حیزب و گوتاری فاشیت نیگایك لسر تایپكانی تیرر... نبز گران

(1)

لردا فاشییت ناوك نییه لە سیاقی مژووكی دیاریكراودا ئاماژی پبدین، بەكو ئاماژیە بە گوتارك لەهر چركساتك لە چركساتكاندا، لشوێن و لە زمنكی دیكدا بسیمای جیاجیاو دردكوت. ئم گوتار یكك لە مترسیدارترین گوتاركانی سدی بیست و سدی بیست و یك. برهم هنی ئم گوتارش كاپیتالیزم و، گوریش ئایدلژییكان. مترسی ئم گوتار لویادا كنابتو خی دردبت، بە پچوانو لپش خدرخستكیو مترسییكانی دردكون. لەهناوی بر لهاتنیدا دیوكی جهنمی خی مەاس داو، كە هرگیز دركی پناكیت تا گوتارك دتە ئاراو. سیماكانی ئوانی لژر لچكی ئم گوتاردا خیان داپشییو، دیانجر سیمایە. هریك لم سیمایان ناونیشانك و شوێنك و پانتاییكی بخی داگیر كردو. بیە مترسییكش لە پش خدرخستنیدا دبینینو، چونكە كاتی درخستنی بركجار زر روكشانیە، بەام كاتی درنخستنی جوە شوێنی روكش دگرتو.

سیستمكانی ئم ناوچیە سیتمگلكن خای نین لم گوتار، لناو سیستمی دسەاتی ئمشدا زر بروونی رژان درگیری ئم فزاییە دبین. بەام یكك لە كش گوركانی ئم سیستمی دسەاتی ئمە فرسیما بوونییتی. فرسیمایی تنها بە ئوان كش نییە دیانوت دیوراستقینكە بدزنو، بە ئوانش كشیە كە خیان لناو ئاوێنكدان. ئشت لدروی ئاوێنكە بینركان بوردبوونویك فرسیماییكە ببینن، لە بوونی ئوانی لناوون نخیان دبینن، نە كی سیماكانیان لو دیار. كاتكیش سیستمكی فر سیما دتە برامبرت ناچاردبیت بپی كات و بپی دركوتنی یكك لە سیماكانی خوێندنوی بەبكیت و ناتوانی لسر یك جر بوستی و پویستت بە كاتی دركوتنكیتی بە چ جرك دركوتو بو جر خوێندنوی بە بكیت. ئگرچی رگوریش رژهەاتییكە خی لسر پایی ستمكاریی رژهەاتی راگرتوو، لە لپشت ئو پاییو كمەك سیمای دیكە دنە پش و بە سود

وەرگرتن لەو سیمایانە ڕەگوریشە ستەمکارییەکەی خەبات دەکات. ئاشناترین سیمای دەسەڵات لە ئێستادا بەرزراگرتنی گوتاری فاشییەت و بڕوادانە بە جەرگانی تیرۆر.
بە ئاشنابوون لەیەکێك لەم سیمایانە، لە ئێستادا تەنها لەسەر گوتارێك دەوستین، ئەویش گوتاری ئەویتر سینەوە، ئەویتر تەمەتبارکردن، ئەویتر تیرۆرکردن. یانی گوتاری (تایپەکانی تیرۆر،لەناو فاشییەتدا.)
ئەم گوتاری تیرۆرە بە جۆرێکانیشیەوە تەواوی ریشەکانی لەناو فاشییەت و تەتالیتاریزمدایە. لەهەردوو سیماکەدا بە شێوەی جیاواز و ڕەنگی جیاوازەوە خەبات نمایەکات، بەڵام لەهەر خەنماکردنێك دەبێتە دینامۆیەك بە فاشییەت و تەتالیتاریزم. حیزبی کوردیی بە ڕاست و چەپەوە، بە ئیسلامی و عیلمانییەوە، خاوەن ئایدۆلۆژیایەکن گوتارەکیان پانتاییەکی زۆری لەناو فاشییەت و تەتالیتاریزمدایە. حیزبێك نادۆزیتەوە دینامۆیەك نەبێت بە گەشەدان بەم گوتارە. لەپاڵ ئەواندا چ میدیای ئاراستەکراوی حیزبی، چی میدیای دەرەوەی حیزبی بوونەتە بەرهەم هێنی هەمان گوتار. دونیاکیان بە جۆرێك بەرەنگی ئەوگوتارە ڕەنگ کردووە قەرسە بە کەسی ناوەوەی ئاوەنەکە بتوانێت بە سانایی ڕەنگی دیکە بدۆزێتەوە. بەبێ ئاگا و بەئاگاییەوە لەژێر چەتری دیموکراسی، ناسیونالیزم، مەدەرنە، خەریکی بڕوادانن بەو گوتارە، بەر لەهەموویان دەستەی سەرەوەی حیزبەکان. ئەگەر تەنها وەك هەوڵستێیەك لەسەر یەك وتاری یەکێك لە دەستەی سەرەوەی حیزبەکان بوەستین، ئەتوانین بە ئارگەمێنت دریژەین کە ئەم وتارە، جەوهەرەکەی هەمان گوتاری فاشییەتە و خزمەتە بە ئایدۆلۆژیا قوڵەکەی تەتالیتاریزم و دیاوێت لەرگەی وتارەوە کە پیشەی هەمیشەیی حیزبە، جەرگانی تیرۆر بزیندویی بهێڵێتەوە.

بەر لە هەموو شت،تیرۆر یەکێکە لەو جوانەی لە ناوەراستی سەدەی بیست و ئێستای سەدەی بیست و یەکەوە، هەمیشە خەی دووبارە دەکاتەوە. لەو چرکەساتەی حیزبی کوردی ڕووبەرووی ئەویتری دوژمن دەبێتەوە، لەو چرکەساتەوە ئەم گوتارە لەدایك دەبێت و تائێستاش خەی نوێ دەکاتەوە. تیرۆر تەنها لە چوارچێوەی تیرۆرکردنی کەسایەتی ئەویتری دوژمنا خەی نابینیەوە، بووە یەکێك لە چەکە بەهێزکانی حیزبی کوردی و، هەمیشە بەرامبەر ئەویتر، ئیدی ئەو ئەویترە لەناو خودی حیزب بێت یان لە چوارچێوەی دەوری حیزب بکار هاتووە. شەهیدکانی حیزبە کوردییەکان پێش لە بادەستی ئەم تایپی تیرۆرە. مندااڵکانی حیزب لەسەر ئەوە گەشکراون، ئەوەی لەگەڵ ئەمە نابێت کەوایە دوژمنی ئەمەیە. هەمان میتاد کە فاشییەت و تەتالیتاریزم

خەی لەسەر بونیاد دەنێت، حیزبی کوردیش خەی لەسەر بونیاد دەنێت. ناوەراستی سەدەی بیست سەرەتایەکە بە دەرکەوتنی ئەم گوتارە. کاتی جیابوونەوە و ناکۆکییە ناوخۆییەکانی حیزب چەکە بەهێزەکەی هەردوولا دەبێتە ئەم گوتارە. سەرەتا هەوڵی یەکتر وەرانکردن و پاشان تیرەرکردنی کۆمەڵایەتی یەکتر و پاش ئەوەش تیرەرکردنی جەستەیی دەست پێدەکات.

وەستگەیەك نادڵنیاتەوە ناکۆکی حیزبی و ناکۆکی ناوخۆیی بوونی هەبێت و ئەم گوتارە دەستی بەسەردا نەکێشابێت. خەمباری لەوەداییە هەریەك لەخاوەنانی ئەم گوتارە ئەویتری پێ تەماتبار دەکات لەکاتێکدا هەردوولا خاوەنین. لەشێوە ناوخۆییەکاندا پانتاییەك نامەنتەوە بە دەرکەوتنی بەچوونەکی جیاواز لە م گوتارە. پاش شێوەکانیش ئەم گوتارە کاە نابێتەوە و هەڵدەگیرێت بە کاتی خەی. هەڵگرتنەکەی بە پێکردنی منداڵەکانی حیزبە.
ئەو پێکردنەی بەردەوام منداڵانی حیزب لەسەر ئەوە پەروەردە دەکرێن رقەك لەناخیاندا بچێنرێت و رقەکە گەورەبێت تا دەگاتە ئەو ئاستەی بکەونە ژێر هەیمەنەی گوتارەکە. لەکاتی وەلاوەنانی گوتارەکە پەروەردەیەك ئامادەیی هەیە خەریکی کەکردنەوەی زەخیرەیە بۆئەوەی هەرکاتێك پێویستیکرد زەخیرەکە بە هەمان کارەستەوە بەهێزکی دیکە و سیمایی دیکەوە بێتەوە ناوەوە. هەندێکجار دەستدرێژی ئەم خاوەن ناخە بیمارانە ئەگاتە هەموشوێنێك و تەنانەت ئەوانەش بەم گوتارە تەماتبارەکەن کە بە دیدێکی رەخنەییەوە تەماشای سیستەمەکە دەکەن. ئەوانەی لە چوارچێوەی رەخنە سەیری سیستەم دەکەن، بەگومان بەشێکیان زۆر هوشیارن و لەوە تێدەگەن نەکەونە ژێر هەیمەنەی ئەم گوتارەوە، لە منداڵانی حیزب لە ناهوشیاریان و لە خنکانیان لەناو گەماوەکەدا بە شاردنەوەی گەمژەیی خۆیان لەو دۆزەخەدا، ناچارن پەنجە بە رەخنەگرەکانیش دڕێژ بکەن، ئەگەرچی زۆرێك لەو رەخنەگرانە بە هیچ وەستانێك دوورن لەم گوتارەوە و، لە جیهانێکی جیاوازەوە سەیری سیستەم دەکەن کە هیچ کات منداڵە پەروەردە کراوەکانی حیزب ناتوانن لەو جیهانەوە بە دونیای نوێ بوانن. بە داپۆشینی ئەو نەتوانییانیان لەناو هەژمونی گوتارە فاشییەکەدا سەرقاڵی هەنانی هەموو دەنگەکانن بە لای خۆیان و بەم کردەیان لەبری پشتکردن لە فاشییەت جارێکی دیکە دەبنەوە خزمەتچی فاشییەت!

(2)

-تیرەر و رەگو ریشەکانی لەناو حیزبدا

حیزبی کوردی لەك ئاڵانێکی تەواوەتی لەتەك تیرەردا هەیە. تیرەر بەشەکە لە مێژووی حیزبی کوردی. ئیدی ئەو تیرەرە تیرەری فیکری بێت، یان کۆسایەتی، یان هەرکام لە تاپێکانی تیرەر. حیزب نییە لەناو ئەدەبیاتیدا بەشێکی تەرخان نەکردبێت بە تیرەر. چرکەساتی دروستبوونی حیزبی کوردی، لەگەڵیشیدا چرکەساتی دروستبوونی تیرەری ئەوانی تری دەرەوەی خۆیەتی. گەر نمونەی ئەم چەنجا ساڵەی رابردووی حیزبی کوردی بکەینە وەستگەیەك بۆ وەستان. ئەتوانین بۆ ماندوو بوون دۆیان نمونەی و دۆیان وەستگەی دەست نیشانبکەین کە حیزب چەن تیرەریکردووە بە بنەمایەکی پیشەیی خۆی.
هەبەتە دوای ساڵانی شەستەکان ئەو دیدەی حیزب هەیبوو بە تیرەر گەرانکاریەکی ریشەیی بەسەردا دێت. ئیتر حیزب تەنها یەك دوژمنی بۆگانەی نییە، دوژمنێکی ناوخۆیی هەیە، بۆیە دەبێت دیدی بۆ تیرەر بگوازرێتەوە بۆ ناوخۆ. سەرەتا تیرەرکردنەکە لە تیرەری کۆسایەتی بەچوونە جیاوازەکانەوە دەست پێدەکات و پاشان دەگاتە سەر خەڵکان و پاشان دەگاتە ئاستی مەترسیدار کە کەمەکۆزی خەڵکەکەی و حیزبی تێدا رووبدات.(ئەرە شۆنی لەکەینەوەی تەواو نییە بۆ ئاشنابوون بۆ کردانەی ئەنجامدراون، ئەشێت لەشوێنێکی دیکە لەسەری بوەستین.)
ساڵی شەستەکانی رابردوو ساڵەای دروستبوونی کەی نەخشیە گۆڕەکانی حیزب و کەمەگەیە. ساڵی سەرهەڵدانی چەکە مەترسیدارەکانە. ساڵی دروستکردنی کەمەگەیەکە لەسەر بنەمای ئایدەلۆژیا و بە ئایدەلۆژیاکردنی خەڵ. ساڵی دەست پێکردنی ڕەش و سپی، دەست و دوژمنی ناوخۆ، من و تۆ، ئەمە و ئەوانە، ساڵی یەکلایکردنەوەی ئەو بیماریانەیە کەمەگە لە هەناویدا هەیگرتووە و دێت لە ڕەگەی حیزبەوە ئەو بیماریە بەشەوەی سیمای جەراوجەر، هەم فاشیانە، هەم ستەمکارانە، هەم تۆتالیتریانە تەحقیقی دەکات. ئەگەر شۆنێك هەبێت بۆئەوەی لەوە دەست پێبکەین بە شنکردنەی تەوای بیماریەکانی حیزب، ئەو شۆنە ساڵی شەستەکانە. ئەو ساڵانەیە حیزب خەی دەکات بە تارمایەك و دەچێتە ناو ژیانی کەمەگەوە و دۆیەوێت لە هەموو شتێکی تاك و کە ئاگادارێت. لەو ساتەوەی بەچونی جیاواز لەناو حیزبدا سەر هەڵدات لەگەڵ سەرهەڵدانی بەچونی جیاوازدا تیرەر سەر هەڵدات.

ناکرێت بەبە گەرانەوە بۆ ئەو ساتە مێژووییە ترسناکانە باس لە ئێستا بکەین. ئەوەی ئێستا دۆیبینین بەرهەم و پێگەیاندنی ئەو چرکە ساتانەی رابردووە. ئەو چرکە ساتانەی کە لەشستەکاندا پایەکانی داکوتان و ئەمڕە بە ناوی دیکە و لە سەردەمێکی دیکەدا خەی دەردەخاتەوە. ڕەگوریشەکانی تیرەر بە تایپەجیاکانییەوە لەناو

سانی شستکانی حیزبی کوردیدایە خی پگیاندو. سرتای جیابوونوکانی بشکانی حیزب، سرتای دستپکردنی دزخکیە. دزخك کە لگە خیدا کمەك چمکی هنا ئم چمکانە بوونە نخشییك و چوونە ناو گیانی کمەگو و گشیانکرد. (خونری برز: ئو مدلە فاشییی بعسیش بشکی گوریە لوی نیهشت ئو چمکانە بمرن کە حیزب لە سانی شستکانو هنابوونیە ناو کمەگە، ئرە شونی باسکردنی کاریگرییکانی بعس نییە لسر کمەگە، تنها باسکردنی کاریگرییکانی حیزبی کوردیی و برهم دزخیکیتی کە ئمە دیبینین.)

سرتا تیررکە بە تیرری وشی یکتر بدوژمن زانین. یکتر بە خائین زانین، یکتر بە دژە کورد زانین، یکتر بە خراپ زانین، دست پدکات. گر تماشاییکی باوکراوکان و دیداری کسە بادستکانی ئوکاتی حیزب بکین، تدگین روانینیان بیکتر چند فاشیانیە. چن کار لسر نوکان دکن جوهریان پرکن لە پروردی تیرری یکتری و کسایتی یکتری دامان تا ئو ئاستی دست ببن بە هموو تمتك بە تیررکردنی کسایتی. تیرری کسایتی تنها بشك نبوو لە راگیاندی حیزب، بشك بوو لە تگیشتنی سرکردە حیزبیبکان و لە زر شوندا خیان بزمانی خیان کسایتی برامبر تیرر دکن. لە هندك شوندا تیررکە بادکشیت بە تیرری فیکری و یك ناوچە بە گوتاری تیرری فیکریی دنە ددرت و دادپشرت.
تیررە فیکرییکە هندە بادستی پیدادکات لناو هونری گرانی وتن و، لناو ئدبدا رنگ دداتو و، ئو کمە شاعیرە مشخری لدوری خوانی حیزب کبوونتو، لژر هیمنی ئو گوتارە فاشییدا شیعر دهننو بە تیررکردنی برامبرکیان. شیعر دهننو بە ستایشکردنی خیان و سرینوی برامبرکیان. کشکش لودایە برامبرکی بگانە لئارادانییە، ئوی هیە لسر بنمای جیاوازی تگیشتن دروستبوو و جیاوازییە تگیشتنکە پرتوازیی لدکوتو و برو فاشییت هنگاو دنت.

گمژییە تیرر جیابکینو لە ئایدلژیایی حیزبی، ئایدلژیای حیزبی لە فزایی کوردیدا هیمشە تیرری بە تایپیە جیاوازکانو برهم هناو. ئو مترسیانی لە سانی شستکانو دست پدکان چ لناو حیزب و چ لناو کمەگدا رگی خیان دادکوتن و، لە سردم جیاوازکاندا جارکی دیکە بریان دکوینو.

حیزبی کوردیی هەمیشە دوو دیوی هەیە، دیوێکی فریودەرانە کە لە پێشەوەیە و خەی نمایشدەکات و زەردەخەنەی پێوەیە، دیوێکی جەهەنەمی کە لە پشتەوەیە و لە ساتە ترسناکەکاندا دەیبینی و ژیان وەران دەکات. حزبێك نییە بەدەربەت لەم دوو دیووە.
کەی ئەو حیزبانەش لەم دواییەوە دروست بوون لە هەمان چوارچێوەدا خەیان ڕەسم دەکەن. گەرچی هەندێکیان هەر سەرقاڵی گوتارە ڕوکەش گەرایەکەی فاشیەتن، ئەما لەبنەمادا ئەم گوتارە بیرکردنەوەیەکە و بوونی هەیە. لە، دوو حیزبە سەرکیەکەی باشوور، دوو حیزبن بە ئاسانی دەتوانیت بنەما فاشیەکانیان تێدا بدەزیتەوە و لەسەریان بوەستی و تێبگەیت لە بنەوانی ئایدەلۆژیاکەیان.

تیرەری جەستەیی لەناو حیزب و دەرەوەی حیزب سایی شەستەکان دەست پێدەکات. لەگەیشیدا تیرەری فیکری و، تیرەری کەسایەتی دەست پێدەکات. لەوەوە دەت تا دەگاتە ئەمڕی قسەکردنی ئەمە. هەموو ئەو کارەکتەرانەی دەبنە قوربانی ئەم تیرەرانە بریتین لەوانەی لە هەڵی بیرکردنەوەی حیزبێك لایانداوە و بەشوێن دونیایەکی نوێدا گەڕاون.
هەندێك چرکەسات حیزب بە ئایدەلۆژیاکەی خەیەوە دەگاتە ئاستێك بەباکانە هەڵەی سەینەوەی مرۆڤێکی داوە تەنها لەبەر ئەوەی بەچونەکی تایبەتی خەی هەبووە. تایبەتی بوون لەو فەزا ئایدەلۆژیەدا یەکێکە لەترسە گەورەکانی حیزب.(هەرچەن تەتالیتاریزم تایبەتی بوون دەکوژێت و هەمووی دەخاتە چوار چێوەی جەماوەری بوون،حیزبی کوردیش لەسەرەتاوە لەسەر هەمان میتەد بڕوی بەخەی داوە.) تەنانەت حیزب لە خودی بیرکردنەوەش دەترسێت و، کەم نین ئەو قوربانیانەی لەبەر بیرکردنەوە کەوتوونەتە ژێر تەوژمی تیرەرەوە. دیارە کە گەمژەیە مرۆڤ بڕوا بەو دونیا ڕوکەشە بکات حیزب لەرگەی وتارە فیکاویەکانیەوە دەیدات بڕووی جەماوەرەکەیدا، ڤەلە چونکە کەمگەی کوردی، کەمگەیەکە یادەوەری لاوازە و، زیاتر کەمگەیەکی (غەریزە)ییە، نایەوێت جەوهەری شتەکان ببینێت و شەیدای ڕوکەشە. خە گەر ئەم کەمگەیە کەمێك وردتر بیری لەتەواوی ئەو مێژووە بکردایەتەوە حیزب دروستیدەکات، بگومان فەزای ئەستای سیستەمی دەسەڵات بەم جۆرە نەدەبوو کە هەیە. کاتێك کە حیزب خەی هەڵهاتووبووە بە شاخەکانەوە هەڵەی سەینەوەی نەیارەکان و جیاوازیەکانی داوە، دەبێت کاتێك ببێتە دەسەڵات چی ڕووبدات؟ جگەای سەرسوڕمان نییە ببینین زنجیرەی تیرەرەکان بەردەوام دەبێت و، تیرەرکرداو دیاربێت و تیرەرکەر نادیار. جگەای سەرسورمانیش نییە هەمیشە بە داپۆشینی کردەکە، سیناریۆیەکی بەمانا بێتە ئاراوە. ئەمە بەشکە لە سروشت و پەروەردەی حیزبی.

گر بنمونە ئاخر کردی تیرر وربگرین. ئم کردیە جیاوازییەکی لگە سرتاپای کردکانی تردا نییە. دکرت چاوری ئوش بکرت سیناریییك بتە ئاراوە بە ئاوژوکردنوی کردکە. راستییەکی ئویە کردکە لناو حیزبوە هاتووتە درو. ئوە حیزب و ئایدلژییایە نزیکی پنجا ساە نوە برهم دهنت لسر جرکانی تیرر. ئوە حیزب و ئایدلژییایە هەمیشە کار لسر گوتاری فاشییت دکات و خریکی ئویە بە پشت بستن بە (هرچی و پرچی)ییەکانی خی، هوی لناو بردن و تیررکردنی برامبرکانی بدات. ئیدی گر لشونکیشدا حیزب بە ئاگابت لکردیەکی تیرر، لە هەمان شوندا دتوانرت دست بە حیزب رابکرشرت، چونکە حیزب دینمی دروستکردنی تایپیەکانی تیرر.

بە ئاگاییە دخشبین بوی بکرانی کردکە بدزرنو، لکاتکدا تیرر وك چمك و وك گوتار هەمیشە ئامادییی هیە و، بردوام حیزب و ئایدلژیاکی کار بە زیندوکردنوی دکات. لکاتکدا دبت دخشبین لە کابوونوی تایپکانی تیرر، حیزب دست لە گوتارە فاشییەکی هەبگرت و، کتایی بو ریتمی تگیشتن بهنت لە پشتیو دونیایەکی دزخی خی ماس داو. چ تیرکردنی ئوانی لسر جیاوازی تیررکران، چ تیررکردنی ئوانی لە هەی حیزب و خە لایانداو، چ تیررکردنی ئوانی لە ئایندا تیرر دکرن، بریتین لو قوربانیانی حیزب کاری بە لناو بردنیان کردوو. هتا ئم گوتارش بوونی هبت، زحمتە کتایی بو چیرکە بت کە پنجا ساە حیزب لناو کمگدا ئیشی لسر دکات.

نبز گران

جیهان لچرخی قومارسالارک دا … نیگار نادر

ئو ئسترییی ناوزدکراو بە زمین سهمین گستری نزیک لە خر ، ئتسی جیهانی سر ئو ئستریی لسربنما و بدستی سردارانی براوی جنگ ، خودان هزی بمبی ناوکی نخشکشراو و

هبردراو ، بردوامی سیاستمداران بئاوگو بدستهنانی دساتی سروری ئو جیهان، باجی کوشند ددن و جرها سیاستبازی رکدخن جرها سیستم دادتاشن ، بام دوا ئاوگی سرکایتی ئمریکا هدمئامزان جگای بسیاستسالاری چکردو قومارسالاری کرد ئایدیال و براوی ئو چرخ .

بدرژایی میژووی مرڤایتی، سیاسیکان همیش گومان و ترسیان و هبوو لوی نوک رژک وسردمک دابت جوی سیاست لدستیان دربچ و سیاست بکوت دست شاعیرونوسرک و نخشی ئو جیهان لسر لبوردی و خشویستی رکبخات ، یان جوی ئو جیهان بکوت دست هونرمند یان ابرکی ووحی و نخشی ئو جیهان لسربنمای دژ برژوندی و دژ جنگ داژیتو ، بام نخافبوون لوی لپ جوی سیاست دکوت دست کن دای خانووبر و سرمایدارک و ئوان و پاادایم زانستیکان مایپووچ دهتو .

جگای داخ مرڤایتی کوت سردمک ک دراو دبت جگروی ما و ئابووری دبت جگاچوکربه هموو بهاو پورکان ، ئستا کاتی ئویه هموو قوتابخانکانی فیکری سیاسی ، فیلسوفسیاسیکان ، پرفیسرکانی زانستی سیاست ،سیاستمدار بئزموونکان ، سیاستدارژر کارامکان ، شکستی خیان ددانپیدابننن و بارگو تیراژی فیکرو تورو کتب ئکادیمیکان کبکنو و دستبکشنو لپنووسکانیان .
هبژاردنی تامپ نیشانیه بگنی سیستمکانی جیهان بیاریگلکی وک قوماری دیجیتای و بلیاردک کگی زوی تپکیتی ، سیگناکه بکنی ویژدان و هبژاردن و سیستمکان، ئاماژیه بپوچکردنوی ما و ئیتیک و استبژی ، ستراتیژکه بروودان بشمکخری و تایکنکانی بزنس ،زنگکه بسرکوتنی استوکان .

سرداری سیاستی جیهان لنمایشکی هیدستایل دا بخی و بهاوسر مدل ستارکی ئوی پشتاستکردو ک گرنگ نیه چندو چن پینکراوی گرنگ ئویه پینی جوانکاری و پینی پار توژکی جستو مشکی داپشیبی ، گرنگ نیه چند خای بیت لبها بکو گرنگ چند سرژ بیت لژمار ، چیتر جی بایخ نیه کسایتیت لکام ژماربندی فیکر و معریفدابیت بکو ئوی جی بایخ کسایتیت لکوی ژماربندی تاورو برسکان دابیت! .
لداهاتوودا ترسی گور ئویه وختک قومارمدارک دبت

جنشینی سیاستمدارک ،مترسیدارتریش ئویی سرک دبتی سروری ئو جیهانی کی لناویدا هزر نا بکو ماشنکانی قومار کاردکن ، ترس ئویی جوی دونیا دکوتدست تاور بونیادنرو تاور نشینکان و سیستمی دادپروریکان دبنی سیستمی دراوپروری .

ئی چ کارساتی ئمی پدخینی سردمک کی پاری محاکان دستوی و پنووسکان دنوشتنتوی، سیستمی سرمایداری وکو فیلمکی هویود برهمهنراو لچقی کوشکی سپی ا ، چاری ش بهموو سیستمکانی ئو جیهانی پیشان ددات ، دروشمی(یان لگی ئمی هاوای یان تیریستی) هدگینتوی بی(یان سپی پست و سرمایداری یان بچک و تیریستی) .

چ خمهنوی پاشکشکردنی عقی و کورتهنانی ما ، کورتکردنوی مرڤ لی برخرکی بچوک و بتکی ترخانکراو قازانجکردن و بپارککردنودا ، دبی لربدوا چاووانکراو بی لی ئمریکایکی بنگشکری ئازادی دا، پیکرکانی ئازادی و سربخیی دابگیرن و ئایکنکانی بازرگانی و فاشین و پرنی و لی جگایان بچسپینرن، .

ئی لو ئایندی تمومژاوییی(ئپی و ترامپ و ئتم) سی دوگمی سرکی نائاسایشی جیهان بن ،سروری سودخرکان بکاری جرها دیوار هچنت چ دیواری گزی ، فیکری ، فرهنگی جگرافی ،ئوی لی سیاستی کنکرتکراوکانی هبژاردنی سرکی گورترین سپر پاوری جیهاندا چاووانکراو بوو سرکوتنی فیگرکی پرفاشیستی کمدی وتارو گوتار بوو بسر فیگرکی هکوتووی ئاسایشی نیشتیمانی یان مشقپکراو بی سیاستی ئمریکانیزم دا. .

تامپی مشقدراوی ناو گازنو و با تاریکان هات تا بجیهان بی ، ئمریکا هیچیتر پویستی بی پشینی ماسک نی ، ماسککانتان فبدن ، ماسکی دژی تیرر ،ماسکی دژی نژادپرستی ، ماسکی نوت بتانبردن ، ماسکی دیمکراسی چونکی ئمی ئمریکایی چمان گرک بت بدستی دهنین بقازانجو ئوش ئگر سلامتیتان گرکی بدوامانبکون و ئیتر تپی زوی دخینی ژر پیکانی خمانو .
زر بی ئاشکرا دوا ستایلی ئمریکانیزم نیشانی دا کی سکسمدارک بشانازیکی نرسالارانو دت و گوزارشت لی شکاندنی شکی چندین خانم دکاتو وبهمان پوری قومارسازی، قوماربازی بی کسایتی

و سزو شکی خانمانی دوروبرو هاوسزی دکاو لگ گنجترین ژنی خیدا نمایشی خزانکی سرکوتوو دکات و جیهانیش بچپرزانکی شکئامزو پسندی دکا .
جی گومان نیسرایی سیاستی چسپاوی ئمریکا بام ئجندای ترامپ بر رژهاتی ناواست و جنگی تیرر و پست داعش جیاوازی تدادبر ، جی خیتی کوردیش بر ئزموون وبنخشی پلهاویشتوی خیدا بچتوو لناوچک بتایبت لباشورو رژئاڤا و چاوی گانکاری و نخشداشتن و ستراتیژ تمومژاویکی تامپ بکات ، یان بر واتایکی تر هموو ئو نخش نو و پچکراوانی لسوی بش و ئبامادا بهویایان بوو دبت لسوی تامپدا چییان لبسربت؟!.
دبت چاوکانمان ابهنین ئوی دبینین فیلمکی سینمایی یان دکیمنتاری نیر، ئو تامپ بکوتوو دت بخیی و بر قافیک ژنی هاوشوی هویود سروسیماو بر هلیکپترک لمافیاتایپی پپلیستو ، بر کشتیک لر بزنس ستایلی شتایپو تا ستراکچری نوی ئو جیهانر بعقی نژادپرستانی خی داژیتو .
لر کتایی دا هموومان دزانین دش ترامپیزم گژوکیکی بازرگانی ، قومارسازی ، رگزپرستی ، بانک بازی بت کر ئو جیهانر ترسناکانر بهژنت و کاولکات ، بام کسمان توانی برگرتنی نیر چونکر هر ووداکی نامر و کسکی ناوازر کر ئمریکاسالاری پسندو پشتاستی بکا ئوا ئو دبتر سالاری ئو جیهانر و ئوچرخر بمیلی خی دسوننتو.!

حەقیقەتی نووسەر و وەهمی خوەنەر ... زگار عەلی

لەم دوو ژەی ابردوودا هەندك لە پستەکانی نووسەرکی کورد کمەە چالاکییەك بوو لە دەرەوی کوردستانە کرابوو، لە یەکك لە پستەکاندا هەندك کمنت نووسرابوو کە بە قوی سەرنجی منی اکشا، نووسینی کمنتەکان بر نووسەر ئەمانەبوو (خزگە کچی تر دەبووم، خزگە ژنی تر دەبووم، خزگە ...) کمەە خزگە هیوا و

ئاوات نووسرابوو، كه هەموویان ئاماژەبوون بەوەی حەز دەكەن لەگەڵ نووسەر بژین، لێرەدا پرسیارەكە ئەوەیە، ئایا ئەو خوێنەرانە بە دەیانەوێت لەگەڵ نووسەر بژین؟ ئایا نووسەر بە چی تێگەیشتوون؟ ئایا چییان لە نووسەر دەوێت؟ من دڵنیام ئەوانەی ئەم جۆرە خۆزگانەیان هەیە بچوكترین زانیارییان دەربارەی دونیای نووسەر نییە، ئەم جۆرە خۆزگانە ئاماژەیە بەوەی كە كتێبێك، چیرۆكێك یان ڕۆمانێكی نووسەرییان خوێندۆتەوە و كتێبەكە یان یەكێك لە چیرۆكەكانی ئەو نووسەرە بووەتە نایەبترین ڕووداو لایان كە چۆنكی لە ئادەبەری پێبەخشیوون، بەڵێ، چۆنێك و ڕووداوگەلێك كە لەناو چیرۆكەكاندا هەیە و لە واقیعدا نین، واتە ئەوەی خوێنەر دەیەوێت خۆقاندنی ژیانێك و جیهانێكە كە لەناو جیهانی واقیعدا نییە، خوێنەر پێی وایە وەكو چۆن نووسەر دەتوانێت ڕووداوگەلێك بخوڵقێنێ لەناو كتێبەكانی كە بەدڵی خوێنەر بێت دەتوانێت لەناو جیهانی واقیعیشدا ڕووداوگەلێك بۆ ئەمان بخوڵقێنێت، واتە خوێنەر لەناو دونیایەكی خاڵی لەوەدایە كە بوونی كامێ نەبووە و ڕووداوگەلێكی ناو كتێبەكان وایلێدەكات كە وابزانێت نووسەر كامێبوونی پێ دەبەخشێت، ئەمەش وایلێدەكات بۆ ئەوەی كامێنەبوون لای تەواو بێت و بگاتە یەتێپیا نزیكبوونەوە یان كچبوون یان ژنبوونی نووسەر بە ئاوات بخوازێت، بەڵام پرسیارە جدییەكە ئەوەیە، ئایا بەڕاست نووسەر دەتوانێت لەناو واقیعدا جیانكی یەتێپیای بە كچ و ماڵ و منداڵی ببەخشێت، یان دەتوانێت وەكو چۆن حیكایەتێك دروستبكات لەناو ڕۆمانەكانی هەمان حیكاتەیش بە واقیعی بخوڵقێنێت؟ یەكێك لەو فیلمە یەكجار سەرنجڕاكێشانەی كە دیدی خوێنەر و خۆزگەكانی خوێنەرمان بەرامبەر نووسەر بۆ ڕوونەكاتەوە فیلمی (هەڵە لە ئەستێرەكانمان) ئەم فیلمە باس لە كچ و كوڕێك دەكات كە نەخۆشی ژڕپەنجەیان هەیە و بە نەخۆشییەكەوە دەناڵێنن، بەڵام تاڕادەیەك كوڕەكە نیشانەكان چاكبوونەوە و وەزع باشی پێوە دیارە، كوڕە و كچە تا ڕادەیەك نزكیبوونەوە لە نێوانیاندا هەیە تا ئەوەی عاشقی یەكتربوون، ڕۆژێك كچە ڕۆمانێك دەخوێنێتەوە باس لە كوڕ و كچێك دەكات كە عاشقی یەكن و هەمان نەخۆشی ئەمانیان هەیە، ئەمە وایلێدەكات ئەم ڕۆمانە پیشانی كوڕە هاوڕێكەی بدات و دوای لێبكات كە بیخوێنێتەوە، بەڵێ، كوڕ و كچە بە قۆناغی دەكەونە ناو جیهانی ئەو ڕۆمانەوە، ئەو قۆناغبوونەوەی كوڕ و كچە هەم هی ئەوەیە كە خۆیان لەناو ڕووداوەكانی ئەو ڕۆماندا دەبینەوە، هەم هی ئەوەیە نووسەر ڕووداوەكانی ساحیرئاسا خوڵقاندووە، سیحری نووسەر لە ڕۆمانەكەدا ئەوەیە ڕووداوەكانی بە ناتەواوی هێشتۆتەوە، ئاخر بەلای خوێنەر چۆن دەبێت ڕووداوگەلێك هەبن كە كۆتاییەكەی دیار نەبن، بەلای كچ و كوڕە

چۆن دەبێت لەناو کتێبەکە کۆتایی خۆیان دیار نەبێت، چۆن دەبێت نەزانن ئەو کارئەکتەرانەی ژێرپەنجەیان هەیە کۆتاییان چییە، ئایا چاکبوونەتەوە، یان بەرەو پیر مەرگ ڕۆیشتن؟ بەڵێ کچ و کوڕە بێ عەوداڵی ئەو پرسیارانە عەوداڵی نووسەر دەکەون، ئیمڕۆل لەسەر ئیمڕۆلی بێ دەکەن، تا دواجار نووسەر کە لە شارێکی تر وەڵامیان دەداتەوە و بە داواکارییەکەیان ڕازی دەبێت کە یەکتر بینینی بکەن، کچە کە نەخۆشییەکەی لێی پیس کردووە و دکتۆرەکان ئامۆژگارییان کردووە کە بە هیچ جۆرێ نابێت سەفەر بکات، بەڵام کچە تەنیا یەک خۆزگەی هەیە ئەویش ئەوەیە (نووسەر) ببینێت، ئەم خۆزگەیەش تاڕادەیەک زۆر لەو خۆزگانی سەرەوە نزیکە، خۆزگەی ئەوەی کە نزیکبوونەوە لە نووسەر ژیانێکی بێ عەیب و موتەکاملت پێ دەبەخشێت، نزیکەبوونەوەیەک کە نووسەر دەتوانێت وەڵامی بۆکۆتایی پرسیارگەلێک بداتەوە کە واقیع ناتوانێت بیداتەوە. بەڵێ کچە دواجار مجازەفە بە ژیانی خۆی دەکات و لەگەڵ کۆڕە و دایکی سەفەر دەکات بۆ لای نووسەر. لەیەکەم ساتدا لە دەرگای ماڵی نووسەر دەدەن و ژنی نووسەر دەیکاتەوە، ژنەکە فەرموویان لێدەکات بۆ ژووری نووسەر، بە خەیاڵی خۆیان نووسەر دەبێت موتەکامل بێت، دەبێت لەباوەشیان بگرێت، دەبێت ماچییان بکات، دەبێت بە پێکەنینەوە فەرموویان لێبکات، بەڵام چی ڕوودەدات؟ نووسەر بە پیچامەیەکی خەت خەت و بۆباکانە، بەڵام بۆباکییەکی ناوەکی نەک دروستکراو و ڕوویەکی گرژ پەرداخێک ویسکی بەدەستییەوەیە و دەخواتەوە و لێیان ڕادەمێنێت کە میوانەکانی چەند (گەشبینن) یەکسەر ئاماژە دەکات کە هەڵە بووە وەڵامی ئیمڕۆکەی داونەتەوە، لەگەڵ ئەمەدا گرانییەکی بێ مانای ڕاپ دەخاتە سەر ڕێکردەرەکەی کە تەواو کچ و کۆڕە هەرەسان دەکات، هەر لەسەرەتاوە پرسیاری ئەوەی کە نووسەر بەرزترین و بە بەهاترین و بە ئەخلاقترین کەسە بەلای خۆیەنەردا خاڵی دەبێتەوە، نووسەر ئاماژەکانی بێ ئەوە دەڕوات کە ئێوە هەڵەن خۆزگە و ئاواتەکانتان لەسەر کەسایەتی من بنیاد دەنێن، نووسەر پێمان دەڵێت بە (قەولی ڕۆلان پارت) دەبێت ئێمە بکوژن بێ ئەوەی دەق لەدایکبێت. بەڵێ کچە بە شۆکێکی سەرەتاییەوە دێتە سەر ڕێمانەکە، کچە باسی کۆتایی کتێبەکە دەکات، نووسەر بە هاوکێشەیەکی ئەوەی کە ((بۆکۆتایی کۆتایی نایەت)) وەڵامی کچە دەداتەوە، کچە دەڵێت: ((ئایا ئەو دوو کارەکتەرە چییان لێدێت، ئایا کۆتاییان چییە، ئایا داهاتوویان چۆنە، ئایا چی ڕوودەدات؟)) کچە لەگەڵ ئەم پرسیارانەدا هاوار بەسەر نووسەر دەکات، نووسەریش هاوار بەسەر کچێک دەکات کە موجازەفەی بە گیانی کردووە و هاتۆتە لای و دەڵێت: ((هیچ ڕوونادات، ئەوانە هەمووی خەیاڵن، دوای تەواوبوونی ڕۆمانەکە بوونیان نامێنێت)) کچە دەڵێت:

((ئاخر نابێت)) نووسەریش بەباکانە دژەقانە ئاماژە دەکات: ((ئارەزووە منداڵییەکانت کۆشەی من نین، هەتیدەکەمەوە بەزەیم بە تۆدا بێتەوە، چارەنووست ئەوەیە کە نەخۆشیت و چاوەوانی ئەوە دەکەیت ژیان دوای ژمان بوونی هەبێت)). لەوانەیە لەیەکەم بینینی دیمەنێکی واهادا بیرۆکەی ئەوەمان لا دروستببێت کەسێك دەبێت چەند دژەق بێت کە بەو شێوەیە مامەڵە لەگەڵ کچ و کوڕکدا بکات نەخۆشییان هەیە و کاتێکی کەمییان ماوە بۆ ژیان، بەڵام ڕاستی بابەتەکە و هەڵەکە عەوداڵبوونی خۆنەرە بەدوای ژیانی ڕاستەقینەی نووسەر، نووسەر لە شوێنێك دەژی ناتوانێت یەتەپیا بۆ ئەوانی تر بخوێنێت، سیمبۆڵ و دیمەنەکانی واقیعی نووسەر ئەو ڕووئیایە نییە کە خوێنەر لەسەری بونیاد ناوە، بونیادنان بەو مانایەی چۆن بتوانیت کارئەکتەرێك، دیمەنێك و شارێك بخوێنێت لە کتێبەکاندا بشتوانێت هەمان شت لە واقیعدا بخوێنێت، سومبول و دیمەنەکانی واقیعی نووسەر کتێبخانەیە، حەقیقەتی نووسەر مامەڵەکردنە لەگەڵ خەیاڵی مرۆڤێکی حەقیقی، ئەوە خەیاڵی مرۆڤە ڕووئیای مرۆڤمان بۆ ڕوونەدەکاتەوە. لێرەدا نووسەر شتێك دەبینێت کە خوێنەر ناتوانێت ببینێت، بینینی ئەو شتە بۆ نووسەر لای خوێنەر یەتەپیایە و خوێنەر دەیەوێت بگاتە ئەو یەتەپیایە، بەڵام ئەو یەتەپیایە لای نووسەر تراژیدیایە، واتە لای نووسەر مامەڵەکردن لەگەڵ نووسین و خەیاڵ دەبێتە دژینەوەی دژی تراژیادی لای مرۆڤ، بەڵام کارەساتەکە ئەوەیە ئەو تراژیدیایە خوێنەر بە یەتەپیای دەزانێت. کۆمیدیاکە ئەوەیە نووسەر تراژیدیای لەناو خودی ئەوانی دیکە و خوێنەر دەبینێتەوە، بەڵام خوێنەر دەیەوێت بگاتە نووسەر، نووسەر دەیەوێت تراژیادی ناخی خۆیان پیشانی بدات بۆ ئەوەی چارەسەری بکەن، بەڵام خوێنەر لە جیاتی ئەوەی بە کۆمەکی نووسەر بگەڕێتەوە ناو خودی خۆی دەیەوێت بێتە ناو نووسەر. مامەڵەکردنی خوێنەر لەگەڵ نووسەر بۆ ئەوەی بێنە ناو ژیانی نووسەر گەورەترین هەڵەی بیرکردنەوەی خوێنەرە، ناو خودی نووسەر شوێنێك نییە تا ژیانێکی یەتەپی بۆ خوێنەر ببەخشێت، ناو نووسەر شوێنێك نییە ئارامی لێ سەوز بێت، بەکو شەڕکی بکۆتایی لێ سەوز بووە، شەڕك کە ئەو ژیانە پڕپڵیستی دەرەوە ناتوانن ئاشتییەکی درزنانەی پێببەخشن، دەرەوە ناتوانێت لەگەڵ واقیعی نووسەردا بژی، نووسەربوون لەسەر تۆران لە جیهانی دەرەوە بونیاد دەنرێت، مامەڵکردنی نووسەر وەکو ژیانی ئاسایی لەگەڵ جیهانی دەرەوەدا نییە، بەکو ژیانی ئاسایی نووسەر بونیادنانی فیکرەی جیاواز و ئایدیای جیاوازە، تۆ داوای کۆتایی چیرۆك لە نووسەر دەکەیت لەکاتێکدا فیکرەی نووسەر کۆتاییهاتنە بە کۆتاییەکان، کۆتاییهاتنە بە ڕەهاکان، هیچ

کۆتاییەك و فیکرەی کۆتایی لای نووسەر پەسەند نییە، بەڵکو ئەوە فۆرم بە نووسەر دەبەخشێت ئەو شێوە بەردەوامەیە کە لەناو نووسەردا هەیە و هیچ کۆتاییەکی نییە، هەر کاتێك نووسەر گەیشتە کۆتایی، گەیشتە کۆتایی شەڕی نێو ئایدیاکانی ئەوە نووسەربوونیشی گەیشتە کۆتایی، کەواتە ژیانی ئاسایی نووسەر لەگەڵ شێوە بەردەوامەکانی ناو خۆیەتی، ئەم شێوە ناو نووسەر دەتوانێت ژیانێکی باشتر بە ئەوانی دیکە ببەخشێت، بەڵام هەر کاتێك خۆنەر لە ئایدیاکان هاتە دەرەوە و ویستی کەسایەتی نووسەر ژیانی پێببەخشێت ئەوە هەڵەکەیە، نابێت خۆنەر هەرگیز بیر لەحەقیقەتی دونیای نووسەر بکاتەوە، نووسەر خۆی وەڕان دەکات لە پێناو ئەوان، هەڵە گەورەکەش ئەوەیە ئەوان لە جیاتی ئەوەی بیانەوێت مامەڵە لەگەڵ ئایدیاکان بکەن مامەڵە لەگەڵ ژیانی دەکەن و خۆزگەکانیانی لەسەر ئەو بونیاد دەنێن، کێشەی نووسەر کێشەی (مانع و جمع) یان دەبێت لەگەڵ جیهانی پێپۆلیستی بێت یان لەگەڵ ئایدیاکانی، ئەو ئایدیانەی کە نووسەربوونی پێدەبەخشن. بەڵام ئەمە بە مانای ئەوە نییە نووسەر پشت لە جیهان دەکات، بەڵکو پشت لە تەئویل و تەفسیری جیهانی پێپۆلیستی دەرەوە بۆ جیهان دەکات، یەکێك لە هۆکارە گرنگەکانی نووسەر ئەوەیە ئامرازێکمان دەداتێ بۆ ئەوەی لە زەمەن تێبگەین، بەڵام ئەو زەمەنە نا لە ژیانی ڕاستەقینە هەیە، وەکو ماریۆ ڤارگاس یۆسا دەڵێت: ((لە ژیانی ڕاستەقینە زەمەن شتێکە قوتمان دەدات))، بەڵکو ئەو زەمەنەی کە ڕاستەقینەی بونیاد ناوە، زەمەنی ئەودیو ژیانی پێپۆلیستی.

خواستی نەتەوایەتی و ویستی ئۆلیگارشی … بەشی دووەم … و سێیەم… نجمەدین فارس

[بۆ خوێندنەوەی باشی یەکەمی ئەم بابەتە کلیکی ئێرەبکەن … باشی یەکەم]

بشی دووم….

هزکان و سروشتی هزی سهم :

بئوی باس لهزی سهم بکین , پویستدستنیشانی گ و یشی پکهاتکی بکین ,ئامانج و بزاوت و سیاست و میتدی و پیوندی و لگ هزکانی دوروبری , بدژ و هاوتاکانیو بزانین , چونک جیهان دوو هزی دژ بیك و دوو جر بزاوتی سیاسی تدایه , دوو کمی جیاواز لبرژوندی و لئامانجدا نگدانوی دبت لسر ئوی هزی سیم دست نیشان بکین , ئایا هزی سیم هەیە ؟! یان تنها ناونان و نگکردن , بوای من هزی سهم نی یه ,چونک دنیا لنوان زردار و زومکراو دابش بوو , ئیتر هزک لکام نگ بت , لنگ جیاوازکانی دوو باوکن , چونک باوی نگکانی سرمایداری و برژوازی , نگ و وخساری جیاوازییان هیه و یك ئامانجن , لیبراکان , نتوییکان , لیبرا نوکان , لیبرا کلاسیکان , دیموکراتکان , محافزکارکان , سوشیال دیموکراتکان , گلیکان , بیرکراتکان , دیکتاترکان , تکنکراتکان , علیمانیکان یان خاون کارکان ……. هتد .

ئمان هموویان نگ جیاوازکانی ناو باوی سیاسیکانی سرمایدار و برژوازییکانن , هروها ئتوانین چپکانی ئستاش بهمان چاو سیر بکین بجیاوازییکی وکشییو , لبرامبریشدا , یك هز هیه هزی چینی زحمتکش و کرکارانه , ئمش ئگر بپیو پرگرامکی مارکسیستیانه و سوسیالیزمی زانستی , بیر و باو و پرگرامی بزاوتنکیان سیخناخ بوو بت و جیهانبینیکی واقعی و استی سردمییانیان هبت , بپی پویستی سیاسی و کمایتی و ئابوری ئو چینه پان و برینی کمگا , ئامانج و ستراتیژیان ئااستی کمگا و سیستمکی کردبت . واته لجیهان و لناو یك بیکی ووتاکانیدا , باوك لنگ و ووخساری پارتایتی و بزاوتی فکری و سیاسی هیه و هموشیان یك ئامانج و پراکتیکیان هیه . لووتاتی عراق و لهرمی کوردستان بتایبتی , ئتوانین هموو حیزبکانی بخیته ناو ئو باو نگدارو , لبرامبریشدا , هزی خك و ئگر تکشرکانی بزوتنوی کمنیستی هبت , لنوان ئم دوانداهزی سهم نی یه , ناونانی هزی سهم , چواشکردنه و پاشکشکردنه بهزی استقینی دووم و

خەخزانـــدنە نـــوان ئەو دوانە لە بەرژەوەنـــدی هەـــزی یەکەمە و چەواشەکارییە .

هەزی یەکەم و بە ناو سێ یەم دەکەونە بەرەو , دژی بەرەکەی تر و بنەما شـــۆشگـــێیەکانی یەتی . نابەت , ئەوەشمان لە بیر بچێت , لە سیستەمی سەرمایەداریدا , لە پشکەوتوو دواکەوتویدا , دووبارە هەیە , بەرژوازی و سەرمایەداران بە حیزب و رێکخراو , و ناونیشانە جیاوازەکـــانییەوە , لە بەرامبەر دا بەرەیەك کە لە کرێکـــاران و زەحمەتکەشان و پرۆلیتاریا لەگـــڵ کەمۆنیستە زانستیەکان هاوخەباتی و ئامانجی سیاسی و چینایەتیان هەیە . تەنها ئەمانن دەتوانن بەرامبەر بە بەرەی کۆنەپەرست و بەرژوازی بوستتەوە و گەرانکاری ڕیشەیی لە کەمـــگا دا دروست بکات , ئەو کاتەی ووردە بەرژوا دە بەوە خەش دەکات , هەزی سەهەم , دوو حیزب یان سیانیان دان بەودا ئەنێن هەزەك لەگـــڵیاندا بە ژمارە لە دوایی خیانەوەیە , لەبەرەو بتەوەت ڕاستی پراکتیك و تیۆری خەت بسەلمێنیت , ئەم بیر کردنەوە و تـــوانینە پووچ و بە مانایە ، کەمۆنیستەکان هـــگری ئاوا بیرەك بن . ئەوەشمان لەبیر نەچێت , هەر هەزەك لە دوای هەزی تریەوە بوو , هەوڵبدات دەوور و کاریگەری لەسەر هەزەکانی پێش و دوای خۆی دابنێت , نەك بە ووتە و قسەی لە گیرفانکراو , بەڵکو بە کردار و تیۆری کەمۆنیســتانەی شۆرشگـــڕانە , جە بە هەزەکـــانی بەرەی بەرژوازی و سەرمایەداران و ئەلیگـــارشی سیاسی و ئابووری لەق بکات و ئەگەر توانرا لە ڕێگەوە دەریبهێنێت , و ئەرك و فرمانی لە بەدەست هەنانی سەروەریەکان بە مرۆڤایەتی بگـــێتەوە و لە خەباتیاندا بەدەستیەوە بگرێت و بەدیان بهێنێت و بـــەی ژێر پیان دەربهێنێت , چونکە تەنها هەزی شۆرشگـــڕە لە ئەمـــەی سیستەمی سەرمایەداری (دیموکراسی و لیـــبرالی) کەمۆنیســتە زانســتیەکانە , هەزەکـــان بە فەوفیشـــاڵی تیۆریزان و سیاسەتمەدارە خیاڵ پڵاوەکان گەورە نابەت .

ئەگەر لە واقیعـــدا بوونیـــان نەبـــێت , لە خەوە و بە خەیـــاڵی ئەندێشمەندانە , هەزی خەت گەورە پیشان بدەیت , وەکو فوو کردن بە میزەڵەدانداید , ئەبەت ڕاستی هەزی خەت لە بەرامبەر هەزەکانی تردا بزانیت و دەستنیشانی ئەرکەکانت بکەیت , بە ئەوەی کار و کرداری خەت بە لەزانیەوە لە بەرامبەریاندا جەبەجێ بکەیت . واتە ئەوەی کە ئەبەت کەمۆنیستەکان بیکەن , هەـــسەنگاندنی زانستیانەی واقعییە بە هەزەکانی خەیان , تا بتـــوانێت لە کاتە جیاجیاکانـــدا , ئەرك و ئامانجەکانی بە باشی وڕاستی ودروستی بباتە پێشەوە و جەبەجێ بکات .

لە ئابردوودا چەپ , خۆی بە هێزی سێیەم ئەچواند , بەڵام لە ئێستادا قسە وباسکی تریان هەیە , لەهەردوو سەرجەم جیاوازیکدا , فۆفیشاڵ و ناڕاستی هەڵسەنگاندنکانیان , لەگەڵ نەبوونیان یەکسانی کردوون , ئەوەی لە ئابردوودا ئەیان بۆژا , هەروەها هاوبیرکانیان کاوژیان دەکردوە , لە وەهم زیاتر هیچی تری لە سەوز نەبووە, ئەوان دەڵێن "تەنانەت بە باوەڕی دوو حیزبە ناسوونالیستە سەرکیەکە خۆشیان , هێزی سێهەم هەر ئێستا لە مەیدان دایە ئەویش (ح.ك.ع)ە"(9)
لە پەرگرافەکەدا , ئەوە دەبینرێت کە لە ئابردوودا چەپ بە میکیالی خۆن وخەیاڵ واقعیان هەڵسەنگان , ئێستاش ئەو دیدگایەی ئابردووییان نەگۆڕیوە و ئاستیان درک نەکردووە .لە(ح.ک.ک.کوردستان)دا،هێزی خەیان لە ڕیزبەندی ژمارەییەوە دیاری کردوە. کە ئەمەش پەیوان ودیدگایەکی نا ڕاستە و تەنها بە میکیالی حیزبەکانی هەرێم جگە و ڕەگەی خەیان دەستنیشان دەکەن , لە ڕاستیشدا هێزی چەپ لە هەرێمی کوردستاندا بە تیۆر و پراکتیکیش , بەشێکی دانەبڕاون لە سیاسەت و میتۆدی سەرمایەداری و دیوی ئەودیوی یەك دراون , حیزبە کوردیەکانی وەك پارتی ویەکێتی یان بە ناسیونالیست ناوزەند دەکردو کردووە , نازانم ئەمانە چ پەیوەندیك و تێڕیێکیان بەکارهێناوە و بە ناسیونالیست ئەیان ناسێنن , بەڵام لە ڕاستیدا پارتکانی هەرێمی کوردستان بە ئاینی و نائاینی و بە یەکێتی وپارتیشەوە , نەناسیونالیستین و نە نیشتمانیشن , پێکهاتەکانیان و بیرو کرداری سەرکردەکانیان , هی ووردە پەرژوازی کەمپرادۆر و مشەخۆری دەکەن , چین وخەزانی ئەلیگارشیان پێکهێناوە و بەجگە لە گیرفان پڕکردن و تاڵان و بڕی سەروەت و سامانی ووڵات کارێکی ئەوتۆ بە ئاڕاستەی خزمەتکردنی ئازادی وسەربەخۆیی کوردستان ئەنجام نەداوە , لە خەیاڵدانیدا وای داناوە دوو حیزبەکەی کوردستان ناسیونالیستن و بەم پەوڕەش ئەمان دەبنە کەمەنیست .

هەروەکو لە پێشتردا ووتمان کراونەتەوە , دووبارە هەن , کەچی چەپ کردوونی بە سێ هێز و سێ بارە , ئەمەش بەجگە لە هاوتابوونی سیاسیانەی هێزکان هیچ هێزێکی تر دروست ناکات , سۆشیاڵ لیبراڵ بەت وەکو چەپکان , مشەخۆرکانیش وەکو حیزبەکانی تر , هیچ جیاوازیەك دروست ناکات . ئیتر هەزی یەکەم و دووەم و سێ یەم هیچ نییە بەجگە لە دڕێکی ڕووت , کراس بینە بە بڕگی شڕە بەفرینەدا , و ناونانیان بە ناسیونالیست وکەمەنیست , هیچ نییە لە دروستکردنی پاساو نەبەت بە ناونانی هێزکان و ناتوانەت لە بازنەی چەواشەکاری دەربچەت , دەروبەری پێ لە خشتە دەبات .

ڕەوتی چەپ و حیزبەکانی تری هەرەمی کوردستان , هەنگری دیان بیری ڤایرەساویی و نەخشی , خەبە زل زان و یەکەم حیزب و حیزبی گەورە و دیان ناونیشانی ترن , بە ناونیشان مەدەرن و بە ناوەك كلاسيك و کۆن و کۆنەپەرستن , لە بەرئاوەی چەپ دنیایەکی خیالیان لە ناو واقعەکی عەینیدا دروستکردووە , نەیان توانیوە کاریگەری لە سەر بیر و نەستی کەمە دابنەن و ببنە هێزی بەرامبەر , هەروەها بزاوتی کرێکاران و زەحمەتکێشانیان بە ئاراستەیەکی دروستدا پاڵکێش نەکردووە و ئەرکەکانیان لە مەژووی مرۆڤایەتیدا ڕوون و دیارنەکردووەتەوە , هەر بۆیە ئەو هێزە نەیتوانیوە و ناتوانێت ملیمەك بزاوتی چینایەتی بباتە پێشەوە و ڕابەرایەتی بکات . لەبەر ئەوە ئەمانیش هاوڕاز و هاوکاری بەرژوازین و دەسەاتی سەرمایەداری قایم و تونەد و تەە دەکەن , ڕەنگەکانی باوەە ڕەنگدارەکەن , سەردەمی ئێستا ئەوەی تێپەراندووە , کە چاو لە تەزەك کەمو کوڕی بنوقەنیت , یان لە حساباتی خەتدا , سەرچاوەی پوختی تیەریی و زانستی بە هەند وەرنەگریت .

کاتەك دەڕەن لەبەر ئەوە ناتوانن ببنە هێزی یەکەم , لەبەر ئەوەی کەمەگای پلورالیستی جێگیر و پەرلەمانی نیە لە هەرەمی کوردستاندا , ئەمانە هەمووی پاساوی درێینانەن و ناتوانێت ملیمەك لە کورتی و درێژی قوماشە سیاسیەکیان بگەەت , چونکە کەمنیستەکان لە پەناوی بەدەستهێنانی مافە ڕەواکانی خەڵك و ئامانجەکانی کرێکاران و پرلیتاریا , جاری کەمەگاکانی بە گرنگ نیە , بە پێی داخوازیەکانی و پێویستیە ڕاژانەیی و مژویەکانی ئەندامانی کەمەگا خەبات و تەکۆشان دەکات , ئیتر دەسەاتی دیموکراسی , لیبراڵی یان پلورالیستی بێت ... هتد .

ئەو دیدگایەی ئەوان ئەگەتەوە بە خشباوەییان بە کەمەگایی پلورالیستی , و پەرلەمانی , بە بڕوای من بە خەکی زەحمەتکێش و کرێکار و هیچ جیاوازیەکی ئەوتە نیە , کەمەگا جێگیر بێت یان ناجێگیر , هێزی یەکەم و دووەم و سێیەم دیاری ناکات . بەکو دەبێت کەمنیستە زانستییەکان هێزی یەکەمی خەبات وتەکۆشان بن لە پەناوی ئامانجە دوور و نزیکەکانی پرلیتاریا , لە هەموو دەورانێکی سەرمایەداریدا جێگیر بێت یان ناجێگیر . لە ڕابردووەدا چەپی ئەران ئامۆژگاری (ح.ك.ع) ی ئەوسای دەکرد و ئێستاشی لەگەدا بێت بە هەمان ئاوازی ڕابردوو دەخوێنن , لە ڕابردووەدا دیان ووت "هێزی سێیەم یان دەبە ببێتە هێزی یەکەم , یان دەبە تەماشەکەری ئەوە بە کە چارنووسی کوردستانی عێراق لانی کەم لەم دەورەیەدا ,

بەرژواکانی بیکەشن ,..... "(10)
چەپ لە ئابردوو لە ئێستاشدا ڕێگا چارەی دەربازبوونی لە زرووفی سیاسی کوردستانی عێراق , هەمان بڕوا و بۆچونیان هەیە , ئۆباما گرتنەبەری ڕێگا چارەی (UN) ی لە ڕگەی چاودێریکردنی هەڵبژاردنەمی جیابوونەوەی کوردستانی عێراق , لە دەوڵەتی ناوەندی عێراق . لە ئێستاشدا حیزبەکانی دەرەوەی چەپیش هەمان بڕوا و دیدگایان هەیە و ڕێگە چارەکە بڕوە دەبنین کە لە پێشتردا باسیان کردووە , کێشەی نەتەوایەتی ناتوانرێت لە ڕگەی ڕێکخراوەکانی (UN) و دەزگاکانی تریەوە ئەنجام بدرێت هەتا هاوڕاتیانی نەتەوەکە و هەروەها نەتەوەکانی تر یەکدەست بڕیار لەسەر جیابوونەوە و سەربەخۆیی نەدەن . چونکە ئەزموونی لەوەو پێشی زەرن , کە ڕێکخراوە جیهانیەکان ناتوانن ئەو ئەرکە لە ئێستە بگرن و جێبەجێ بکەن , بەم پێیە چەپ جوانترین و تەکمەترین و نوێترین فۆرش بە ژێر پێ ی سەرمایەداری و بەرژوازی دروست دەکات . چەپ بە هەی سیاسەت و بڕوای هەڕەوە لە ئابردوو ئێستادا, نەیتوانیوە جەماوەری ببێتەوە .

هەربۆیە ناتوانێت دەورو کاریگەری لەسەر زروفە سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابووری و بابەتیەکان هەبێت و دابنێت . هەمان وەڵامی بەرژوازی و سەرمایەداری و دەزگاکانی هەبێت. ناتوانێت چارەسەری کێشەی نەتەوایەتی بکات . هەر وەکو ناکارامەییەی کە چەپ هەیەتی , ئیتر هەزی یەکەم بێت , یان سێهەم , هیچ لە بابەتکان ناگۆڕێت , چونکە ڕێگە چارەی چارەسەری کێشەی نەتەوایەتیان نی یە .

بەشی سێهەم

دەوڵەتی نیشتمانی و خەش باوەڕی ووردە بەرژوازی :

دەوڵەت بە پێی پێناسەی سیاسی و جیۆسیاسی , پێکدێت , لە چوارچێوەیەکی دیاریکراوی زەوی , یان جوگرافیایەك , کە گەلەك یان کۆمەڵەك کەس , لە ژێر سایەی سیستەمێکی سیاسیدا , تێدا دەژین , جا دەوڵەت ناوی دەوڵەتی نیشتمانی , نەتەوەیی , لیبڕاڵی , یان هەر ناوێکی تری هەبێت , کۆمەڵەك لە دەسەڵاتدا , کۆمەڵکەی زەری کۆمەڵگا دەخاتە ژێر کاریگەری بیر و بڕوا و سیاسەت و ئامانجەکانی خۆیەوە , دەسەڵات و بەرژەوەندیەکانی ئەسەپێنێت بەسەریدا و جیاوازی چینایەتی , ئابووری , سیاسی , کۆمەڵایەتی بەرجەستە دەبێت و دوو چینی دژ بە یەك و جیاواز دروستدەبن.

بە جۆرێکی تر ژیانی ئابووری و دژایەتی دروست دەبێت لە نێوان تاکەکانی کۆمەڵدا , دەسەڵات لە ڕگەی دەزگای پۆلیس و هێزی

سربازی و هواگرییو , جبروتی دساتی خیان دسپنن و برگری لە برژوندییکانیان دکن و ناعدالتی پە برجستە دکن .
دوتی سرمایداری , کرکاری ، نیشتمانی ,یان نتویی و بە هموو جرکانیو , چوسانو و زاکردنی دساتی کمکە بسر کمکی تردا . بام لە دوتی کرکاریدا , لە پناوی فوتان و لناوبردنی خی دسات بە دستو دگرت , و جیاوازییکی گور و بنتی هیە لگە جرکانی تردا , سرتای درکوتنی دوت , دگرتو بە سرتای دروستبوونی دوو چینی جیاواز لە یکتری , واتە "دوت برهمی ململانیکی ئازی چینایتی یە"(11)
ململانکان لە مژوودا , بە پی کات و سردمکی و فرمی دساتکی دگت و توندوتیژی زیاتر , کمتر ئو استیە ناشارتو کە ململانە لە نوان چینکاندا هیە ." دوت برهم و درکوتی جیاوازی چینایتی ئاز ,. دوت بابتیانە دروست دبت , بە پی ژە و مقداری جیاوازی چینایتی , لە حاتکدا کە کوتن لە نوانیاندا ئیمکانی نییە , و بە پچوانو , بوونی دوت , بگی ئویە کە جیاوازی چینایتی کوتن دروست نابت لە نوانیاندا" (12)
وودانی ئمش پیوندی بە هموو ئو جیاوازییو هیە کە لە نوان بادست و ژر دستی سیستمکاندا دروست دبت , کاتك دەوەت پشتگیری خاون سرمایە و زوییکانی دکات لە برامبر کرکارکان یان جووتیارکان , یان کیلکان دکات هەر لە کنو , جیاوازییکە فراوانتر و دژایتیکانی نوانیان توندتر دبت .
دوای ئوی سیستمی کمنی سرتایی وورد وورد دگت بە کبونەوەو دروستبوونی هاوخونی و کمەی بچوک وعەشایەری وکمەگا دەگت، لە هاوبشییو بە ئیشکر و برخر, بە دساتدار و سیرکر, بە خاون مە و مات و بخوکری, سرتایی گانی کمایتی و پیوندییکان, سیستمی سیاسی و دوتی لو پکدت.
"یکم هوی دامزراندنی دوت , بە تکشکانی پیوندی خلکی (عشائیری) دست پدکات , ئویش بە دابشبوونی ئندامانی هموو خلك بە ئندامی باش و خراپ (جیاواز لە ووی دور و کاریگریان بسر پیوندی خکانیانو) و بم دابشبوونە , بە پی و کاریگریان , بە پی جری کارکانیان بە دوو چین دابش دبن , ئمش پا بە هندکیانو دنت , کە دژایتی کمکی تریان بکات"(13)

سەرچاوەی دروستبوونی دەوڵەت , دژایەتی و لێك جیاوازی چینایەتی یە , لە کۆنەوە هەتا ئێستا , دژایەتیی و جیاوازییەکانی , فەرمی جیاوازییان وەرگرتووە , بەڵام لە ناوەڕۆکدا کێشە و ململانێی دەسەڵاتدار و رەعیەت بووە , ئیتر دەوڵەت لە ئێستادا نیشتمانی بێت یان لیبڕاڵی , لیبڕاڵ دیموکرات , سۆشیال دیموکرات , مەسیحی , ئیسلامی , جوو و یان نەتەوەیی . هەمان پێکهاتی سیاسیان هەیە و , چەوسانەوە و بە مافیش سیمای حکومڕانیەکەیانە .

دەوڵەتی نیشتمانی , جیاوازی ئەوتۆی لەگەڵ جۆرەکانی تردا نییە , بەڵام دەوڵەتێك کە ئابووری و سەربازی و سیاسی بەدەستەوە بەسەر دەوڵەتەکانی تردا , بەجگە لەوەی کە دەوڵەتە بچووکەکان دەکەونە ژێر هەژموونی سیاسی و ئابووریەکەیەوە , مامەڵەی خاوەندار و رەعیەت لەگەڵیاندا دەکەن . ئەمەش قورسایی لەسەر شان و ڕەنجی چینێکی پان وبەرین لە کۆمەڵگای ئەو دەوڵەتانەدا دادەنێت , وەنەبێت ئەم قورسایی یە نەکۆتووبێتە سەر شانی چینی کرێکار لە ووڵاتەکانی خۆیاندا . لە نیزامی سەرمایەداریدا , لەهەر شکڵ و شێوەی هەر دەوڵەتێکیاندا بێت , خزمەت بە چینی باڵادەست و خاوەن سەرمایە دەکات .

ئەگەر مەسەلەکە کێشانی سنووری دەوڵەت بێت , ئەوا ئەمە خواست و ویستی چینی سەرمایەدارییە, جیاوازیش لە نێوان نەتەوەکاندا کە دروست دەکرێت ئەمەشیان هەر لەبەرژەوەندی ئەوان و خواستی سیاسی و ئابووری ئەوانی لەسەرە . کێشەش لەسەر لابردنی و چارەسەری مەنپەڵاتی ووڵاتانی گەورە ئیمپریالیستی بێت لەسەر سەرمایەی نیشتمانی بەرزوازی , ووڵاتدواکەوتووەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست ودونیا, ئەوا دەوڵەتی نیشتمانی و بەرژوازی نیشتمانی لە دەسەڵاتدا ناتوانێت کەمەك لە ئازارو مەینەتیەکانی کرێکاران و زەحمەتکێشانی ئەو ووڵاتانە کەمبکاتەوە, کێشە و ململانێکانی نێوان دەوڵەتانی ئیمپریالیست و دەوڵەتە نیمچە سەرمایەدارە دواکەوتووەکان و سەرانە سینەکان, ناتوانێت لە ڕاستیی و ڕەوایی ململانێکانی ناوخۆی نێوان خاوەن سەرمایە و کرێکاران وزەحمەتکێشان کەمبکاتەوە هەروەکو لینین لە پێشکی یەکەم چاپی کتێبی ((دەوڵەت و شۆرش))دا بە ڕابردووی ئەو کاتە باسی کردووە و دەڵێت "لە کاتی ئێستادا پرسی دەوڵەت , گرنگیەکی تایبەتی بە خۆی بەدەست هێناوە, لە لایەنی تیۆریەوە بێت, یا کرداری سیاسیەوە, جەنگی ئیمپریالیستی (مەبەست جەنگی جیهانی یەکەم) تۆندی وخێرایەکی هێنا ئەوپەڕی داوە بە گەلانی سەرمایەداری مەنپەڵی بە سەرمایەداری دەوڵەتی مەنپەڵی, ئەو زۆم

و زر ناوایی کی بی بری جماوری ئیشکرو زحمتکش دبت لالایین دوتو,کی توند و توندتر تکی دبتو لگی یکتیی سرمایداریی‌کانی خاوین دسات , تا دت زرداریکی زیاتر و زیاتر دبت , دوتی پشکوتووکان مبست (ئمانی دوایی), بی نیسبت کرکارانو دگت بی سجنکی سربازی لکاری تاقت پوکن”(14).

برژوازی نیشتمانی, هیچ نیی بجگی لی ناو نیشان و شاردنوی کمك مرامی ئابووری و خپرستی سرمایدارییانی نبت , لی ووتکانی خیاندا . ئگینا هر ململانیك کی لگی سرمایی جیهانی دیکات , یا بی ناوی ئوی کی چقی ئوان لسر ملی هاووتیانی وولاتکیان لادبات , هیچ نیی جگی لی دریکی باندار . چونکی لی ئستادا , سیستمی بناو جیهانگیری , ئو دمامکی ئوانی هماییو و , درو و دلسکانیانی , سوای ناو سیاست کردوو , لبر ئوی دستیان لگی یکتردا تکی کردوو و خزمتی یکتر دکن . ئوان دیانوت لی گی بناو جیاوازییو , پرسکانی وك پرسی نتوایتی, بی ئامانجی چارسری لی لایین خیانو بیان بکن، بام ئم جیاواز و لی هلومرجی ئستادا , ئابووری سرمایداری منپی و ئلیگارشی دارایی جیهانی , بی ووتا دروستبووکانی ابردو و ئستا , , مانا و دلالتی جیاواز لی خ دگرت . لسردمانکدا ئوروپا سرچاوی جیاوازی ئایینی و دژایتی نتوایتی بوو و , سردمانك ئاریایی بوون و ئوروپی بوون , یا ژهاتی کی گوری لی دژبری بیینیو و جیاوازییان خستووتی نوان خیان وئوانی ترو , ئستاش ئو جیاوازیی فرمی تری ورگرتوو و بی سوود و قازانجی خیان بکارییان هناو . دوتی نیشتمانی ناتوانت یان نیتوانیو , کتایی بی پرسی نتوایتی بهنت و بتواوتی بنبی ئو کشی بکات . لی زرترین شون ولکاتی جیاوازکاندا داندشیان داو و کشکیان قو کردووتو لی نوان نتو جیاوازکاندا , لی ئوروپادا بجگی لی ووتاتی سویسرا کی ئویش بی هلومرجك لی ابروودا و لی بیارکی نو دوتی لی سای 1890 دا بوو ووتك کی بلایین بت و لی کشی نودوتیکانی دوورخرایو و هیچ جنگ و ململانیکی نوان دوتکان کاریگری لسردا ننت , هربی لو ووتدا کشی نتوایتی بوونی نیی لی دواتردا زیاتر وونیان دکینو , ئگینا کشی نتوایتی لناوخی ئو ووتانی کی نتوی جیاوازی تدایی و هروها لسر ئاستی هرمایتی و یان لی ئاستی

جیهانیشدا , ئەو کەشەیە بە شەوە و پراکتیکی جیاواز لە برەودایە . کرەکاران لە ئەوروپادا خەی لە هاوچینە ەەش پەست و , قژ ەەش , و چاو ەەشەکان , و لە کرەکارانی ئەفریقایی و ئاسیایی و ەەژهەلاتی و ... جیاواز دەبینەت .

“تەنها بەپەی بەرژەوەندی دەوەەتەکەی ئەوان نییە , لەبەر ئەوەی زەربەی ئەوانەی کە ناو ئەبرەن بە دەوەەتە گەورەکان, ماوەیەکی زەرە , کەمەەك لە گەلە بچووك و لاوازەکانیان کەیلە و ژەر دەستە و وەبەرهەنان تیاداکردووە لە بەرژەوەندی خەیان . جەنگی ئیمپریالیستی جەنگەك نییە , بەجگە لە جەنگ لە پەناوی دابەشکردن و دووبارە دابەشکردنەوەی ئەو جەرە لە تاەانی کە دەستیان دەکەوەت . تەکەشان لە پەناوی ەزگاری جەماوەری هەزی کار , لە دەسەاتی بەرجوازی بە شەوەیەکی گشتی و بەرژوازی ئیمپریالیستی بە شەوەیەکی تایبەت , مەحاەە بە بە تەکەشان دژی وەهم و خەشباوەی هەلپەرستەکان لە پەناوی ((دەوەەتدا))”(15).
هەروەها چارەسەری نەتەوایەتی لای ەابەرانی کرەکار و زەحمەتکەشان کردەیەکی تاکتیکی یەو , مانایەکی بەرجەستەی ستراتیژی ناگرەتە خەی , بەەام دەبەت سیاسەت و پراکتیکەك بەرجەستە بکات ,ئەگەر ەزگاری نیشتمانیش بەت بخاتە دەستوری کارییەو لەو ناوچانەی کە کەشەی نەتەوایەتی هەیە , بە ئاقاری چارەسەریدا ببات , و ئەنجامی ئەرەنی بە ئەصلی مەسەلەی چینایەتی لەبکەوەتەو . دەبەت ئەو بکات کە کەتایی بە پرسەکان بهەنەت , ئەگەر داگیرکاریش نەبەت لە لایەن ووەاتانی ترەو و هەروەها لە ناوخەشدا دەبەت کەتایی بە بیرو بەچوونی هەوادارانی بەرژوازی نیشتمانی بهەنرەت .

لە لایەکی تریشەو , نابەت ەەگری لە بەرژوازی ناوخە بکرەت , ئەگەر هەوەی چارەسەری پرسەکەیان دا ,هەرچەندە لەگەە ئەوەشدا بە باری بەرژەوەندی خەیان کەشەکە یەکلایی دەکەنەو , لەبەر ئەوەی دەیانەوەت لەو ەەگاوە و لە چوارچەووەی جوگرافیایەکی دیاریکراودا , پارەزگاری لە سەرمایەکەیان بکەن وخەیان لە هارین و لەناوچوون ەزگار بکەن , لە ەەگەی تاەان و بەی سەرمایەی ووەاتەو, زەر جار ئەم بەچوونانە کرەکارانی پەهەئەخەلەتەنن و هانیان ئەدات لە پەناوی جەبەجە کردنی میتەدەلەژیەکی بەرژوازیدا بیر بکەنەوەو کا ئیشی پەبکەن , ئەمەش لە ەەگەی ئەو بەواوبەچونانەی کە ووردە بەرژوازی فەلسەفاندنی لەسەر دەکات . گوایە هەتا نیشتمانەکەی لە چنگی کەەنیالچییەکان ەزگار نەبەت , بەها بە جووەانەوەی چینایەتی پرەلیتاریا دروست نابەت و مانایەکی دیفاکتەی نابەت , لەگەەا

ئەوەی ووردە بەرژوازی بە قازانجی سەرمایەداران, دەستی داوەتە خەتاندنی ئەندامانی کەمە لە ووەتەکانیاندا , ناتوانن چارەسەری کەشەی ئابووری و سیاسی و ەزگارییان لە وابەستە ییان بە سەرمایەداری جیهانییەوە بکەن .

لەدەستی هەژموونی کەمپانیا فرە ەەگەزییە گەورەکانی جیهان و مەنەپەلی سەرمایەداری ووەتانی ئیمپریالیستی بەنە دەرەوە . چونکە ئابووری ئەو ووەتانەی ەەژهەەاتی ناوەەاست , دواکەوتوون و ناتوانن سەربەخە لە ئابووری جیهانی ئەرك و فرمانی خەیان جەبەجی بکەن , لەبەر ئەوە دەوەەتی نیشتمانی ناتوانەت وەەامدەرەوەی پرسەکان بەت کە بەرەکی کەمەەگاکەیانی گرتووە .
“خەەکانەك وا تەیدەەوانن کە هەنگاوەکی گەورە چوونەتە پەشەوە , وە بە ئازایەتیەوە خەیان لە بەوابوون بە پشتاوپشتی پاشایەتی ەزگارکردووە و بوون بە لایەنگری کەماری دیموکراتی . بەەام لە ەاستیدا , دەوەەت هیچ نییە بەجگە لە دامودەزگایی سەرکوت کردنی چینەك لە لایەن چینەکی ترەوە, وە ئەمەش بە کەماری دیموکراتیش ەاستە , بەهەمان پلە کەمتر نییە , لەو ەاستیەی کە بە پاشایەتی ەاستە ..”(16).

لەگەە هەموو ئەمانەشدا , پرسی نەتەوایەتی کورد , لەهەر شوەنەك بەت و لە هەر کات و ساتەکدا بەت , پەویستە چارەسەر بکرەت و وەەامەك وەرگرەت , ووردە بەرژوازی و بەرژوازی و سەرمایەداران , بە ناونیشانی دەوەەتی نیشتمانییەوە , بە چارەسەرکردنی کەشەکان ,ئەیانەوەت کرەکاران لە ناوچەکە و دنیا لەك دابرەت . لەگەە ئەوەی دەبەت , بە کردەوە بە نزیك بوونەوە و , هەمەئاهەنگی نەوان نەتەوەکان وهەوەەك بەت دژایەتی نەتەوەکان بگرەت بە دژایەتی چینایەتی , و کەتایهەنان بەو ئازارانەی کە سەرمایەداری خستوویەتە جەستەی کرەکارانی ووەاتە جیاجیاکانی جیهانەوە .
لەردا دەینە سەر پرسیارەك , ئەبەت ئەو داواکارییە چی بەت , کە ووردە بەرژوازی بە پرس وخواستی نەتەوەیی و دامەزراندنی دەوەەتی نیشتمانی لە کوردستاندا دەیکات؟!
ئایا چارەسەرکە دامەزراندن و جەگە وەەگەی دەوەەتی نیشتمانیە , بە مافی یەکسانی نەتەوەکان؟ یان ئەمە کردنەوەی گرەیەکە لە گرە کوەرەکان ؟! بەگومان نەخەر وەەام دەوەەتی نیشتمانی نییە , چونکە داخوازییەکان و جەیەجە کردنی مافەکانی کرەکاران لەم دەوەەتاندا جەگای نییە .چونکە کردەیەکی ەزگاری بەخشی چینایەتی نییە،لەبەر ئەوەی جیاوازی چینایەتی سەرچاوەی جەنگ و هەموو ململانە کەمەایەتی

،سیاسی،نەتەوایەتی وئابورییەکانە لە ناوچەکەو جیهاندا .
وورد بڕژوازی بم شوی باس لخواستی نتوی دکات (وزعیتی ناسك و ترسناکی ئمی کوردستانی عراق لە پایترین ئاستدا بە هی دوو واقعیتی بناغییو , یکم مسلی کورد وك , مسلیکی میللی چارسرنکراو نك تنها لە عراقدا بکو لە ناوچکە هموویدا , دووم , شی عراق وئمریکا و بە دوای ئودا نادیار بوونی جگو گی حقوقی –سیاسی و پناسی دوتی (نیشتمانی) کوردستانی عراق.)(17).

ئم جر بچوونە ئو دگینت کە وورد بڕژوازی بە دوای فرستکوی کە پلاتفرمی دوتی نیشتمانی تدا برز بکاتو , هروکو پشتر لی دواوین , بتوانت بو هیو پارزگاری لە پگی سیاسی و ئابووری و کمایتی خی بکات . و لە لایکی تر لایان وایە جگای باسکردن لسر مسلی نتوایتی , کاتك دبت کە زوورفکی دژوار لە ئارادا بت بە ئونتوی , ئمش بە بوای من نابت مرجی باسکردن و تکشان بت لسر ئو پرس . ئویش لبر ئوی نا کە نتوی ژر دستی نتوی زردار , یان لبر ئوی زرووفکی لبار بە باسکردن چارسری کشی نتوکی , بکو دبت لکاتی تریشدا , ئو پرس توانین و بچنی زر زانستیانی لسر بکرت و تاکتیکی چوونە پشوی خباتی چینایتی چینی کرکار بت . ئو ئو مژووی لە دژایتی و بە مافی نتویك لە لاین نتویکی ترو ((مبست لە دساتدارانە)) بیار لسر خبات لە پناوی بە دست هنانی مافی نتوکان ددات , ئرکی سرشانی کرکاران و کمنیستکانە , کە بە تر وپراکتیك وامی بنج بە بدنو بە پرسکە . بپی بوون وکاتی کشی نتوایتی , گە چاری تواوتی بە ددزرتو , و بە پی پویستی چارسرییکی , دست بە هوشانوی کشی نتوایتی دبرت .
“دوتکی میللی (الشعبی) ئازاد گراو بە دوتکی ئازاد , لو حاتدا دوتی ئازاد , بە پی مانای زمانوانی ئو دوو وشی , دوتکی ئازاد برامبر داننیشتوانکی , دوتکە لە ئنجامدا حکومتکی سرکوتکری تدا دروست دبت” (18).

بە پی بچونکانی وورد بڕژوازی بت , کە بە ناوی ئینسان دستی , کاوژی یاسا و ساکانی مافی مرڤ و سیاست و ئامانجی لیبرالی دکنو ,ناتوانن دە بە سردمی ابردوو بدن و سردمکی نو بهننە ئاراو . نتوی کورد , لسردمکانی ابردوودا و لە

هەلومەرجی ئەستای ژمەکانی عەراق و تورکیا و سووریا و ئەراندا , ژیانەکی سروشتی مرۆڤانەیان بەسەر نەبردوو , ئەگەر لەمە ولەو شتەکی بچووکی ممارەسەی کەلتوری و زمان و هەندەك عادات و تەقلیدیان کردبەت , ناکاتە مافەکی سیاسی نەتەوە و ئازادی سیاسیان هەبووبەت , بە بەواو بەچونی مارکسیانە , هەلومەرجی ژیانی نەتەوەکان , شایەنی ژیانی ئازادی سیاسی و پرەسیسکردنی ئەرك و مافەکانی دەوەتدارییە , ئیتر هەلومەرجەکانی هەر چەنەك بەت , دەبەت کەمەنیستە زانستیەکان و شەرشگەرەکان شیعاری (دروشمی) چارەسەری کەشەی نەتەوایەتی هەبگرن و چارەی بنەەتی بکەن , نەوەکو بەرژوازی بەناو نەتەوەیی و حیزبەکانیان , ناونیشانی چارەسەری کەشەی نەتەوایەتی , بە مەرامی سیاسی و ئابوری خەیان بیکەنە بنەشتە خەشەی سەر زاریان و , ەوتی ەزگارییەکە بە قوربانی چەردەیەك پارە و بازرگانی پەوە بکەن . ئەگەر کەشەی نەتەوایەتی هەبوو , پەویستی بە لابردن و چارەسەری هەیە , ئەگەر بە دامەزراندنی دەوەتی بەرژوازیشی لەبکەوەتەوە , چونکە " هەموو دەوەتەك بریتیە لە {هەزەکی تایبەتی سەرکوت کردن}ی چینی ستەملەکراو.

لەبەرئەوە هەموو دەوەتەك نە ئازادە و نە میللی یە "(ئەئکیدەکان هی لینینە)(19).

هەر لەبەر ئەوەیە پرسی ەزگاری نیشتمانی , مەسەلەی فەە و تەەکەی بەرژوازی نەتەوەیی ژەردەست و وابەستەی ئابووری کارتەل و ترەستە داراییەکانی جیهانە و ناتوانەت لە سیاسەت و ئابووری ناوخەی ووەات ، دەست لە چەوسانەوەی کرەکاران هەبگرەت و سەرمایەگوزاری لە هەزی کارییان نەکات , ناتوانەت دەست لە هەموو ئەو پەیوەندنامە کەنەپەرستانەی کە لەگەە سەرمایەدارانی نەتەوەیی لەسەر دەسەات و ئیمپریالیزم بەربدات . لەبەر ئەوە داواکارییان لەسەر دامەزراندنی دەوەتی نیشتمانی , داواکاری بەرژوازی و ووردە بەرژوازی کەمپرادەری نەتەوەی ژەر دەستە , چونکە دەوەتی نیشتمانی ناتوانەت تەواوی گرەی ئەو کەشە گەورەیە بکاتەوە , کەکەشەی چەوسانەوەی کرەکارانی خە ووەاتی یە . تەنها یەك لایەنە مافەکانی بە جەدگەیەنەت , ئەویش ەزگاری نەتەوەیەکە لە ژەر دەستی دەسەاتدارانی نەتەوەی لەسەر دەسەات . ئەمەش تەنها دەبەتە هەنگاوەك بە ئامانجەکی تری فراوانی چینایەتی

دەوەتی نیشتمانی , کە جەنابانی ەیفەرمیستەکانی پرسی نەتەوایەتی ووردە بەرژوازی کەمپرادەر و حیزبەکانیان داوای دەکەن , ناتوانەت بە تەنها ساتەك دەستی زوەم و زەری دەسەلاتداران لە رەگەی "سووپا و

پۆلیس کە دوو دار دەستی سەرکین بە هەز و دەساتی دەوڵەت"(20). لەسەر خەڵك و بە تایبەتی لەسەر کرێکاران لابەن.

ناوەڕۆکی دەوڵەت گرانی بەسەردانایەت , چونکە دەستی دەوڵەت کەتا ناکرێت لەسەر ژیانی ئابووری و سیاسی , کۆمەڵایەتی نێتوەکان , کە دەوڵەتیان پێکهێناوە , ناوەڕۆکی دەوڵەتی نیشتمانی کە یەك نێتوەی تیادا ئژیت , لەگەڵ ناوەڕۆکی دەوڵەتکی تری نیشتمانی کە چەند نێتوەیەکی تێدایە , جیاوازییەکی ئوتە دروست ناکەن , بەرژوازی نیشتمانی , یان بەرژوازی بگانە یەك ئامانج و بەوای ئابووری سیاسییان هەیە .

"لە لایەن هەموو فیلسوفکانی مافی دەوڵەت , بەچوونکانیان لە بنیاتنانی دەوڵەت سەرچاوە دگرێت لە غەریزەوە – بە نموونە , ئاوات , خۆشگوزرانی , یان تانانەت لە عەقڵەوە , بەڵام لە عەقڵی کۆمەڵایەتیەوە نا , بەڵکو لە عەقڵی تاککەسەوە. بەڵام فەلسەفەی نوێ , کە پێویستە بە بەچوونی تیری زیاتر نموونەیی و قوڵتر , ئوا بنیاتنانی دەوڵەت لە بیری گشت (الکل) سەرچاوە دگرێت , کە لایان دەوڵەت بریتییە لە ئێندامێتیەکی مەزن , کە پێویستە ئازادی ماف و ئەخلاق و سیاسەتی تێدا بێتە دی , بە زانیین ئەو هاووڵاتیەی ملکەچ دەبێت بە یاساکانی دەوڵەت , ملکەچی یاسا سروشتیەکان دەبێت , بە تایبەتی یاساکانی عەقڵی خەی , یاساکانی عەقڵی مرۆڤایەتی."(21).

چارسەری کێشەی نێتوایەتی , بەهرەمەندبوونی کرێکارانی نێتوەکانە ,لە سیستەمی سوسیالیستی زانستی ,لەبەر ئەوەی وەڵام بە هەموو لایەنەکانی ژیانی کرێکاران دەداتەوە , یەکسانی و بەهرەمەندبوون لە توانای ئابووری و بەدەست هاتووەکانی وهاومافی و دادپەروەری , پێشخستنی ژیان لە هەموو ڕوویەکیەوە .
چونکە ئەگەر دەوڵەتیش بە نێتوەکانی ژێر دەست دروست بێت , کە کارەکی خراپ نییە, هەشتا پرسی نێتوایەتی و ملمانێی ناوچەیی و جیهانی نێتوەکان , بەهەی سیستەمی سەرمایەداریەوە کۆتایی نایەت , بەهەی دروستکردنی سەرچاوە و بەرژەوەندی ئابووری جیاوازی جوگرافیا جیاوازکانی ئابووری سەرمایەداری بنجبە نابن. واتە دەوڵەتی نیشتمانی دەوڵەتی خۆشباوەی ووردە بەرژوازییە , لەبەردەم ڕەگە چارەی پرسی نێتوایەتیدا , لەگەڵ ئەوەی هەوڵەکە بە چوونە پشتەوەی هەنگاوەك لە کەی داخوازییەکانی کرێکارانی نێتوەیەکی ژێر دەستە بە ئاستەی جارکی تر بیر نەکردنەوە لە کێشە و ململانێی نێتوەیی لە ناوخەی ووڵاتکیانەوە , بەهەی ئەوەی "جارکی تر

دگینو بە شونی کە دستمان پکرد , ناوندتی بریتی یە لە بنەتی دوەت , لەگەل ئوەشدا بە شویەکی حەتمی پیوەستە بە دیسپلینی ناوندوە , ناچاریدەکات , دوەت لە چوار چوەکەی خەی دەربچەت , خەی ئەچەسپەنەت بە شوەی گشت و باڵا و کەتا . خەی وا دەردەخات کە ەاستە , ئەم هەلومەرجەش تەنها تایبەتە بە مەژوەوە , وەکو دەخوازرەت دوەت ئازادی ەها بە دینا هەنەت ؛ لەم حاەتەدا , ئەو دیالەکتیکەی کە پەشتر ئاماژەی پەکراوە , بە تەگەیشتنی دوەت کرداری نییە , دوەت تەنها ئازادییەکی بابەتییە , ئازادی ەاستەقینە ی خود ,کە هاوتای ئازادی ەهایە , لە پەناوی جەبەجەکردنیدا پەویستی بە شوازەکی تر هەیە بەجگە لە دوەت”(22).

سەرچاوەکان؛

9 ـــ مەنسوری حیکمەت،لەبەرگریکردندالەداخوازی سەربەخەی کوردستاندا،گەڤاری بەپەشەوە،ژمارە(21)،27ی ئاب .995

10 ـ هەمان سەرچاوەی پەشوو،ل.5

11ـــ لینین،ەالدولةوالثورة،دارالتقدم،موسکو،طبع في الاتحادالسوفيتي،ص.6

12ـ لینین،هەمان سەرچاوەی پەشوو،ص.8

13ـــ ماركس،آنجلس،مختارات في أربعةأجزاەء(الجزءالثالث)،اصل ألعائلة و ألملكية ألخاصة و ألدولة ، دارألتقدم ، موسكو ،1970 ،ص.322

14ـ لینین ، ألدولة و ألثورة ،هەمان سەرچاوەی پەشوو ، ل.3

15ـ هەمان سەرچاوەی پەشوو ، ل.4

16ـ ماركس ، ألحرب ألاهلية في فرنسا ، (مقدمة من قبل انجلس ، عام 1891) ، دار التقدم ، فرع طشقند ،طبع في الاتحاد السوفيتي ، ص19 .

17ـ مەنسوری حیکمەت ، لە بەرگریکردندا لە سەربەخەیی کوردستاندا ، گەڤاری بەپەشەوە ، ژمارە(21) ، 27 ئابی 1995 ، ل 5 .

18ـ ماركس ، انجلس ، رسائل مختارة (1844ـ 1895) ، رسالة من انجلس الى بيبل ، 18 ـ 27 آزار 1875 ، دار التقدم ، موسكو ، طبع في الاتحاد السوفيتي ، 1982 ، ص 215 .

19 ـ لینین ، الدولة و الثورة ، هەمان سەرچاوەی پەشوو ، ص 24 .

20 ـ هەمان سەرچاوەی پەشوو ، ص 12 .

21 ـ ماركس ، انجلس ، بصدد الدولة ،{ من افتتاحية (KOLNISCH E ZEITUNG) العدد 179 ، كتب بين 29 حزيران “يونيو” و 4 تموز

"يوليو" 1842 .} ، ترجمة الياس شاهين ، الاعداد و الترجمة و الفهارس ـ دار التقدم ، طبع في الاتحاد السوفيتي ، 1986 ، ص 28 .
22 ـ ماركس ، انجلس ، بصدد الدولة ، (من مقالة ، المركزة و الحرية ، كتب في النصف الاول من ايلول "سبتمبر" 1842) ، ترجمة الياس شاهين ، الاعداد و الترجمة و الفهارس ـ دار التقدم ، طبع في الاتحاد السوفيتي ، 1986 ، ص 33 .

گەنج ونوسین – شیعرنوسین وەك نمونەیەك … ن: شاخەوان صدیق

"مرۆڤ بۆ ئەوەی بیەوێت شیعرێكی جوان بنوسێت دەبێت ڕۆحی پیربووبێت" (بەختیارعلی)

هەمیشە لەدنیای ڕۆشنبیریی ئێمەدا شتێك كەزۆرترین قسەو باسی دەرباڕە دەكرێت نووسینە (بەتایبەت لای ئەو نەوەیەی كە هێشتا لە سەرەتاكانی هەنگاوناندایە بەرەو دنیای ڕۆشنبیریی) بۆیەدەبینی زۆرترین ڕەخنەكان لەم ناوەندەدا ڕووبەڕوی ئەمان دەبێتەوە تادەگاتە ئەوئاستەی كەهەندێك جار بپرسین كە ئایا ئێمەنوسینی گەنجانەمان هەیە ؟ كێن ئەونوسەرە گەنجانەی دەنوسن و؟ چی دەنوسن ؟ هەچەندە هەر جۆرێك وهەرچەندێك بێت، ئەمانە لە سەرەتای ئەزمون كردنی خوێنەرەو نوسیندان، بەڵام دەبێت هەكارو مەدلولەكانی پشت سیاقی واتای نوسینەكان بخوێرێتەوەو شرۆفە بكرێت. من لەم نوسینە كورتەدا هەوڵ ئەدەم بەپێی ئەزمونی خۆم كەمێك دەرباڕەی شیعر نوسین لای ئەو نەوەیەی كەپێی دەوترێت گەنج ونوسینی گەنجانە بوەستم وباسی بكەم ، چونكە پێم وابێت زۆرترین ڕێژە لە گەنجانی ئێمە كە دەنوسن بەشیعر دەست پێدەكەن وبەخۆشی شیعریەت سەرەتای چونە ناو دەروازەكانی بیركردنەوەو نوسینە.

چونكە شعر تاكە ئامرازێكە لە ژیاندا كە دەتوانێت ڕاستیەكانی ناخی ئینسان دەربڕێت وهەموو ئەو نهێنیە شاراوانەی ناوەوە كەشف بكات كە لەكاتی ئاسایدا هەستی پێناكرێت، لەوی ئەركیشەوە هەمیشە وەزیفەكەی لە ژانەرەكانی تری ئەدەب قورستروو گەورەترە، چونكە

ئەرکی شاعیر ئەوەنیە کەووداوەکان بگرتەوە یان واقیع کپی بکات، بەکو ئەرکی ئەو گانەوەی ئەو شتانەییە کەدەشت ووبدەن ، ئەوە شیعرە کە مرڤ هەمیشە دەتوانت گەمەی خەیاتەکانی ناوەوەی خی تیابکات وهەموو ئەو شتانەی کەلە واقیع جبەجی نابت لەودا دروست کردن ودا شتنەوەی هەمیشە کارکی ئاسانە، بیەدەبینی گەنج کاتك شعردەنوست چەندە دەیەوت تەعبیرلەو هەموو شتەکەبت کراوانەی ناوناخی بکات ئەوەندەش دەیەوت خی بەتا بکاتەوە کە بەبوای من ئەمەش باشترین هاوە ودەربی ئەون هەرچەندە هەندك جار ئەم جرە شعرنوسینە لەمەسەلەی ئەدەب دووردەکەوتە وەو دەبتە دەروازەی بەتا بوونەوە لەکشە زاتیەکان وە ك ئەوەی ئەمە لای زر لە گەنجی ئمە بوونی هەیە، بەو پیەی کە ئەگەر سەیری ئەوباوکراوە شعریانە بکەیت کە لرەو لەو گەنجان چاپی دەکەن هەست بەو استیە دەکەیت کە گەنج چی دەنوس و بدەنوست ؟
هەئەمەشە بەبوای من وای کردوە بەم سەردەمە بوترت سەردەمی لشاوی شعری ، ئەمە لە کاتکا شیعر بی خی وەك ژانەرکی سەرەکی ئەدەب کمەك یاساو بنەمای تایبەت بەخی هەیە کەناکرت بەتەواوەتی بوترت ئیحساس وهەستە.
ئەرکی سەرەکی ئەو بەتا بوونەوەی ئینسانە بەهندەی ئەوەی کە شیعر دەبت لە مەعریفەیەکی قو ولە باگراوندکی ئەدەبیەوە هاتبت چونکە (ئەرستی) واتەنی (هارمنیاو کش ەگەزی جەوهەری شعرن، کە ئەمەش پەیوەندی لەنوان شعرو مسیقاو هونەرەکاندا دروست دەکات) چونکە شعر بەتەنها لاسای کردنەوەنە نیە، بەکو هارمنیاو ئیستاتیکاش لەهیە سروشتیەکانیەتی، هەرئەمەشە ئەو گرنگیە دەدات بەشیعرو لە مژووی جیادەکاتەوە ، چونکە شیعر شتی گشتی دەت، بەام مژوو شتی تاك وپاچەر یەکی تایبەت ودیاری کراو مژوو ئەوە دەت کە ووی داوە، بەام شیعر شتك دەت کەدەشت ووبدات.

چونکە لەِ استیدا شیعر هەودانە بی کەشف کردنی لایەنەکانی تری دنیا، بەام بەداخەوە ئەوەی هەمیشە جگای پرسیارو لەسەروەسانەی لەشیعریەتی ئەم نەوەیەدا لەقاب دان وتەسك کردنەوەیەتی بکشەیەك وبچوککردنەوەیەتی بمەسەلەی ئیحساس وشتی هەستیو زاتی وپاانەوە کەدەشت هکاری سەرەکی نەبوونی باگراوندی مەعریفی وشارەزانەبوونبت لە دەنیای ئەدەب دا چونکە مرڤ پش ئەوەی بنوست پویستی بەوەیە بخونتەوەو لە چنتی نوسین وخەسەتەکانی نوسین بەتایبەت شعرتبگات چونکە (بەختیار)واتەنی (هیچ شاعیرکی استەقینە لەسەرەتادا لەشیعرنوسینەوە دەست پناکات، هەمیشە شعرخونەوە پش شیعرنوسین دەکەوت) چونکە شعرشتك نیە مرڤ فری

بێت، بەکو دڵخۆکی زهنیه تێیدا دەژین وکەجێمان هەشت جگەلەتارمایی جوانیەکی وەسف نەکراو هیچی ترمان لەیاد نامێنێت.
ئاستە مرۆڤ دەتوانێت لەشیعردا ئەودنیایە دروست بکات کەخۆی ئاواتە خوازیەتی بەڕام لەگەڵ ئەوەش دا لەقاڵبدان وبەرتەسك کردنەوەی یەکجکن لەوپەتایەی کەئەمڕۆ شیعریەت بەتایبەت لایگەنجی ئێمە توشی بووە بێیەلەکاتی خۆنەوەی بەرهەمی نوسراوی شیعر لای گەنج تەنها و تەنها جگە لە چەند هەستێکی عاتفیانەی دوورلە پڕسەی عەقڵانی کەپتکراو زیاتر هیچی ترنابینیت، کە ئەنگە وەزیفەی نوێ لای ئەمانە تەنها نەبوونی ئەگەزی بەرامبەر بێت .
کە بەبوون وهاوڕێیەتی کردنی ئەوئەگەزەش هەمووشتێك دەوەستێت وکۆتای دێت، لەکاتێکا لەسەر وەختی نوسینی ئەم بەناو شیعرانەدا گەورەترین پاساولای ئەوان بەتاکردنەوەی ئیحساسی تاکەکەسیە ودەیانەوێت لەڕگەی شعرەوەخەونەکانیان ببینین لەکاتێکا شیعر بەتەنیا ئەمەنیە وپڕسەیەکی تەواو عەقڵانیە بەختیار واتەنی (بۆئەوەی بتوانین بەشیعر خەوببینین دەبێت بتوانین بەشعر بیربکەینەوە، بەڕام شعرنوسین بریتی نیەلە نوسینی بیر بەشیعر، بەکو پرسەی بیرکردنەوەیە بەشعر، شاعیر کەسێکە کەبەشیعر بیردەکاتەوە نەوەك بیربکاتەوە دواترشعر بنوسێت) بەڕام من هەندێك جاری دیکە وای دەبینم کە ئەم نەوەیە بەخشمەوە شیعر وەك پڕسەیەکی تەواو عاتیفی وسۆزداری سەیردەکەین کە تەنهاو تەنها لەخزمەتی پڕسەکی حەزین دابێت هەرئەوەی کەلای ئێمە پێی دەوترێت بەهەڵە عەشق کەبە بۆای من هەمووشتێکە تەنها ئەشق نەبێت وەك دەبینیت لەکرداردا پڕسەی عەقڵانی و گە مەزمانیەکان ون دەبن و تەنها وتەنها عاتیفە سەرانسەری پانتای نوسینەکان داگیردەکەن، بەڕام من دیسانەوە هاوڕادەبمەوە لەگەڵ بەختیاردا کەدەڵێت (شیعر عاتیفەی مرۆڤ نیە کە قسەدەکات، بەکو ئەوە عاتیفەیە کەزمانی تێکدەچێت وتەعبیر بچوك بەشی ناکات و مانا ئامادەکات لە بەردەمیدا تەسك بێتەوە، شیعرزمان نیە ،بەکو شیعر گەانی زمانە لەناو خویدا بۆزمانێکی تر . بەم تێوانینەشەوە لەشیعر بەبۆای من دەتوانین شیعرێك بەرهەم بهێنین کە بچێتە خانەی ژانەری ئاستەقینەی ئەدەبەوە .

سەرچاوەکان:

دەربارەی ئەزمونی شیعر، ن: بەختیار عەلی
شیعریەت لای ئەدۆنیس.

شەڕ لەسەر پایتەختەکان … بەختیار محەمەد

ئەمە پەیمان سەیرە، کە فراکسیۆنەکانی گۆران و یەکیەتی دەنگیان بە پەسەندکردنی یاسای ئاپۆرەی میللی (حەشدی شەعبی) داوە: ئایا ئەمە هەڵکارەکەی ململانێی حزبایەتی و ئیقلیمییە؟ باشە – ئەگەر وا بێ - ئەوە زانیمان، کە یەکیەتی هەر لە سەرەتاوە لەگەڵ ئێراندا جەمسەرگیرە؛ بەڵام ئەدی بۆ گۆران چ بڵێین؟ خۆ ئەو هەمیشە دژی ئەم جۆرە جەمسەرگیرییانە قسەی کردووە!…

لەم ڕوانگەیەوە، هەرچەندە ئەمڕۆ (27 / 11 / 2016) بەڕێز هێشیار عەبدوڵڵای سەرۆکی فراکسیۆنی گۆران لەسەر قسەکەی موسەننا ئەمینی سەرۆکی فراکسیۆنی یەکگرتوو، کە گوتبووی پارتی و کۆمەڵ و یەکگرتوو دانیشتنەکەی پەرلەمانیان بە جێ هێشت و یەکیەتی و گۆرانیش دەنگیان بە یاساکە دا، هەندێك ڕوونکردنەوەی دا، بەڵام ئەمە هیچ لەم مەسەلەیە ناگۆڕێ، کە بە گومانەوە دەبێ بپرسین: ئاخۆ گۆرانیش وەك پارتی و یەکیەتی بێتە بەشێك (کارەکتەرێك) لە ململانێی ئیقلیمی نێوان جەمسەرەکان؟ واتە جەمسەری: (پارتی و تورکیا…/ سوننە و پارتی و لایەنە ئیسلامییەکان) لە لایەك؛ جەمسەری: (ئێران و یەکیەتی/ شیعە و یەکیەتی و {گۆران؟}) یش لە لایەکی دیکە؛ خۆ گریمان ئەمە واش بێ، بەڵام بە ڕواڵەت پێناچێ بۆ گۆرانیش شتێکی سەیر بێ، بەو پێیەی، کە ئێستا ململانێی نێوان پارتی و ئەم بزووتنەوەیە لە لووتکەدایە، هەربۆیەش دەشێ گۆران ببێتە بەشێك لەو لایەنەی، کە دژی پارتییە (ئەمە هیوادارین ئەم ململانێیە بە چارەسەری کێشەکان کۆتایی پێ بێ؛ ئەمە داخوازی ئەمەی هاوواتییانە؛ ئەمەی هاوواتییانی، کە نامانەوێ ململانێی سیاسی و نادادپەروەریی کۆمەڵایەتی و گەندەڵیی و پاوانکردنی سەروەت و سامان لە دەستی کەمینەیەکی سیاسی و کۆمەڵایەتی بنەماڵەیی ئێرەستۆکراتی… وەاتەکەمان وەڕان بکا و چارەنووسی گەلەکەشمان ڕەش بکا).

بەهەرحاڵ کۆمەڵ لە بەغدا (لەم پرسەدا)، کە هەڵوەستی لەگەڵ پارتی جووتە؛ چونکە هێزکی ئیسلامیی سوننەیە، کە بە تەبیعەتی حاڵ حەزی بە دەسەڵاتی شیعە نییە؛ یەکگرتووش هەر هەمان عوزر و بەهانەی

هەیە، ئەوە سەرباری ئەوەی، کە لە کوردستانیش پێوەندی و میانەی لەگەڵ پارتی باشتر و خۆشترە لە کەمەڵ. هەرچی یەکیەتیشە ماوەیەکە لە ئاست ڕووداوەکاندا، وەك هێزێکی تەماشەکەری بێلایەن لە کوردستاندا دێتە بەرچاو؛ بەڵام هەبەتە لە بەغدا لایەنێکی چالاکی تەوەری شیعە (بەغدا) -ئێرانە.

ئەمانە هەر هەمووی لە ڕووی واقیعی مێژوویییەوە شتی ئاسایی و سروشتین، بەڵام ئەوەی کە بەلای ئێمەوە لە ڕووی پرەنسیپەوە شتێکی سروشتی نییە، گۆڕان دەنگ بە یاسایی بوونی هێزێکی مەزهەبی (میلیشیایی) بدا؛ لە کاتێکدا هیچ گەرەنتییەك نییە، کە ئەم هێزە لە ئایندەدا چۆن ڕەفتار و هەڵسوکەوت لەگەڵ نەتەوە و کەمینە و مەزهەبەکانی دیکەدا دەکا. هەر لە سەرەتاوە مادەم ئەم هێزە لەسەر بنەمای مەزهەب دامەزراوە، پێناچێ چاوەڕوانی شتی باشی لێ بکرێ؛ بەڵکو ئەم هێزە (با لە چوارچێوەی یاساشدا ڕێك بخرێ) تەنها بەرژەوەندی باڵای شیعەکان دەپارێزێ.

ئەرێ گەلێ، ئەدی بۆیار وا نەبوو، کە گۆڕان دژی هەموو جۆرە ڕێکخستنێکی سەربازیی میلیشیایی بێ؟

لە پشت ئەفسانەی بەدەنگی منەوە مەهدی ساڵح میجید ...

((دە قی ئە م ووتا رە بێ بە شێک لە خوێنە رە کا نی دە قە ری گە منیان و
لە شاری کە ڵا ر،بە تایبە تی ها تە پێش کە ش کردن لە قاوە خا نە ی کە لتووری میللە ت)) .
ئێوارە تان باش،

بە ر لە هە موو شتێک وهە ر دە سپێکێک، دە خوازم لێرە وە، لە م دە ر فە تە وە پێم خۆشە سە ری سووجدە م بۆگیانی بە رگری و تە حە دای پێشمە رگە دا بنە وێنم و، ئیکلام لە بە ردە م هە یبە ت وشکۆ ی گە وڕە یی و شانازیی ئە واندا بکەشم ، ئە وان بۆجگە لە وە ی کە ناسنا مە ی بە رگری میللە تێکن لە بندە ستی ،ئە وان نا مووسی سە

ربه رزی و غیره تی کوردن که به درۆژایی مێژوو وو تووبه تی نا بە زەرداری.
((له بیابانی عەرەبی بەفر وەک ئەرەێ هەر بەتەنیا بەسەرئەیاسەفیدا نابارێت،بگرە بەسەر بیرەوەرییەکانیشدا دەبارێت.
لەرە،دوور لە گشت شەو ێوداووە سەروبنەکان،هەموو شتێک ێوو لە کەتاییە،بەر لەبەرپابوونی قیامەتیش هەر بێدەنگییەکی لەو جۆرە دێتە ئاراوە.))

ئەرهان پامووک

– لە دەمە وە،جا رێکی تریش فرە بە گە رمی بە خەرها تنی هە موو لایە کتان دە کە م وهە تاەادە ی سوکنایی هاتن و هەور بوونە وە ی پە لە وە رێکی تە ریووی سە ر هە ێگرتوو لە دارستانێکی دوور و، داێدە دانی وە ێە ئاسکێکی هە ێاتوو لە بێشە ێانێکی چەدا، خەشحاڵی و خە نی بوو نی خەم دە ردە بێم و، بە دیداری زەرێک لە ئەوە کە شانتان خستەتە ژێر باری عە زیە تی هاتن لە م ئەوا رە نا وە ختە داو، دورژانگە دان بە دیار چیرێکی لە گێانە وە نە ها تووی دێی ئە و پیاوە ی کە ووەاتە کە ی بێجە لە حیکایە تی دە ردە داری و ئەشی سە خت و سزای هە تا قا می قیامە تی ئە نفال و، ئە نفالی بارزانییە کان و هە ێە بجە و شە نگا ل، هیچ حیکایە تێکی تری شانازیی نییە بە باس کردن.
هە ێبە ت هە روە ک و ئەوە بە ێێزان لەتان عە یانە و پرسیا ر گە لێکی عە یا مێکی دوورو درۆژیشە لە دیارنە مانی من کە لە پشت بێدە نگییە کی سا ردی ئاسنینی دە یان دیواری کەنی هە زار ساەە یی قووەە وە وە ک بە شێک لە حیکا یە تی کارە ساتە کانی ئە م ووەاتە ،بە سە بری ئە یووب و سە نگینی بە رد ،دا نیشتووم وماجە راو ئە فسانە ی ئە م بێدە نگییە شم ، نە لە لای هیچ درە ختێکی کەنە ساەی بە ر نسرم و و نە هیچ گوێ ئا گردانێکی ئە م زە مانە بە سانا یی بە لە گێانە وە نا یە ت، هە تا جا ێس بوونی بە ردیش لە بێدە نگی وهە ێچوونی ئاوو لە ێێیشتن و ێاوە شاندنی سە ری نەازی درە ختی بە ر ماەە کە مانیش و وە دە نگ هاتنی بە شێک لە ئەوە و لە خوێنە رە کانی ترم لەرە و لە وێ ،لە وانە ش کە یە کێک لە وبە ێێزانە ی بە ناوی (ئارام نادر) ە وە لە دە قە رەن سلەمانی ، ،دە ێت:
(..رێک سیانزێ ساێێ ئەمێ لیسا دەخوێنینەوەو بەمان خەتم ناکرێت، سیانزێ ساێێ پرسیار لێ لیسا دەکەین و وێاممان دەستناکەوێت..
ماوێ یە کی زەرو تاقەت پەوکێنێ، ئەمێ بەدوای دیەوکەی دیکەی لیسادا دەگێێین و سەراغی نییێ) بە رواری ئە م نا مە یە سەی (2013) یە….

ەە نگە کە م تە رخە می زە ما نە و پشتگۆ خستتنی ەە نگی من و شاردنە وە ی سیما ی زۆاەی و ئادە می من لە نۆو هە موو ەە نگە کا نی تردا و ، بۆ دە ر بە ستیی ەەژگارەکی سە یری بۆ ئینسافیش لە حاست ئە دە بی من و عیزە ت بە رزی و شکۆی خۆ نە پشە وە بردن هەکا ر گە لەکن لە ئە سڵی دیا ر نە ما نی من..... ئە من سا ەە ها ی ساڵی دوای ئە م هە موو دیا ر نە ما نە ، ئە م هە مووە لە قە ستی فە را مۆ شی و پشتگۆ خستنە ،نە هیچ ەووە یە کی ئە وتەم ها تووە لە خۆ پیشا ندانی خەم و نە دادی شکایە تی ئە م گلە ییا نە شم بۆ چووتە بە ردە می حوکمی ەە وای خە لافتەکی ئادە می یان هە ر میرینیشنەکی تری عە دالە ت.. ئە مە هە مما ن ئە و گلییە یە کە(سە عدی) نە یکرد، مە حویش نە یکرد، (حا فز) یش نە یکرد، ئە منیش نا یکە م، هە ر وە ک و حافز دە ەت:

حا فز ەسرار ەلهی کس نمی داند خموش
از که می پرسی که دور روزگاران را چه شد.

یەشار کەماۆ کۆ من زەرم خەش دەوەتن، لۆ ەەمانی (آگر مار را بکوشند، ئەگەر مارەکیان بکوشتایە)دا، کۆ پاەەوانی دەقەکۆ ناوی حەسەنە(ئە گە ر دروست زە ینە م وە بیە ری بۆتە وە). حەسەن کوەەژگەیەکی منداۆ کارەو لۆ گووندەکی دوورەدەستی ئەم دوونیایەدا دەژی و لۆ ژەرباری قوورسایی ستەمۆ گەورەکاندا کۆ بەزەییان بە مەردمندا ی حەسەندا نایەتەوەو ەجای دادەک ناگرن، حەسەن ەوو دەکاتۆ مەملەکەتۆ دوورەکانی بەدەنگییەکی قووۆ وسەر دەخاتۆ سەر دەئەشاوی خەی و هەرگیز هیچ قسەیەک ەەگەۆ هیچ بەنی بەشەرەکی خوادا ناکات ،خەکی هۆ موو گووندەکۆ پەیان وایۆ زمانی لاەە، ەەژەک وەک هەموو ەەژەکی تری تەپەەینی ئاسایی بایەکی خەرا بۆ لای دارستانەکی چەداو، هە ەفەینی بە پە لە ی باەندە یە ک و، دە نگی خشپە ی بە ئاستە می هە ەوە رینی گە ەایە کی لە ناکاو و، دەوروبەری چەشتۆنگاوەکی گەرمی گووندەکەی حەسەن و لۆ نەزدیکی مزگەوتی دەیەکەدا،ئالەو کاتەدا پیرۆ پیاوەک کۆ بۆ مزگەوتەکۆ دەەوات و لۆ پشتەوۆ ەا بانگی حەسەن دەکات کۆ بۆ نۆو گووندەکەدا شەدەبتەوەو بۆو ئاقارەدا تەدەپەەت، حەسەن ئاوەک دەداتەوەو دەەت:
- بەەە...
پیرەمەردەکۆ لە هیک ەا دەەەت باشۆ حەسەن ، ئە تۆ قسانیش دەکەەت...!
حەسەن دەەەت: بەەە، ئەگەر کەسەک گوەم لۆ بگریت، ئەمنیش قسان دەکەم.

هه ▯به ت ک▯مه ▯گا ی کوردی به سه رده می ما نیفاکچه دا (Manufacture) ت▯ده په ▯▯ت و، هیچ عه یبه و عارییه کیش له ما نیفا کچه بوو ندا نییه، به و پ▯یه ی هه موو پیشه وه ره کانی وه به رهه م ه▯نا ن و پ▯وه ره له پ▯شینه کا نی ئا بوو ری ک▯ مه ▯گا گ▯▯انکا ری ▯یشه ییان به سه ردا د▯ت و ▯▯گه ب▯ژ▯رخا ن▯کی ئا بوو ری نو▯ خ▯ش ده که ن ،ک▯مه ▯گا به هه موو یه که جیا وا زییه کا نییه وه ده باته ن▯و قه یرا نی توند وتا ئه ندازه ی ش▯ه ژا نی تا ک ، له خ▯ی و ده وروو به ری و گوو ما ن و ت▯▯وا نینی تازه ی له بوو نی په یوه ندییه نو▯یه کا نیدا له گه ▯ بوو ن و (Material)،مه تریا▯ه نو▯یه کا نی ده ورو به ریدا،ئا له م سه رو به نده دا ▯ه ووتی ک▯مه ▯ایه تی سه رخا نی ئا بووری ک▯مه ▯ایه تی نو▯ ده خواز▯ت و ▯▯خستنی سیستماتیکی سه رخانی سیاسی و ده سه ▯ا ت و مه رجه عی ده سه ▯ات ده خواز▯ت. ئه گه ر چی ئه مه با به ت▯کی سیاسی ئا بوورییه و قسه و باسی دیکه ی ده و▯ت، به ▯ام ئیتر ک▯مه ▯گای کوردی به م هه موو ناو و نیشانه ی قه یرانه وه نا کر▯ت ک▯مه ▯گایه کی پ▯له قه یران و کریز نه ب▯ت وک▯شه ده روونیه کانی بشارینه وه،ئه مه ب▯جگه له سه ربارو کاریگه رییه قوو رسه ده ره کیه کانی وو▯اتانی ده ورو به رو ، Recessionی ئا بووری سیاسی ▯▯ژئا وا،هه ▯به ت ئه ده به که شی و هوونه ره که شی هه ر به ش▯کن له قه یران و ▯ه نگدا نه وه ی ئه م قه یرانه ن. کورت و مه خله س ل▯ره وه من له گ▯شه ی سه نگینی و په راو▯زخرا ویی به ئه ده ب و ب▯ده نگی قوورسیی خ▯مه وه هیچ گله ییه کی ئه وت▯م نییه بیکه م.ئه گه ر گله ییه کیش بکه ین ▯ووی ده می گله ییمان بکه ینه کو▯ یا ▯ه بی؟. هه ر وه ک و حا فز ده ▯▯ت:

قانع به خیالی ز تو بودیم چو حافز
یارب چه گدا همت و بیگانه نهادیم .
((حافز)).

ده ربه ده ری و ده روه زه کردن له ده رو د▯ی وو▯اتاندا، مر▯ڤ ده باته ژ▯ر باری فه رمانی نا▯ه واو سه ختی نا دادی ▯▯ژگار▯کی سه یرو ب▯ ئینسافی زه مانه یه ک که ناچاری ده کات شان بداته به ربای فه رمایشتی زه بری ژیان و ب▯ده نگی قوو▯ و ▯▯چوویی خ▯ی.
-(گه یبر▯▯ گارسیا مارکیز) ده ▯▯ت: دوای بردنه سه ری ▯▯ژا ن▯کی دژوارو سه خت له (پاریس)دا ب▯کا رو موف▯یس ده سوو▯امه وه و، دوای س▯ ▯▯ژ برس▯تی تینی ب▯ ه▯نام و ناچار بووم له ناو میتر▯کانی (پاریس)دا ده ستم پان کردده وه و ده سته س▯ی سوا▯کردنم ▯اخست. ئه

وپیاوه فه ره نسییه ی که بۆ یه که مین جا ر چه ند (فرانک)ێکی خسته ناو ده ستمه وه، وویستم پێی بڵێم من سواڵکه رنیم،من(گه یبرێ گارسیا مارکیزی نووسه ری ئاراکاتاکای کۆڵمبیام)، بڵێام ئه و گوێی له من نه گرت.
له چێشتخا نه یه کی هه وروپایدا وه ک شاگردێکی به رده ستی و خزمه تکار،کرێکاریم ده کردو بۆجگه له خاریجی وهه وروپایه کا ن و منیش، شاگردو وه ستای کوردی دیکه ی تێدا بوون. ئه من له دونیای خوادا هه رکه ی سه رو دێم ده گیرێت و خوێقم ته نگ ده بێت ،له به رخێمه وه وه ک بڵێه بۆ حه زده که م هه میشه به یتی غه زه لێکی سه عدی، یان حافز، عه تار،مه حوی ،ئا یه تێکی قورعان،په ره گرافێکی ئینجیلی ممه تا،لێقا،دار، به رد،چووزانم ،هه رچی شتێک بێت به ده ممدا هه ر له به رخێمه وه ده یخوێنمه وه و ده یڵێم ، ئیتر ئه گه ر که س گوێم لێ بگرێت یان نه یگرێت گرینگ نییه بۆ من .
له ناو ئیشه که مدا که به ڵێکه وت ،زۆر جاران که به یتی غه زه لێکی گه وره شاعیره کانم ده خوێنده وه یه کێک له و کۆمه کوردانه ی که خه ڵکی ده ڤه ری(سلێمانی) بوو به دا خه وه که نا وه که یم له بیر چوویته وه ،ده هات و زۆ به شرینی گوێی ده گرت و داوای لێ ده کردم غه زه له که ی بۆ شه رح بکه م.

ووژگاری فانی به تێپه ڕینی کاوه خێ و،له سه ره خێی بۆ منه ت ده ها ت وت و ده چوو،کوڵۆگه ی یارێ که باسمان کرد ڕۆژکیان ،ها وه ڵکی گه نجی تری خێی ها ورد بۆچێشتخانه که، که هه م قووتا بی زانکۆو هه م خوێنه رکی شێلگیری سه ر راست بوو به منی ناساند،که زۆر به داخه ناوه که ی ئه ویشم له بیر چووه ته وه:
دوایی خێش و دش و، من باش و تۆ باش،قه یه ڕک به حس و خواسی ئه ده بی و فیکری درۆژ دادێمان کردو من له داستێیه ڤسکی و،شێرزاد حه سه ن ومه حوی و کاڤکا و عه تاروه مشتم لێ گرتبوو، که ئه و له هیکێا ڕووی ده می پرسیاری کرده من و گوو تی :

_قووربان، ئێوه مه هدی ساڕح ده ناسن؟.
_گووتم، نه خێر قووربان،مه هدی ساڕح سه رو سه کووتی کۆیه ؟.
_گووتی ئاخر چۆن ده بێت، ئێوه ئه وهه موو کتێبه تان خوێندبێته وه وقه سیده ی لیسا نه ناسن؟.
من درێیه کی با ریکم بۆی کردو، گووتم ئه وکا برایه ی که ئێوه باسی ده که ن کتێبی نییه، ئه گه ر کتێبکی هه بێت حه تمه ن من ده مخوێنده وه.(له پێ درکه ی من سه ری گرت و)، ئه و گووتی ڕا سده که یت ئه م ده قه چاپ نه کراوه، منیش به ده ست نووس په یدام

کرددوه:
کوه لاوه که ک به شک له قه سیده ی لیسای که له به ربوو، خوندییه وه. وه ختک که گه یشته ئه و به یته ی که مرق بریندار ده کات و ده ت:
لایه ک له دیواری ته مه نم وخا و،پیرتیم که وته ده شته وه.کاریگه ری له سه ر منیش داناو،زر بده نگ بووم.
_گووتی، وا دیا ره ئوه ش بتاقه ت بوون، ئه گه ر حه زده که ن نوسخه یه کتا ن ب ده هنم.
_گووتم ئستا ئه وکا برایه، مه هدی ساح، له کویه؟.
_ئه و گووتی،لره نه ماوه،وا بزانم مرددووه.
_گووتم خوا عافوی بکات. هه تا قه ده رک هه ردووکمان بده نگ بووین و، زر به ئه سپایی و به زه و ته ماشای یه کتریمان ده کرد به ام هیچمان نه گووت.
قه سیده ی لیسا من و کوه لاوه که و براده ره که ی کرده هاو و دواتر منیان به پک له هاوکانی خیان ناساند که له (Take away) کدا کا ریان به یه که وه ده کردو،هه موویان له هه وادارانی (لیسا) بوون و زریان به سه ر یه کدییه وه هه بوو.زربه یان خه کی شاره کانی سلمان وده قه ری گه رمیان و، خه کی زهه اتی کوردستانیشیا ن تدا بوون.
من که زر جار دره نگانی شه و دوای ته واو بوونی کارده چووم بلایان، ده مبینی ئه وا ن که قه سیده ی لیسایان ده خونده وه هه ندک جار بتاته قه ت ده بوون له گه ه وای ساردی غه ریبی و مه شروب خواردنه وه و کووا نه وه ی بریندی ده ر به ده ری سه ردی خیان و،به ئه و په ی په ستییه وه تووه ئه بوون له خیان وله هه موو دونیا وجنیویشیان به مه هدی ساح ده دا.منیش بده نگ ته ماشایانم ده کرد و هیچم نه ده گووت.
ئه وان ئیتر به شکن له هاو خشه ویست و له بیر نه چووه کانی من.

به ر له دوماهی:
وه کی کورمانج د بژن ، مه گه له ک که یف خش و سه ربلند بویم دقردا و بهه قاو د خزمه ت وه دا، ئا ن دا خویانی وهه قپیقین ها ته دارخستن و چ کرن، هه روه سا مه گه لک که یف خش بوویم ب دیتن وه و، چه عقل مه په ه وشن بووی، لره وله گه رمیان، زدی ئه نفال و باوانی گه وره ی به شک له کا ره سا ته کا نی کوردو، سه رده می گرانی و نه بوونی ویه کتری کوشتنی براکان و گووه وه چنه کردنی که س و کا ری ئه نفال کراوان و شان شکردنی گه وره

پیاوانی ئه م ووڵاته له ئیدا ره دا نی ئه وا ن و مه یسه ر نه کردنی ژیا نڵکی شایسته به وان، به شڵکن له بیره وه رییه تاڵه کانی من و دڵعا ی هڵشتا گیرا نه بووی مه غریبانی سه ر به رما ڵی دایکانی کڵسکه وتی نڵو کاره سا ته کا نی کوردن.
لڵره وه بڵجگه له سووپاسگوزاری بڵ قسوورم سه با ره ت به ئه رک و زه حمه تکڵشانی ئڵوه، حه ز ئه که م ئه وه بڵژم که ئه من هه میشه گووتوومه خوڵنه ره کانم به شڵکی قووڵن له ها وڵڵیه تی ڵاستگڵیانه ی دووره په رڵزی من. ئه من له م ته نهاییه دووره ده سته ی خڵمه وه ئه وانم خڵشده وڵت به هه موو ڵه نگه کانیانه وه،به هه موو ئینسافڵکی سا ف و سایه قی شینایی ئاسما ن و گه رمایی پڵ له سه وزایی تڵری به ها رو ماریفه تی شکڵفه کردنی گووڵ له ئینجا نه ی سه نگینی داخراوی په نجه ره دا. زڵرڵک له وا ن له زڵربه ی شا ره کابی کوردستاندا، له خڵشه ویستیاندا بڵ ده قی (لیسا) نا وی منداڵه کا نی خڵیا ن ناونا وه(لیسا) ، ئه من له حه قیقه تدا ئه وان به خاوه نی خڵشم و لیسا ده زانم.
جا رڵکی تریش زڵر به گه رمی به خڵرهاتنی هه موو لایه کتان ده که م و ده سته کانتان به گه رمی ده گووشم.

بچووک و ئه ز به نیتان

November،11th/2016

!چڵند دڵستڵڵیشتووڵ، منداڵیی … ڵڵباز مڵحمود

منداڵیی شڵفڵرڵکڵ
لڵ لڵفڵکانی کارڵساتیشا
فریای ئڵوڵ دڵکڵوڵ
لڵ پڵنجڵرڵکڵوڵ
ژیان ببینڵ و
نڵهڵڵڵ بڵتڵواوی وڵرگڵڵڵڵن .. !
…

لە بناری گوندەکا ،
منداڵیی هەمیشە ئەستێرەکی پڕ
لە سەتان هەورو
چەندەها سوچی ئاسمانەو
بەردەوام ڕۆژنەی سەرسامی و
لەزمەی بارانی تەدڕژە ..
گەر تەنانەت
جەنگ فەزای گشتیشی
داگیرکردبە و
ڕەهەڵەی ئاگرو ئاسن ببارە !
…
تەنیا لە منداڵیدا
شریخەی دەستڕژ و
زرمەی ناپاڵم
بە گرمەی هەورو
چەهچەهەی بولبول و
خوەی قەبەزەی قاقا ناگەنەو ..
…
دەستی منداڵیی هەندە چاپووکە
دەتوانەت چنگ بکات بە قاسەی زەمەندا و
ساڵک دەربەنە و
هەمووی هەڵڕژێتە ،
ناو مشتەکانی ڕۆژەکی جرپنەو …
ڕۆژەک ،
کە فریای هەموو شتەک بکەو …
بە نموونە سەر لە کازیوە بدات و
وەرزەک لای بمەنێتەو .
چەندین هەفتە
لە ئاست بزەی ژاوی خەر
لە سیمای چەشتەنگاوا
بەسەربەرە و
هەشتا زەر زوو بەت بە نانی نیوەڕە …!
…
ئاه .. ئەگەر ئەمە ،
هەگبەیەکی پە منداڵیمان پە نەبوایە ..
لاوەتیمان
مەرەکەبی ڕەنگاوڕەنگی

نامەکانی وەفا و
دەتەکانی ئەڤینداری ،
لە کوێ دەست بکەوتایە ؟!

…
ڕەباز مەحمود

بە… نەوشیروان مستەفا بەدەنگە …؟ … بەختیار شارەزوری

نەوشیروان مستەفا وەک ڕەکخەری گشتی بزوتنەوەی گەان کاری لەسەر ئامانجەکانی ناو بزوتنەوەکەی کرد ، بەوەی لەم زەمەندا ژینگەی گشتی ناوچەیی لەبارە بە ئەوەی کورد بتوانەت لەو کەت و بەندە مەژوییە بەتە دەرە و درەژکراوەی ستراتیژی وەاتان نەبەت ، کاری ئەم پیاوە دژی هیچ کەسایەتیەک نەبوە ، هەندە نەبەت کاری لەسەر بەینی ئەم ڕەگەی (مەژوو کردە) کردوە ، بەوەی ببینە خاوەنی ستراتیژی سەربەخەی نەتەوەیی خەمان ، ئەو کات وەاتانی ناوچە وەک دراوسە ناچار دەبون کە مامەڵە لەگەڵ هەرەمەکی سەربەخەی خاوەن ستراتیژ بکەن ، نەک وەک پاشکەی بەرژەوەندییەکانی خەیان ، نەوشیروان مستەفا دەیویست یەکەتی و پارتی ناچار بکات بە دەست بەردان لە ڕەکەوتنی ستراتیژی و کار بە بە نیشتمانی کردنی کەی پرسەکان بکەن ، لەبەر ئەوەی ڕەککەوتنی ستراتیژی هەندە ڕەککەوتنەکە لە نەوان تورکیا و ئەراندا ، هەندە ڕەکەوتنەک نیە لە نەوان پارتی و یەکەتیدا تەنها بە وەکالەت نەبەت ، ئەم پیاوە ویستی دەستی پارتی و یەکەتی لە پاشکەیەتی دەربهەنەت و بیانکاتە خاوەن سیستم و ستراتیژی خەیان و دەستاو دەستکردنی دەسەات بکاتە نەریت ، بەام لەبەر ئەوەی بەرژەوەندی سەرانی پارتی و یەکەتی بەستراوە بە ڕەکەوتنی ستراتیژیەوە ، وە بە ئەران و تورکیاش قازانجە کە کەلتوری خەە حکوم بکات ، تا سەرەک خەە بگرن کەی هەرەم بگرن، ئەم پیاوە کە زانی نە پارتی و نە یەکەتی ئەو ئیرادەیان نیە و دروشمەکانیان جگە لە سیناریو و ماکیاج هیچی تر نیە ، چونە ناو دەسەاتەوە تا گوشاریان زیاتر بەت ، بەام تورکیا بە تایبەت

(چونکە تورکیا لە عەراقدا بەس پارتی بە دەستەوەیە وەک کارت و سونە پەراوەز خراوە… بەڵام ئەران ناوەندی عەراقی بەدەستەوەیە بەیە نەیان هەشت ئەم ئامانجە بکرەتە کردار) ، داواجار بە ناچاری گەڵایەوە بە یاریەکی تر ، کە هاوسەنگی هەز بو ، بەڵام هەر زوو بە پلانی تورکیا کار بە دوکەرت کردنی یەکیتی و یەکگرتو کراو نەیان هەشت ئەم هاوسەنگییەش سەر بگرەت و گەڵانەوە بە ڕەککەوتنە ستراتیژیەکە کە ئەستا هەمو حیزبەکان پاشکەن تەیدا ، تاکە هەزەک لە بەرامبەر پاوان خوازی پارتیدا گەڵانە و بەردەوامیش لە ململانەدایە ، وە نەوشیروان مستەفا دەیزانی کە ئەم یارییە یارییەکی ناچارییە ، وە ئەوەشی دەزانی لە سایەی حکومەانی ئەم دو حیزبەوە ئەم دەخە دەبەت ، بەیە وەک ساڵی ١٩٩٠ چاوەڕە ی گەڵانەکی ناوچەییە ، وەک گەردەلولی بیابان و ڕاپەڕین (ئەگەر تەمەن باقی بەت) کە لە ئەستادا دەکاتە پەڕەسەی موسە و دوای موسە ، ئەم پیاوە دەزانەت کە دەسەڵاتە لەکاڵییەکان توانای گەڵانیان نیە بە ئاراستەی ئامانجەکانی بزوتنەوەی گەڵان ، هەموی بەستراوە بە گەڵانکارییە دەرەکییەکان و بە تایبەتی تر گەڵانکارییە ناوچەیی و جیهانیەکانەوە ، بەیە ئەم پیاوە هەر کات زانیبەتی دەتوانی یاری خەی بکات و کاریگەری دەبەت ، ئەوا یاری خەی کردوە ، هەر کاتیش زانیبەتی هەر یارییەک بکا یاریچیەکی گەورەتر هەیە لە دەرەوە ، ئەوا یارییەکەی خەی وەستاندوە ، لە ئەستادا وەک ١٩٩١ چاوەڕە ی دوای موسەڵ ، ئەوەش دەزانەت کە تورکیا بە بەرژەوەندی سەرانی (ئاکەپە) توند تر دەبن لە دژایەتی کردنی ناتە و ڕوسیا ، ئەمەش نزیکی دەکاتەوە لە کەناری بچوک بونەوە بە تایبەت دوای ئەوەی کە نەیتوانی بەشداری موسە بکات وەک هەزەکی کاریگەر ، بگرە لەوەش بچوک تر هەڵەشەکانی بە سەر تەلعەفەر سفر بویەوە ، لە بەرامبەردا ئەران لە هەر چوار لاوە لە فراوان بوندایە ، بە جەرەک وەاتانی خلیج بە سوعدیشەوە ترسی هاتنی حشدی شعبیان هەیە بە ناو سوریا ، کە بە ئاشکرا ئەران دەڵەت دەچینە ناو سوریا ، بەگومان بە گەڵپی سەوزی ناتە و ئەمریکا و ڕوسیاوە ، چونی مسعود بارزانی بە ئیمارات هەر لەم چواچەوەیەدایە ، وە دابەزینی بە پرسی هەڵبژاردن هەمان کاریگەری گەورە بونی ئەران و بچوک بونەوەی تورکیاییە ، نەوشیروان مستەفا کە بەدەنگە چاوەڕەی ئەم گەڵانکاریانەیە ، ئیتر دوای ئەم گەڵانانە یاری سەیەمی نەوشیروان مستەفا دەست پە دەکاتەوە و دەتوانەت ببەتە ئاراستەکەری نەوەی سەیەم وەک ساڵی ١٩٩١ ، ئەم پیاوە بەیە بەدەنگە چاوەڕە ی یاری یارچیەکانی ناو گەڵپانەکەیە و دوای دەڵانی یەکەکیان ئەم دەتە ناو گەڵپانەکە و یاری سەیەم دەست پە دەکات ، بەگومان بە تەگەیشتن لە تاکتیک و فەڵەکانی یارچیەکانی

بەرامبەری ، وە ئەستە لە دورەوە سەیری دەکات و باش لە فەرهەنگ و کات نەوشیروان مستەفا بە کردار دەتە دەنگ.

بە یادی نووسەری ئالیست، بیرمەندی هزرڤان "حەسەن قزەجی ..." شاد- مستەفا سوتانی !

پردەکانی جوانی !

هەزدار حەسەنی قزەجی، نووسەرەکی ئالیست، ژیر بژ، و بیرمەندەکی هزرڤان و چیرەک نووس و کوردی زانەکی شارەزا و ، خاوەن بیری چەپ ، سیکولار و ئەندیشەی ئەنترناسیونالیستی بوو . کورتە چیرەک و بارەمە جوان و ناسکەکانی هەنگین و لە بواری ئەدبی کلاسیکدا داهێنەرانە بوو . حەسەن قزەجیە داهێنەری لیهاتووی "پردەکانی جوانی" بوو . لە نیوان بارەمەکانی " گی دی موپاسان" و حەسەن قزەچی وەک چونەک هەیە. حەسەنی قزەجی کارناس ، لێزان و شارەزای وشەی کوردی، ئیستەتیک، خاڵبەندی، هێنووس (ئوتەگرافی) و دیاردەکانیی هەزمانی وەک: مەرفیم ، سینتاکس و فەنیم بووە . ئەگەر چی بیر و بوچونی بەلای حیزبی تووددا شکابوەوە ، ئەمما لە پلورالیزم ، فرە چەشنی و بیر جیاوازەکان هەزی گرتوە. ئەندامی کەمەڵەی ژە – کاف بووە و، لە زمانی کوردی ، فارسی ، تورکی ، بولغاری و عەرەبی فرە شارەزا وبە توانا بووە . لە گەڵ بەهەزان : هەژار، هەمن و زەبیحی خزمەتی گەورەیان بە ئەدەبی کلاسیک و زمانی کوردی کرد و،لە گەڤارەکانی جمهوری کوردستان هەچیەکی بەرزیان لە بەستەنی هەنراوەشیعر، چیرەک و پەخشانی زمانی کوردی شکاندوە .

جا بدەن وە ناو کوچەی شاران دا ،
وە عیبرەتم کەن جە بازاڕان دا ،
شەرت بە هەر ساعەت مەیلت زیاد کەم ،
خاتر هەر وە عەشق باکەت شاد کەم !

(خانای قوبادی)

ساڵی ١٩١٣ زاینی لە گوندی قزەجەی هەرەمی بەکان لە دایک بووە. ساڵی ١٩٤٢ ی زاینی ئەندامی کەمەڵەی ژە – کاف بووە . ساڵی ١٩٨٤ی زاینی لە زیندانی کەنەپارەزان و حکومەتی توتالیتری جمهوری سەدارەی ئیسلامی گیانی بەخت کرد . ئەمما کار بەدەستان ، رەبەران و حکومەتی سوڤیەت ، نە بە مەرگی جەناب حەسەنی قزەجی و نە بە بیرمەندان و ئازادیخوازانی تر لە ڕەژهەڵاتی ناوەڕاست، کە دەورانەکی دوور و درەژ لە سیاسەت و ڕەبازی سوڤیەت پشتیوانیان کردوە ، هەڵویستەکی مرەڤدەستانە، ڕادیکاڵ، عەدالەتخوازانە و ئیعترازی یان نە گرتوە و، وەک جاری جاران سکوتیان کردووە .

* * * * *

زمانی کوردی خەم فەر بووم و لە ڕاستیدا گوڵاڵە سوورە بووم و لە سەر بەردی ڕەق ڕوام . هیوادارم خوەنەرانی خەشەویست و زەر بە ڕەز بە چاوی لیبوردون و لوتفەوە هەڵسەنگاندن و لەکدانەوەکانم چاو لە بکە ن و ،لە کانگای دەمەوە سپاستان دەکەم . هەنگ ئاسا ئارەزووی مژینی شیلەی وتارەکانی حەسەن قزەجیم و، لە کاتی خوەندنەوەی بەرهەمەکانی جەرە هەستەکی نادیاری حورمەت و ڕەز گرتن دامدەگرەت. لە یادی سەدویەکەمین ساڵەژی لە دایک بوونی
نووسەر، تەنیا دەتوانم لە گەڵ ئەم وتارە ، دەستەچینەیەک پە لە گوڵە بەنخەشەکانی داوەنی کویستانەکانی هەورامان و پەدەشتەکانی مەریوان پەشکەش کەم .

پەلبەندی شاکارەکان :

١- بواری ساتیر، ئەرەنی و ئیستعارە
ڕەزدار حەسەنی قزەجی لە پەش ڕەژگار و قەناغی خەڵ هەنگاوی نا و، یاسا شکین ، سوننەت شکین و داب و نەریت شکین بوو . لە نوسراوەکانیدا ، زەر بە جورئەتەوە ، لە ئامەری ساتیر بە شەوەیەکی شارەزایانە کەڵکی وەر گرتوە . نووسراوەکانی خیاری گوە بەدەم و ناسک و جوانن و تەکهەڵشەلانی کارەساتەکانی دەگیرانە کردووە . چیرەکرکان یەک لە یەکتر ناسکتر و جوانترن . نووسراەکانی قزەجی بەرەوژوور، تا ئاستەکی بەر دەگر بەرەو چەڵ پەپەی جوانی هەڵکشاون و ئامانجیان پەکاوە . نمونە: بازار هەمووی بەسە، کەمین و حەشارە بە تەنیشت یەکەوە ، لە هەر حەشارەکدا ڕاوکەرەک دەستی داوەتە چەکی نیوگەز، یا تەڵەی تەرازووی ناوەتەوە و یا خەی مات داوە . نەچیر

وەک لافاو لەم سەروە بە ساغی دەن و، لەو سەروە کە دەر دەچن هی وایان هەیە نیو گەز گیرفانی دەیو و، هی واشیان هەیە کیسەکەی بە تەوە بووە ! هەبژاردنی سەر وتارەکان ، لە قاپی ئیستعارە و ساتیردا ئاوینەی بالا نوێنی هەژایی و هوشیاری ئەو نیشان دەدەن . لە شیوازی دیالۆگ و قسە و باسی ئاژەڵان زۆر مەبەست و گرفتی کەمایەتی باس دەکات . نووسەر تەنها لە دوو دانە لە چیرۆکەکانی یانی عادەتی بازار و سەر فیترە باسی ناکۆکی و ئانتاگۆنیزمی شار دەکات . ئەمە بە نووسەرێکی ئالیست ، کە ناکۆکیەکانی شارەندانی شاری کەمتر لە بەرچاو بووە خاڵی پێزیتیف نیە . دەبوا بەستێنی شار ، کەرەسەیەکی چاک بە نووسینی چیرۆکی گرانبەها بوایە. دیاردەی کۆچی ناچبەران بەرەو دەندەکانی بازاڕی شارەکان، لە چیرۆکەکانی پێکەنینی گەدا و شەهیدی زەمە ، لە چلەپۆپەی دەساتی زمانەوانیدا باس کراوە . تەنز و ساتیر وەسیلە و بابزێکی تیژ و چەقۆی لە هەساندراوی نووسەرە ، کە جار ناجار حیکایەتەکانی پە دەرازێنێتەوە . بە نمونە لە داستانی خەمی پەموو کاراکتیری شەخسیەتەکانی ئاوا دەناسێنێت : سەفی قادر بەرپرسی بانگی مزگەوت،سەفی نامیق جووتیارە، خانقا بە تەهلیلە و خەتم تەرخان کراوە، شەخ بەکار و خەریکی تەزبیح گەردانە ، مەلال جەلال کرکاری دینیە و میرزاعەلی ناشایی لەشکرە . ئاگەر کورد خاونی حکومەتی خۆی دەبوو و ، حەسەن قزلچی لە ژێر چەتری ئاڵای وڵاتی سەربەخۆی کوردستان و ستاتوسی حکومەتەکەی بژیبا ، لەئاستی نووسەرانی تری جیهان وەک : سالتیکۆف شچدرین ، عەزیز نسین ، مەلا نەسرەدین*، یولماز
گونای ، عوبید زاکانی، سەمەد بیهەنگی و کی دی موپاسان لە ئاستی نونەتەویدا دەناسرا و نوسراوەکانی بە چەندین زمانی زیندووی جیهان تەرجومە دەکرایەوە . شەخ نەزای تاڵەبانی لە هەنراوە و شیعرەکانیدا ، پەنای بە ئامێری ساتیر بردووە .
لازمە بە شەخ سبەینان گورگە خەو –
تابەن شەخ عابیدە و نانوە بە شەو !

۲- بواری پەخشان :

ێزداران : حەسەنی قزەجی ، ئیبراهیم ئەحمەد * ، شوکور مستەفا ، پشکۆ نەجمەدین،
فەرهاد شاکەلی ، نەواس ئەحمەد ، عەبدوللا ی حەسەن زادە ، ناسری حیسامی، عەلائەدین سەجادی و عەبدولڕەحمان زەبیحی لە مەیدانی پەخشاندا، نەچێکی بەرزیان شکاندووە . ئاسەی بیر کردنەوەیان

سنورەکانی تێپەڕاندووە و خوێنەر لە خوێندنەوەی چەواشەی مەشکیان هەرگیز وەڕەز وماندوو نابێت . نووسراوەکانی قزەجی بە زمانێکی ڕەوان، سادە وهەموار نوسراوە و، هەموویان شێوەی ساتیر و تەوسیان پێوە دیارە . حەسەن قزەجی زمانەوان و شارەزای هەموو شێوە دیالکتەکانی کوردستان بووە و، وەک گەنجینەیەکی زمان، کێکی لە وەر گرتون .
سەرجەم نووسراوەکانی بە دیالکتی موکریانی نوسیوە و ، دیالکتەکانی هەورامی ، سنە یی و شارەزوریش لە نوسراوکانیدا بەرچاو دەکەون . ئەم زمانە وەک جگە و ڕووبار بەرەو دەریا ملی ناوە و بە هەز و بلاوینە . شێوە و قاڵبی نووسینی هەندی جار بەرەو ستیل و داشتنی ئیستعارە و ئیشارە هەنگاو دەنێت . قاڵبەکان نووسینەکانی حەسەن قزەجیان دیاری نە کردووە ، بەڵکوو بە پێچەوانەوە ،دەسەزی و کاری نووسەر قاڵبەکانی دیاری کردووە . قارەمانی داستانی شەهیدی زوڵمە ، کفن و شەردنی ناوە ،جووتیارێکە ناوی هەباس ە . نووسەر ئەم قارەمانە، لە هەموو کارەساتە تاڵەکان بەشدار دەکات و برستی ئەوەندە زۆری بە دەنێت کە ، خەی لە مزگەوتەکەدا دەبینێتەوە . خادمی مزگەوت ، پرسیاری لەدەکا و هانی دەدات مزگەوت بەجێ بهێڵێت . ورزەر، لە ناچاری مزگەوت جێ دەهێڵێت و لە تاو برستی لە قەراخ شار گیانی لە دەس دەدات . نووسەر بەشێوەیەکی لەزانانە و پسپۆرانە، قارەمانەکەی تا ئاسوی ئۆسەر نادیاری ئومێد و هیوا پەروەردە دەکات ، بەشکم لە برسا نەمرێت ، بەڵام نووسەر بە پێیامێکی مەژووویی، دور لە ئارەزوو و مەیل و خواستی خەی ناچارە قارەمانەکەی بکوژێت . ئەو مرۆڤانە کە ویجدانێکی ئاگایان هەیە ، بە تراژیدی مەرگی وەرزەر(هەباس) فرمێسک لە چاوانیان دێتە خوار و هەست بە پژارەیەکی بەر فراوان و قووە دەکەن . لە پێکەنینی گەدا قارەمانی داستانەکە "حەمە ڕەش " کەرامەتی لە لایەن سیستەمی تالان کەری جیهانی، داگیرکاران و دەربەگایەتیەوە برێندارو شکێندراوە . حەسەن قزەجی لە شکڵی مەتولەژی بە هەندی لە چیرۆکەکانی کێکی وەر گرتوە و خزمەتی گەورەی بە فولکلوری کوردیش کردووە .

٣ – بواری چیرۆک :

سەر لە بەری چیرۆکەکان ، تژی لە هیوا و ئومێد و نووسەر تەسکبین نیە . بوار و مەیدانی وتە بە نرخ و گرانبەهاکانی ، لە شەوازی داستان (ئێپەس) ، بە سەردەمی دەورانی فیئودالیزم دەگەڕێتەوە . ئەگەر ژەرخانی ئابوری خولقێنەری سەرخانی ئابوریە، حەسەن قزلجی ، ئازایانە ، لیهاتوانە لەو بوارەدا، چیرۆکی جوان و ناسک و دڵگری بە زمانی "دە" نوسیوە . چیرۆکەکان خەیان لە کانەی ئیدئولەژی

چینی هژار دبینو . لە هەسنگاندنی نووسر " حیزب و یکخراو" ئامری خباتە و لە پناو دستە بر کردنی برژوند و مافی چینی ەنجبر تفسیر و ترجومە دکرنو . کورتە چیرک ئامری دستی نووسر بە خباتی چینایتی بوو .

لە چیرکی بهنو ناوی مبە ،پڤاژە و پوسی تپە بوونی کمەگای کوردستان لە فیئودالیزمو برو سرمایداری بانگە واز دکات . اسپاردکی بە ساتیرکی پە مانا ،خونر ئاگادار دکاتو وهرس هنانی قناغی دربگایتی جا ددات . دوو نووسری پایبرزی کورد ، بەزان : ئیبراهیم ئحمد بە نووسین و باو کردنوی دوو ەمان بە ناوی کورووری وژانی گل و حسن قزجی بە نووسین و باوی کردنو پکنینی گدا و پشکە نجمدین بە نووسینی " ئزمون و یاد " ەچیکی فرە برزیان لە قناغی ئدبیاتی کوردیدا شکاندوو و خزمتکی گوریان بە زمانی ستانداردی کوردی کردوو . لم چیرکاندا قزجی باسی کن پارزان ، مەمکان و پاازیتکان و چوسنرانی ناو کمەگای کوردواری دکات و ، هەویستی ەوا و مژوویی دگرت و لە برهم هنران و خولقنران یانی جووتیاران و ەنجدران پشتیوانی دکا و بە خونرانی دناسنت .

قزجی لم ئاخراندا دوو چیرکی بە ناوکانی چکمە ەق و بچو قل نوسیو . بچو قل بە جل و برگیکنپارزان و دماگرژکان ترخان کراو . هاوکات لە گە زیندانی کردنی نووسر ئو دوو چیرکیش بزر و گوم بوون . پیمانی دوولایی ناوی هنراویکی قزلجیە: واسیلیوچ گوگول روسیا (١٨٥٢-١٨٠٩) ئانتوان چیخف روسیا (١٩٠٤-١٨٦٠) گی دومو پاسان فرانسا (١٨٩٣-١٨٥٠) کاترین منسفیلد ئینگلیزی ، ویلیام فاکنر ئامریکائی ، ئیوان توگیئف روسی، تولستوی روسی، ماکسیم گورکی روسی، گابریل گارسیا مارکز کولومبیایی، ئینست هەمینگی ئامریکایی ، خرخە لوئیز بورخس ، عزیز نسین تورکیا، سمد بیهرنگی ئازربایجان، ئحمد خودا داد کرماشان، لە بواری کورتە چیرک ناو بانگیان هیە و لە مژوودا ناسراون . مژووی ەمان و داستان لە ئوروپا ٣٠ سە سد سا لە رژهەاتی ناوەاست لە پش ترە .

٤- دوری شانە :

هندی لە نوسراوکانی حسنی قزجی ، برو سنووری شانگری ملیان ناو . چندکس قسە دکن و بیر و باوی خیان لە لابلای وشکاندا در دبن . تاج و تختی کوخا هومر و خمی پموو .

نمونی چاکی میدانی شانگرین . چیرکی بهنه و ناوی میه ، شیوازی کومیدی هیه وشانیکی سرکوتوانیه. لم وتارانداچارشی ورزر و، پگی کمایتی و ستاتوسی نجبران بشویکی سیحرئاوی ، و به چاکی شی دکاتو و سرنجی بنر رادکشت .

٥- کشی ژنان و هویستی نووسر :

له چیرککانی "نیدیداری حاجی، نه خوی مزگوت " و " نووشتکی ئامینه خان " هلویستی یزدار حسنی قزجی له جپپدا نیه و له جگای خیدا نین . کاتک به بایز قارمانی داستان ، به فه و زمان لووسی حاجی، ژنی دووهم (زیبا خانم) له سابغ مارد کن . ژنه شاریکه له اد بدر فخر و لووت برزی به نیسبت ژنه گوندیکه (خزاه) نیشان ددات و به چاوی سووک و تحقیرو پ دت ژنه کرمانج . له وامی بایزدا ، دت : خه من کارکر و قرواش نیم به ژنه کرمانجکت به! ئگرچی فزای داستانکه وا دخوازت ، ئمما جگای خی و شیاو بوو ، که له دست نگینی ونج و ئازاری خزاه باسک کرابا . خزاه وک ژن ، ی نج و کاره و له داونی مینت و ژیانی دژواری گوند پروردبوو و ، فرامش کراوه .
له چیرکی نووشتکی ئامینه خان ، نووسر هچ ئیشاره و زانیارییک سبارت به ئامینه خان به خونر نادات و دوورپرز . له حاکدا ئامینه خان کچکی گورسا ، ژیان و گوزرانی به مانای واقیعی تراژیدکی له تا تاتر واستوخه بوته قوربانی نیزام و سیستمی فیئودالی . له برهمکانی قزجی تنیا یک جار " ژن " قارمانی داستانکانه . لم داستاندا نووسر تا رادیکی بر چاو خی له خم ، پژاره،ناهومدی، باری نالم باری ژیانی ئامینخان بواردوو و له استیدا هر بجارک ئامینه خان که خی قارمانی داستانکیه له بیر کراوه . دبوا نووسر درد ، مینت ، هژاری و هرس هنانی باری سایکلژی ئامینه خان و برینی سا ژ نه بوو و سا ژ نکراوی باس کردبا و زانیاری کامیلی به خونران پشکش کردبا . خزگه نووسرانی کورد سبارت به تراژیدیای " ئاسکه ون بوکانی" دشتی گرمیان ، که نزیکی هژد کنیشکی ناسکه بوون و ، بعس ئسیری کردن و له واتانی عربی وک کیله فرشران و ئیستا ژیانیان تا تر له ککریه، چیرکیان نوسیبا.

٦- داگیرکاران و ژیانی نووسەر:

بەرژەوەندی و پەلانی زلهەزەکان لە سەر قەڵاچوی میللەتی کورد و نەمانی کەماری کوردستان لە مەهاباد،جە بە جە کرا . حکومەتی پاشایەتی ، فیکری نوە و تازە و قەڵەمی سانسور کردبوو و ، هاو بیرەکان ئیجازەی نوسینیان هەبوو و، بەرهەم و نووسینی دژ بیرکان بە توندی سانسور دەکرا. ئامەری گیوتین* بە سەر پەڵاندنی ئازادیخوازان و دژبیرەکان ئامادە کرا و کەوتە کار . بە قەولی هەژا و نووسەر کاک فەرهاد شاکەلی ، کەماری مەهاباد جوانەمەرگ کرا و ، لەو هەموو تەقەمەنی و چەکە، هیچمان بە نە ماوەتەوە ، ئەمما بەرهەمەکانی هەمن ، هەژار، زەبیحی و قزلجیمان هەر بە ماونەتەوە . ئازادیخوازان و عەدالەتخوازان ناچار دەبن، ڕەژهەڵاتی کوردستان جە بەن و بەرەو باشوری کوردستان کەچ کەن . دوای ڕووخانی کەماری کوردستان ژیانی نووسەرانی دەورانی کەمار، تراژیدیای پە و تژی لە مەرگەسات و کارەسات بوو . حەسەنی قزەجی یەکەک لەو ئازادیخوازانەیە ، کە ژیانی ئاوارەگی بەرەو پیری دەت . ناچار دەبەت بە بەڵەو بردنی ژیانی رەژانە ، تووتنەوانی، کرەکاری، چایچی گەری، وەنەگری،،جووتیاری و میرزایی ناو دوکانی تاجرەکان بکات . قزەچی وەک کوردەکی " دیاسپورا " لە بولغارستان بەرهەمی جوانی پەشکەش بە گەلی کورد کردووە .

٧- نووسەر و گەڤارەکان:

هەوراز و نشەوی ژیان ، زیندان ،ژیانی ئاسایی ، ئاوارەگی و هەڵات هەڵات ، ژیانی نووسەری دیاری کردووە و سەنگەر و حەشارگەی زەری گەڵاوە . و هەر کات دەرفەتەک و موەتەکی گونجاوی دەست کەوتوە، بیر و ئەندیشەی لە وتارە کاندا کە کردوەتەوە و لەم گەڤارانەدا بەاو بونەتەوە . کەی زانیاری کورد ، هەڵاڵە ، نووسەری کورد، بەیان ، ڕەشنبیری نوە، ڕەگا، کوردستان، ئاوات، نیشتمان، هیوا، ڕەژی نوە. کاتەک گەڵاوە بە کوردستان لە ڕەژنامەی خەڵک (مردم- ئوەگانی ناوەندی حیزبی توودەی ئەران) وتاری نوسیوە و کاری تەرجومەی کردووە.

٨- ژیانی رەنجبەران و ستەمی تەخی نەتەوایەتی : لە سیا ساڵەکان ناسیونالیزمی پاوان خواز و ڕەگەز پەرستی داگیرکاران دەیان لوراند و ئەمنیە و پولیس ، گیرفان بەی هەژارانی کوردستان بوون . دەزگای داپلەسەنەری کەم هاوتا ، ڕەنجی شانی ڕەنجبەرانی هەڵدەلوشی. سیستەمی سەرکوتگەری داگیرکاران ،تەزقاڵەکەش لە نامەردی و دە

بەردی خەیان نە دەبوارد . بە گومان ستەمی نەتەوایەتی ئازاری میللەتی کورد دەدات ولەی بەزارە. میلان کوندەرا* ١٩٢٩ زاینی سەبارەت بە زمان دەڵێت : هەوڵەین هەنگاو بە فەوتاندن و لە ناو بردنی نەتەوەیەک ، سانسور وسەینەوەی فەرهەنگ ، زمان وکولتوریەتی . لە ئاسەی بیرو باوەی نووسەر گزیر، ئاغا، شێخ ، سەید، بەگ ، کوێخا لە پەڵەسەی بەرهەم هەناندا نین . ئەگەریش هەبن فرە کز و لاوازن و، وەک مەمە لە سەر بەرهەمەی هەنجەی شانی کرێکاران ، هەنجدەران و وەرزەران دەژین . حسین قولی کە ژاندرمەیە دەڵێت: من پیاوی حکومەتم و، دەبە دەستور و فەرمانی دەوڵەت بجە بگەیەنم . لە مەلای ئاوایی کە جل و بەرگی " کوردی" لە بەر کردووە، پەپ و بەهانە دەگرێت، بە جل و بەرگی" فەرەنگی" لە بەر نە
کردووە ؟ پەنج تەمەن پارە داوا دەکات . سێ تەمەن کەدەکرێتەوە و لە باتی دووتەمەنەکەی تر ، لە مەلا داوا دەکات ، قورئان بە دایکی مەردووی بخوێنێت . لەم دوو هەستەدا ، ئاماژە بە دەڵەقەی کاربەدەستانی حکومەت و تەنەگەیشتوویی ژاندارەکە کراوە و، پەردەر لە سەر ئاستی بەرزی ستەمی نەتەوایەتی لا دەبا . لە داستانی چایی دیواخان، خاوەن مال شەڕاوە و دەڕاوکی گرتویەتی ، کە هەنگە ژاندارەکان لە تەویلە و ئاخەڵەی ئەسپەکان ، لە ناو کادەن ولە کونەدیوارەک فیشەک قایم کەن و بشارنەوە .
و گەچەڵ و پەپی پە بفرێشن و فیشەکەکان بدەزنەوەو ناچاریان کەن تاوانی قورس و جەریمە بدەن . ٩- لایەنگری راستەوخۆ لە عەدل و داد : کاتێک حکومەتی نیەویژ دیاری و خەڵاتی نوبیل بە هینری کی سینجر وەزیری دەرەوی وەاتە یەکگرتوەکانی ئامریکا دەبەخشێت ، هاواری نووسە بەرز دەبەتەوە . ئەمە لە بارودۆخێکدایە کە چاوی راست لە چاوی چەپ، دەستی ەاست لە دەستی چەپ و هەنگاو لە هەگا و قەڵەم لە کاغەز دەترسێت وئەم هەڵویستە شەهامەت و خەباخشیی دەوێت . پاش شکستی بزووتنەوەی کورد لە ١٩٧٥ی هەتاوی کی سینجر لە دیدار لە گەڵ هەژنامەوانەکانی جیهانیدا وتی: ئەمە پشتی کوردەکانمان بەر دا . سیاسەتی ئەمە بەرامبەر بە کوردەکان بە هەوشتانە بوو . وازمان لە کوردەکان هەنا ، تا عەراق دەستی بە لەدانی سووریا ئازاد بێت . کەواسا نووسەر هینەی کیسەنجر بە شیاوی ئەو خەڵاتە نازانێت . نیکسون سەرەک کەماری ئامریکا داوا لە عەراق و ئێران دەکات کە بزووتنەوەی کورد سەرکوت و ناکۆکیەکانی خەیان چارەسەر کەن و شەڕشی کوردیش بە " سەرەتان " ناو دەبا . قزەجی بە تووندی هەخنە لە سیاسەتی فەرانسا و ئامریکا دەگرێت . هەخنەکان لە دیالۆگیکدا کە کاراکترکان بەراز، گورگ، ورچ، چەقەڵ وکەروشکە ، باس دەکات.

١٠- تەرجومەی شاکارەکان :

ەنزدار حەسەنی قزلجی ، هەندی لە شاکارە جوان و ناسکەکانی نووسەرانی جیهانی بە سەر زمانی کوردی تەرجومە کردوەتەوە . تەرجومەکان بەرەو لووتکە بەرزەکانی خەیاڵ هەنگاو دەنێن . دوای ئاوا بوونی کۆماری کوردستان ١٩٤٧-١٩٤٦ ی زایینی دەنگی ئازادیخوازانی نرخناس، هوناکبیرانی مرۆڤدۆست کپ کرایەوە . و لەو بار و دۆخ و سەردەم و خولە تەم و مژاوی و تاریکەدا و، لە تاراوگە و هەندەران دیسان مەشخەڵی هوناکبیری و نوخوازی و بیرەندی هەڵگرتوە . قزلجی بە پلورالیزم و فرە چەشنی ەزی هەیە . ئەم سانانە هەندی کتێب لە باشوری کوردستان، لە لایەن تاقمێک " زەنووسەر" کاڵ فامانە تەرجومە کراونەتەوە ،هەر گیز ئەمانەتداریان نە کردووە و تەرجومەکان لە دارێکی زە و بە بەر و ، لە تاڵاو و خومەکی حەوت ەنگ دەچن . لە واقیعدا تەم و مژ تەرجومەکانی داگرتوە و ، ئەوپەڕی سوکایەتی بە فەرهەنگی کورد، خوێنەری کورد و زمانی کوردی کراوە .

تەرجومەکانی قزلجی:

* مەرگی فەرمانبەر هئ ئانتوان چیخۆف بووە.
* چارە ەشکان (چیرۆک) هی ویکتور هۆگۆ بووە .
* پەنجەرەیەک بەرەو ەژئاوا هی عەزیز نسین بووە .
* بەرهەمەکانی شولەخۆف ، ماکسیم گورگی و ئی- هانری ئامریکایی
* ئەڤین – عیشق- هی نووسەری بولغاری بە ناوی دیمیتر نیقانۆف بووە دیمیتر نیقانۆف زەر تر بە ناوی ئەلین پەلین ناسراوە .
* خۆکوشتن هی ئانتوان چیخۆف بووە .

١١- کاراکتری قزلجی لە ماسمەدیا :

ەنزدار حەسەنی قزلجی ماوەیەک بەر پرسی بەرنامەی فارسی و کوردی ادیو پەیکی ئێران بووە . ئاسەی بیر کردنەوەی جیهانگرایی* و سۆکەلار* بووە . لەم ماسمەدیاوە چەندین بەرنامەی عیلمی سەبارەت بە ماکسیزم و لنینیزم ئامادە کردووە و بلاوی کردوەتەوە . سوسیالیزم ، ماتریالیزمی مێژوویی، خەباتی حیزبایەتی،ئیستراتژیک ، دیالکتیک ،شەشەی کەمەایەتی،ماتریالیزمی فەلسەفی، سەرمایەداری ، پەیوەندیەکانی بەرهەمهێنان ، چینەکانی کۆمەڵگا ، دەوڵەت ، تیئوری و پراکتیک و شۆڕ کاری نهێنی گرینگترین وتارەکانی بووە .

١٢- ئاسەی بەرهەمەکانی نووسەر:

نووسەرکی ئالیست و پشکوتوو بە زربەی هەر زری شارمەندان دەنوسەت و، نووسراوەکانی لە خزمەت بەرژوند و ئامانجەکانی ئەنجبەراندایە .
لە ئوانگەی نووسەری ئالیست دیواری حیزبی و ئامانجە بەرتەسکەکانی تاکە کەس و ئەکخراوە هەرگیز نابەت پیرەز، تاپە و موقەدەس بەت . لەرەدا لەکدانەوەکان و هەسەنگاندم ، هەرگیز کەم ئەزی بە نووسەر نیە .
یەک ١: بەرهەمەکانی نووسەر بە گشتی سەبارەت بە ئەنجدەران و "خەش نە ژین " ە کانی دەهاتی کوردەواری نوسراون . دەردەکان، برسەتی، نەخەشی و نەخوەندەواری، ئازار و کوەرەوەری ئەنجدەرانی گوندەکانی کوردستانی زەق کردوەتەوە و بە زربەیان ئاسپاردەی کەمەایەتی و مرەڤدەستانەی پەشنیار کردووە . ئایا ژیان و گوزەرانی هەژاران و قەراخ نشینەکانی شار ، لە گەە مەینەت و کوەرەوەری تەکەە نە بووە ؟ ئایا چینی تازە پەگەیشتوی بوژوازی بە نیسبەت نەداران و قەراخ نشینەکانی شارەوە، دلەڤان و میهرەبان بووە؟ ئەگەرچی سەنعەت و پیشەسازی گەورە و پەیوەندی کەمەایەتی بورژوائاسا هەشتا لە بەستەنی شار کز و لاوازە، ئەمما ناکەکیەکانی ژیانی شاری و مەدەنی لە نووسراوەکانی قزەجیدا لە ئاستەکی بەرزدا نیە و کەمتر باس کراوە و ئەنگی داوەتەوە . لە واقیعدا بەشی ئەنجدەرانی شار لە لایەن نووسەرەوە زەر کەم . پارادوکسی ناو شار و کەشەکەکەبوەکانی کەمتر باس کردووە . قزەجی لە شار ژیاوە و شار ناسە . خودی نووسەر شار بە دەری دەستی سیستەمی بورژوازی ئەرانە کە وەک کادرەکی پەیوە و ئاوارە، لە هەرەمی کامیاران گیرساوەتەوە . ئایا دەتوانین ئەم دیاردەیە لە خانەی ئەخنەدا پەلبەندی کەین؟
دوو٢ : لە چیرەکی " کەشکەی جادوویی " ئەگەرچی زەر بیر و ئەندیشەی پەسکەوتووی تەدایە ، ئەمما خەزگە نووسەر لە سەر شیواز و قالبی سیمبەل و هەما داستانەکە ی نوسیبا. هەموو بەستین و زەمینەکان واقیعی و ئالیستین ، پاشان بەرەو ئەفسانە ی خورافی هەنگاو دەنەت . ئایا نووسەر لە ئاستەکی بەرز و شارەزایی زماندا نە بووە ، کە داستانەکە لە بەستەنی هەما و سیمبەلدا مەترح دەکات ؟ قارەمانی داستانەکە کوەکی ئازا و ماندوویی نە ناسە کە ناوی وەیس ە . وەیس لە تاەی ژیان و زەحمەتی نان بەدەس هەنان وەز، ئاوارە و سەرگەردان دەبەت . پەرەمەردەک چارەی دەردی دەکات . کەشکەی جادوویی بە وەیس دەدات . وەیس پە وایە و بەو قەناعەتە گەیشتوە کە لە هەموو ئەنج و مەینەت و برسەتی ئەزگاری دەکات . ئایا کەشکەی جادوویی دەتوانی چارەی دەردی دەیان میلیون هەژار وەک وەیس بکات ؟ ئایا هەویستی نووسەر لەم چیرەکەدا، عیلمی و لەژیکە

؟ ئایا نووسەر پەنای بۆ دیاردەی میتولۆژی نە بردووە؟ ئایا بیری پێشکەوتوانە ومودێرن و عیلمی لێرەدا بزر و گوم نیە ؟
س٣ : لە داستانی خەمی پەموو ، نووسەر بە ئاشکاوی دەور و نەقشی سەید، شێخ ، مەلا،کۆخا وگزیر کە ئامێری دەستی بەگ و فیئودالەکانن نیشان دەدات و دژی تاقمی مەم و بەکارە کەبازرگانیان بە ئاین و ئاین زاکانەوە کردووە قسە دەکات. نووسەر بە ئاشکاوی دژی هەسوکەوتی شێخ، بەگ، مەلا و کۆخا بووە و، هەمیشە بە چاوی گاڵتە، تەوس پەردەی لە سەر بیر و باوەیان لا بردووە . لە یەک کەلامدا نووسەر دژی داب و نەریتی کۆن و داڕزیو و خورافی ناو کەمەگا یە . بە ئاشکاوی لە جووتیاران ، پاڵە و ئەنجبەران دیفاعی کردووە . سەفی نامیق قارەمانی چیرۆکەکە، هەڵویستەکی ئازایانە دەگرێ و لە گفت و قسەدا قەولی بەرخودان دژی چەوسێنەران دەدات .
ئایا سەفی نامیق لە حاست خاوەن زەوی و دەست و پێوەندەکانی بەرخودان و ئیعترازی کرد؟ لەم پیڤاژەدا هیچ شتێک ڕوون و دیار نیە و قارەمانی داستان،کە لە داخان دەهری بووە پەیمان شکێنە و لە گفتی پاشگەز بوەتەوە وسکوتی کردووە.
بە قارەمانی داستانەکە تاڵەی خەی نەکردەوە ؟ پەیام و ئاسپاردەی ئەم چیرۆکە لەڵە و مژاوێ . چوارع : لە داستانی عادەتی بازاڕ ، چەوسێنەر و خاون کار پێش ئەوەی نهێنی و ڕازەکانی ئاشکرا بێت ، مەرزا و کاتب دەر دەکات . خەزگە نووسەر وای گونجاندبا کە کاتب خەی دەستی لە کار کەشابا و وازی لە کارەکە هێنابا . ئاسپاردە و پەیامەکە لە جێگای شیاوی خویاندا نین ! پێنج ٥ : لە چیرۆکی چایی دیواخان ، قارەمانی داستانەکە یەک کاراکتێرە . میرزا ڕەحمان بازرگانە و لە شاردا دەژێت . پلە و ستاتوسی کەمەایەتی و چینایەتی خەی نزم دەکاتەوە و دەبە بە ئاغا میرزا ڕەحمان و بەرەو ژیانی گوندنشینی ، شار بە جی دەێت ولەم پەوسەیدا جێگای چینایەتی خەی دەگۆڕێت و دەبێتە فیئودال . یانی جێگای چینایەتی خەی لە بورژوازی ناو شارەوە بە فیئودالی ناو دەهات دەگۆڕێت . بە پێ ئوسول ، مەنتیق، قازانج و ئامانجی ئابوری باشتر وا بوو جێگۆکی چین و توێژکانی ناو کەمەگا مەنتیقی و لەژیک بن .
مەسەلەن ڕەحمان ئاغا ی فیئودال بەرەو شار ڕویشتبا و ببوایە بە میرزا ڕەحمانی بازرگان . لێرەدا بوچونەکی نا ئاسایی و ئاوەژوو لە ستاتوسی بورژوازی بە دەربەگایەتی هاتوتە ئاراوە . ئەم خەسڵەت و عادەتانە لە ناو چین و توێژکانی کەمەگا ئاوارتە و دەگمەنن . لە پێوانە ئابوری و ڕەوتی گۆڕانی کەمەگا ،کەچی فیئودالی دەوەمەند بەرەو شار و هەڵبژاردنی شوغڵی بازرگانی ئاساییتر، عادی تر و گونجاو تر . چونکوو لافاوی گۆڕان ، هەمیشە دیاردە کۆن و بەسەر

چوکان ادماو . ئایا دکر ئم دیاردیی لی یانی خندا پلبندی بکرت؟ منتیقی بیرحمی ئابوری بی پچوانی ئم جگکی قس دکات و هویست دگرت . دبوا فیئودالک ، برو ژیانی شاری یشتبا و ستاتوسی کمایتی و ئابوری خی گیبا. لی نمونی چیرکی ندیداری حاجی و نی خوی مزگوت . نووسر سرکوتوانی وتی جگکی چین و توژکان نیشان ددات . بایز قارمانی داستانک لی پگی و ستاتوسی جووتیاریو برو دووکانداری (ورد بورژوازی) ناو شار ملی ناو و نووسر ئم جگکی و کچی شارزایانی و سرکوتوانی باس کردوو .

* * * * *

کورد یک نتو و کوردستان یک نیشتمانی ! ئمی لی ناو ساتی تاریککانی مژوودا تپی دبین . ئایا متمانی بی خی لی مشکی ووناکبیرانی کورددا ، سقامگیر بوو ؟ داگیرکاران تنیا بی چک و کیمیا باران ، کچی زرملی، قاچ، زیندان وگازی شیمیایی و لی سداردان، شی لی گی گلی کوردا ناکن ، بکوو بی ئامری ماسمدیا لی گی فرهنگ ، کولتور و زمانی کوردیش شی دکن . کوردستان داگیر کراو ، کی وایی سرخان و ژر خانی ئابوری و هل و مرجی مژوویی ئیستای کوردستان بی خباتی چینایتی گونجاو نیی . گلی کورد ئیستا لی قناغی شی ناوخیی چینی جیاوازکانیدا نیی ، بکوو لی قناغی شی زگاری نیشتمانیدایی . ورچخانی مژوویی و شنی گان ، پسیکی کتوپی نیی . هندی فاکتور و بنمای کمایتی لئاکتیڤ و پاسیو بوونی وداوکان دوریان هیی . بی خاتری سکوتی ئازادیخوازان و مرڤ ادیکاکان و نی بی خاتری سیستمی خراپکان ، جیهان پی لی جنایت و بی عدالتی . ترجومی شاکارکانی ئدبیاتی جیهان* بی سر زمانی کوردی، دتوانی، پردی پیوندی بت و زمانی کوردی لی گی ئدبیاتی جیهانیدا گری بدات . مرڤ سری سورماو بی حجمی برهمی شاعیرانی کوردستان لی حجمی پخشانی نووسرکان زر تری ؟ نووسرانی تر برهمی چاکیان نوسیو و ،کاتک بی بیرخانی مشکم دا چوومو ناوکانیانم و بیر نهاتو . بی باوشکی تژی لی خشویستی بی ئو نووسرانی هیوادارم دمند نبن و دنیام لی بیر چوونی ناوکانیان لی گورییان کم ناکاتو .

———————- ——- تواو

زانیاری پویست :

١- ئەحمەد خودا داد(١٨٨٢-١٩٥٥) یەکەم چیرۆک نووسی کوردە ، لە گوندی دینەوەری ناوچەی کرماشان لە دایک بووە ، کتێبی- روزگار سیاە کارگر- ی نوسیوە کە جەناب عەبدوالڵای مەردۆخ بە ناوی چارە ڕەشی وەرزێر کردوویە بە کوردی . ساڵی ١٩٢٧ ی زاینی بە یەکەم جار بە زمانی فارسی لە کرماشان چاپ و بڵاو کرایەوە . ساڵی ١٩٣٠ زاینی لە لایەن ئەلف – شەهری یەوە بە زمانی روسی تەرجومە و لە مۆسکۆ بڵاو کرایەوە . وساڵی ١٩٣٥ ی زاینی دیسان لە تاشکەندیش چاپ کرایەوە .
٢- ئیبراهیم ئەحمەد : سەر نووسەری گۆڤاری گەلاوێژ چەندین چیرۆکی ئینگلیزی بە زمانی کوردی تەرجومە کردوە و،لە گەڵ کورتە چیرۆکانی خۆی لەم گۆڤارەدا بلاوی کردونەتەوە . ئیبراهیم ئەحمەد شیعری " یاران " کە هی خۆی بووە بە بۆنەی لە سێدارەدانی قازی موحەمەد و شیعری " ئەی نائومێدی" پیرە مەردی بە بۆنەی ڕوخانی کۆماری کوردستان لە گەلاوێژدا بڵاو کردوەتەوە . ٣- ساتیر : هەمان ئەرکانی ، گاڵتە،تەنز و توانجە . کە نووسەر بە دەربڕینی ڕاسپاردە، پەیام و مەبەستەکانی، پەنا بە ئەم گەنجینە هونەریە دەبا. ٤- ژە – کاف : ڕەکخراوەیەکی نهێنی ئازادیخوازان و شۆڕشگێڕانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان بوو . کە ڕێزدار و هێژا جەناب عەبدولڕەحمان زەبیحی ، . لە ئاستێکی بەرزدا، ڕێبەری ئەم ڕەکخراوەیەی دەکرد . لە ئەساسدا ناوی ڕەکخراوەکە، کۆمەڵەی ژیانەوەی کوردستان بووە .
٥ – دیاسپورا : وشەیەکی یونانیە و، لە جڤاک ناسی هاوچەرخدا بە پرژ و بڵاو بونەوەی جولەکە لە جیهاندا، دیاسپورا دەڵێن . پێم وایە ئەم تەعبیرە بە کوردی هەندەرانش لێژیک و گونجاوە.
٦- مەلا نەسرەدین : گەورەترین هونەرمەندی سۆیالیست بوو . ئیستاش چەند ولات و لە وانە: تورکیا، ئێران ، کوردستان ، سوریا ، عیراق مەلانەسرەدین بە نووسەری خۆیان دەزانن . ئایا زمانی دایکی مەلا چ بووە و بە چ زمانێک قسەی کردووە ، هیشتا مەعلوم نیە . ٧- بەڵێزان: ئیبراهیم یونسی و موحەمەدی قازی دوو وەرگێڕی پایەبەرزی گەلی کورد، شاکارە جوانەکانی ئەدەبیاتی جیهانیان بە سەر زمانی " فارسی " تەرجومە کردوەتەوە و ، پردی پەیوەندی نێوان کولتور، فەرهەنگ و زمانە جیاکانی جیهان بوون . هاوکات خزمەتی گرانبەهایان لە بواری تەرجومەدا تەمار کردووە.
٨- ئەحمەدی خانی(١٦٥١-١٧٠٧ زاینی) مەم و زین ی نوسیوە کە لە واقیعدا ئەمئو و ژولیت ی گەلی کوردە .
٩- دوکتور گیوتین : خەڵکی فەرانسا بوو و، ئامێری سەر بڕینی دروست کرد و تەنانەت خودی دوکتوریش لەم ئامێرە ترسناکە ڕزگاری نە بوو و، سەری خۆیشی پەڕاند و داپاچی .

Satir , Ironi) , Orthography,Globalization,Secularism,Milan) Kundera,Diaspora

هێشاد- مستەفا سوتانی
ئوکتوبری ٢٠١٦ سوید

"گومـــان نیـکـم فـــانی" *... هـژن

سەرنجێکی کورت لەسەر بابەتی "چارەسەری ئاستەقینەی هەموو کێشەو قەیرانەکانی هەرێم" نووسینی ئەحمەد هێزا.

بەرایی: ئەگەر نووسەر پاگەندەی ئەنارکیستبوونی نەکردایە و ناکەبوونی ئەو بەچوونە لەتێك بنەماکانی ئەنارکیزم نەبووایە، کە بە زیانی بزووتنەوەی (گاگەکەری) ئەنارکیستی لە هەرێمی کوردستان دەشکێتەوە، منیش ئەو بەچوونەی نووسەرم وەك بەچوونی هەر وردە-بۆرجوازییەکی ناڕازی دیکە وەردەگرت، کە چاوەڕێی "حکومەتی باش و سەرکی باش و پارلەمانتاری باش" دەکات.

هەر ئاوا لەبەرئەوەی نووسەر لەڕە و لەوە لەبارەی هزری ئەنارکیستی خەریکی کەگەانە و خەی بە ئەنارکیست دەناسێنێت، سەرنجدان و بەخنەگرتن لەم بابەتەی بە ئەرکی ئەنارکیستانەی خۆم دەزانم و بە بەچوونی من ئەو هەموو پاگەندە بە "ەوناکبیربوون" و تەرکردنەی نارسیزم سەد و هەشتا پلە پێچەوانەی ئەنارکیستبوون و ڕەفتار و ئەتوار و گوفتاری ئەنارکیستەکانە و بەجگە لەوەی کە بەچوون و نەوەکی کەکانی سەرنج و بەخنەیەکی زۆر هەدەگرن، کە سەرنجدان لەبارەی ئەو کەانە بە بوارێکی دیکە هەدەگرم.

نووسەر هەر لە تایتڵی بابەتەکەیەوە، گومان لەوەدا ناهێت، کە ئەو بەوای تەواوی خۆیەتی و ئاوا بیردەکاتەوە و ئەو ئەتەرناتیڤی ئەوی ئەنارکیستە :"چارەسەری ئاستەقینەی هەموو کێشەو قەیرانەکانی هەرێم"

پش هموو شت، بۆ پێویستی دەزانم، کە لە نووسەر و زانیاری ئەوانەی کە واژەی "ئاستەقینە" بەکاردەبەن، بپرسم مەبەست لە ئاستەقینە چییە؛ بنەماتی، تەواو، دوا هیوا و ..تد؟ ئەمەی خوێنەر چۆن بتوانین لێنو دەریای پاگەندەی "ئاستەقینەکان" بزانین کامە دانە ئاستەقینە و کامانە نائاستەقینەن؟ پاڵنەر و هەز و وروژێنەری ئەو هەموو "یەقینە" چییە و کامەیە؟

ئایا دەکرێت بزانین ئەم بابەتە بەجگە لە "دەوڵەتی باش و فەرمانداریی باش و پارتیی باش و دەسەڵاتی باش و سەرکی باش" هەر بەو جۆرەی کە سەران و لایەنگرانی گشت پارتییەکان بەتایبەت پارتییەکەی (نەوشیروان موستەفا) پاگەندەی دەکەن، چی دیکە دەکاتە هەتوانی بیرینەکان؟

پاشان، ئەگەر خاڵی یەکەم و دوو خاڵی کۆتایی، کە بە زەردارەکی و بە جوانکردنی خەشباوەیی خاڵەکانی دیکە بەو بابەتەوە لێندراون، لابدەین، بەجگە لە ئیفەرمکردنی سەروەریی چینایەتی چی لە دەمێنێتەوە؟

بەجگە لەوە "دەستبەردار بوون لە سیاسەتی ئابووریی سەربەخۆ." واتای چییە؛ خاڵی یەکەم بە هەندوەربگرین یان خاڵی دووەم ؟ من کوردی نازانم یان نووسەر خەریکە سەر لە ئەمەی خوێنەر دەشێوێنێت؛ دەستبەرداربوون واتە وازهێنان لە شتێک، ئایا داخوازییەکەی نووسەر، داخوازیکردنی وابەستەبوون و پابەندیی "ئامیاریی ئابووریی سەربەخۆ" ؟ ئەی ئابووریی سەربەخۆ چییە، ئایا مەبەست لە سەربەخۆیی ئابووریی کەمینە ئازادەکانە یان شێوازێکی ئابووریی نوێیە و بە گوێی ئەمە نەکەوتووە؟

ئایا ئەگەر دەسەڵاتدارانی هەرێمی کوردستان ئەو خاڵانەی کە نووسەر دیاریکردوون،
... " * دوورکەوتنەوە لە گزی و فرت و فێڵی هەڵبژاردن.
* دوورکەوتنەوە لە خۆشویستی زەعامەت.
* دوورکەوتنەوە لە ڕەشنبیریی بازاڕیی، کە دەسەڵاتی هەرێم پشتیوانیی زۆری لە ئەکا.
* دەستبەردار بوون لە مەحسوبییەت.
* پیادەکردنی سیاسەتێکی ڕەشن. * موحاسەبەکردنی دزو مافیاکان بە ئاشکرا .."
جەبەجێبکەن، ئیدی تاکی کەمینەی هەرێمی کوردستان هیچ گرفتێکی نامێنێت و " وڵات خۆی ئەبێ بە شامی شریف." و نووسەریش لەتەک

سەروەریی چینایەتی گرفتی نامێنێت؟ ئەی پاگەندەی ئەنارکیستبوونی نووسەر لەپەناو چییە و ئەنارکیزم لای ئەو چی دەگەیەنێت؟ ئایا ئەنارکیزمەك كە نووسەرلەنو ئەو نووسینەی پشنیاریدەکات و پاگەندەی دەکات، بەجگە لە هەمان "بەچوونی وردەبرجوازییانە" كە مارکسیستەکان تەمەت دەیدەنە پاڵ هزر و بزووتنەوەی ئەنارکیستی، چی دیکە دەتوانێت ببێت؟

ئەی لە کام سەردەم و کام گۆشەی جیهان لە سایەی دەوڵەت و فەرمانداریی و پارتایەتی ڕویداوە " زامنکردنی ئازادیی و دادپەروەریی کۆمەڵایەتیی. " مسۆگەربکرێت، تاکو لە سایەی سەروەریی بۆرجوازی کورد پڕرجووی ئاوا ڕوبدات ؟

دوا جار دەکرێت "ونابیری ئەنارکیست" بە ئەمەی خوێنەر بڵێت، کە ئەو بەجگە لە پێکهاتەیەکی قووچکەیی و نوێندگەرای دەوڵەتیی و فەرمانداریی لە " بەکانتۆن کردنی ناوچەکانی هەرێم لە ناوخۆداو گرێدانەوەی بە مەرکەزی هەرێم." چ تێگەیشتنێکی دیکەی هەیە؟

بە گوێرەی بەچوونەکانی پێدەن تاکو بەکچین، کە وەك ئەنارکیستێك لەبارەی خەباتوبەریی و فەدرالیزم زۆرترین قسەیان کردووە، کاتێك کە ناوچەکان بکرێنە کانتۆن، واتە بڕەوبردنی کۆمەڵکان بەسەر کانتۆنەکان و لێنۆ کانتۆنەکان بەسەر ڕێکخراوە و هەروزیە کۆمەڵایەتیەکان دابشدەکرێت و پێکهاتەی نوێندیانە و قووچکەییانەی بڕەوبردن ڕەتدەکرێتەوە و بڕەوبردن ئەتۆنمیانە دەبێت و لەسەر بنەمای فەدرالیزمی نادەوڵەتیی پشتبەستوو بە دەمکراسیی ڕاستەوخۆ ڕێکدەخرێت.

ئیدی "گرێدانەوەی بە مەرکەزی هەرێم" چ داهێنانێکە و دەکرێت بزانین لە کۆی هزر و بزووتنەوەی ئەنارکیستی ئاوا بەچوونێك بە فەدرالیزم و پێکهاتە و ڕێکخستنی فەدرالیستی هەبووە و هەیە و کامە بنەمای ئازادیخوازیی ئەنارکیزم پشتیوانی لە ئاوا بەچوونێکی وردەبرجوازییانە ** دەکات؟

---

* "گومان نیەکەم فەانی" : پەند و دەستواژەیەکی کەلهوریی ناوچەی کرماشانە.

** وردەبرجوازی : مەبەست ڕەفەرمکردنی بڕەوبردنی نوێندگەرا و قووچکەیی دەوڵەت و فەرمانداریی و پارتایەتییە، هەر بەچوونێك کە لەتێك هەبوونی سەروەریی چینایەتی، ڕێکخستن و پێکهاتەی قووچکەیی و

نوێندگەرا و بەرتەریی دەستبژێر و هێبوونی پارتیی و فەرمانداریی و دەوڵەت و بازاری کۆین و فرۆشتن گرفتی نەبێت.

بۆ خوێندنەوەی بابەتەکە لەسەر فەیسبووك : https://www.facebook.com/sekoy.anarkistan/posts/554854234708924

*** خوێنەری هێژا بۆ خوێندنەوە و بڕواوردکردن دەتوانێت لەم لینکەی خوارەوە بابەتەکەی نووسەر بخوێنێتەوە: https://www.facebook.com/photo.php?fbid=3238524513274 86&set=a.107045833008150.1073741828.100011082004129&type=3

٢٧ی نۆڤەمبەری ٢٠١٦

بەگەنامەکان لەسەر هاوکاریکردنی داعش! ... نووری بەشیر

جەنگی موسڵ لەشەشەمین هەفتەی خۆیدا بەپێی بەرژەوەندیەکانی ئەمریکا دەواتە پێشەوە. ڕۆژانە هەواڵەکان کەمنین لە تراژیدیای ئینسانی جڕاوجڕ لەم جەنگەدا ڕووەدەن، لەوەی کەداعش بەرامبەر خەڵکی مەدەنی لەژن و منداڵ و پیر ئەنجامی دەدات، لەبەکارهێنانی خەڵکی موسڵ وە قەڵغانی بەشەری، بەکارهێنانی مناڵان بۆ خۆتەقاندنەوە، بەردەوامی لەئازاردان و ئەشکەنجە خەڵکی شارەکە، گولەبارانکردن، ترساندن و کۆیلایەتی جنسی ژنان. هەروەها گیرخواردنی خەڵکی مەدەنی لەنێوان هەردوو بەرەی جەنگەکەداو لەژێر ڕەحمەتی شەڕی زەمینی و ئاسمانیدا. بینینی ئەو ڤیدۆ و وێنە دزەپێکراوە کەمانەی ناو جەنگەکە کە ویژدانی هەموو مرۆڤێکی ئینسانداست دەهەژێنێت، لەوەحشیگەریەک هەردوو لایەنی جەنگەکە لەو جەهەنمەی کەبۆ خەڵکی مەدەنی موسڵیان دروستکردوە بوونەیە لەڕۆژانەی جەنگی کۆنەپەرستانەی بەرەی تیرۆر دژە تیرردا. بەرەی دژی تیرر لەژێرناوی ئازادی موسڵ و رزگاری خەڵکی موسڵدا و

تیرۆریستانیش لەژێر ناوی بەرگری و پیادەکردنی سەوابتەکانی ئیسلامدا، هەموو شتێکی ئینسانیان ژێر پێناوەو هەروەها سیمای شارستانیەتیان بەو کۆمەڵگاو شارەکەوە نەهێشتەوە. ئەگەر هەر لەماسمیدیای بۆرژوازیەوە بۆوانین و بەشێک لەهەوڵەکان ببیستین و ببینین کەهێشتا ئەحصایی تەواو لەکوشتار و پشێلکاریەکان نادەنە دەست، تەنها لەمانگی ئۆکتۆبەردا بەپێی قسەی نەتەوە یەکگرتووەکان لەکۆی 1792 کوژراو لەعێراقدا 1120 ی مەدەنیە، تەنیا لەو جەنگەی موسڵداو لەوماوەیەدا 566 مەدەنی کوژراوە. هەروەها هەر بەپێی بەشی پەنابەری نەتەوە یەکگرتووەکان کەلەم جەنگدا چاوەڕێی یەک ملیۆن ئاوارەن، لە کۆی ئەو یەک ملیۆن و نیوە کە لەنێو بەرداشی رەحمەتی ئاگری هەردوو بەرەی جەنگەکەدان لەموسڵ، سەد هەزاری تێپەڕاندوە. ئەم گۆشەیە لەهەواڵەکان ئەوە دەردەخەن کە رۆژانە خەڵکی مەدەنی بەدەست ئەو هێزانەوە چیان بەسەر دێت و چی کارەساتێکی ئینسانی دەخولقێت. جەنگی موسڵو جەنگی سوریا و لیبیاو یەمەن لەژێر ناوی دژی تیرۆردا، هەمووی پەیەی شەرمەزارین بەنێوچەوانی سیستەمی سەرمایەداری و دەوڵەت و دەسەڵاتە بۆرژوازیەکانیانەوە.
لەلایەکی ترەوە دەردەکەوێت کەروخساری مەدەنیەتی کۆمەڵگا و ژێرخانی کۆمەڵگا چی بەسەر هاتووە، داعش لەدوو ساڵی رابردوودا بەتێکدانی روخساری مەدەنیەتی کۆمەڵگا و پشێلکاری مافەکانی مرۆڤ لەژێر ناوی ئەوانە روخساری کوفرن و لەگەڵ ئاینی ئیسلامدا نایەنەوە، مۆری خۆی داوە لەو کۆمەڵگایە. ئەوەی کەماوە بەلێدانەکانی ئەمریکاو هاوپەیمانانی ئەوەندەی تر وێران دەکرێن. هەواڵی تەقاندنەوەی ئاخرین پردی سەر روباری دیجلە بەناوی پردی فەیسەیە لەلایەن هاوپەیمانانەوە، ئەمە ئاخرین پردەڵەکی پێنج پرد کە چوارەکەی تر پێشتر تەقێنراوەتەوە، ئەم پردانە بەسەر روباری دیجلەوەن کەشاری موسڵ دەکات بەدوو بەشەوەو پردەکان ئەمبەرو ئەوبەری شارەکەی بەیەکیەوە بەستبووەوە، پردەکان رێگای هاتووچۆی ئەمبەرو ئەو بەر بوو، تەقاندنەوەی پردەکە لەژێر ناوی دابڕانی داعش لەیەکتر لەبەری رۆژئاواو رۆژهەڵاتی موسڵدا، کۆشەیەکی گەورە بۆ خەڵکی موسڵ دروستدەکات. هەروەها وێرانکردنی ناو شارەکەیش لەخانووبەرەو بیناکانی دەوڵەتی لەقوتابخانەو نەخۆشخانە… بەهۆی ئەم جەنگەوە دەردەکەوێت کەروخساری مەدەنیەتی ئەو کۆمەڵگایە بەپێوە نەماوە. بەجیا لەوەی کەهەر هێزە کەداعش لەناوچەیەک دەردەکەن و خۆیان جێگرەوەی دەبن، بەپێی مەرام وسیاسەتی خۆیان هەوڵدەدەن لەوناوچەیەدا کاربکەن و سیاسەتی خۆیان پیادە بکەن و خۆیان دەرخەن؛ لایەنێک کەنیسەکان دەکاتەوەو ئەوی کەمزگەوت و ئەوی کەیان ئاگای تایفی و قەومی لەسەربانەکان بەرزدەکاتەوە.

لەگەڵ هەموو ئەو کارەساتانەدا، لەخودی دانپیانانی میدیاو ماسمیدیای ڕۆژانە هەواڵی بڕژوازیدا، بەڵگەنامەی نوێ لەسەر هاوکاری داعش لەلایەن بەرەی دژی تیرۆر دژی داعش کەلەم جەنگەدا بەشدارن ئاشکرا دەبێت. کەهەموو ئەمانە بێ هەر مرۆڤێکی ئینسانددست و لایەنێک کەمەسەلەی ئینسانی بێ ئەصڵ بێت دەبێت خۆشباوەڕی بەو هیزانەی هەردوو بەرەی جەنگەکە نەمێنێت، بەهەموو هێزەکانی بەشداربووانی و و هەموو جۆرە ڕەنگە دینی و قەومی و تایفیەکانەوە، زەروورە کە ڕیسوا بکرێن.
ئاخرین بەڵگەنامەکان لەهەواڵەکانی کۆمەك و هاوکاریکردنی داعش و ڕێکەوتنەکان لەسەر بەشداری لەم جەنگەدا دەردەکەون. لەلێکۆڵینەوەی تازەدا کەلە 22ی نۆڤەمبەردا و لەلایەن بی بی سی یەوە بڵاوکراوەتەوە، واتە چەند ڕۆژێک لە مەوبەر بەناونیشانێکی گەورە پرسیار کراوە، ئایا داعش چۆن یارمەتی و کۆمەکی و تەقەمەنی پێدەگات، لەڕونکردنەوەکەدا دەڵێ لەڕێگای ئەمەریکاو سعودیەو وڵاتانی ئەوروپاو تورکیاوە هاوکاری دەکرێت. لەسەر ئەمە ڕونکردنەوەی زیاتر دەدەن و دەڵێ لەوکاتەی کەچەک و تەقەمەنی لەوڵاتانێکی ئەورپاوە دەکرێت لەماوەی دوو مانگدا دەگاتە دەست داعش. جەیمس بافیان و دەستە پشکنەرەکەی و وەک دەستەیەکی ڕۆژنامەنوس، کەدەچنە شارچکەی قەرەقوش لەنزیک موسڵ لەپاش دەرکردنی هێزەکانی داعش لەو ناوچەیەو بەجێمانی کەلوپەل و تەقەمەنی هەموو شتەکان دەبینن. ئەم دەستەیە کە سەر بەرێکخراوێکی سەربەخۆن و بنکەیان لەبەریتانیایە، لێکۆڵینەوە لە چەک و تەقەمەنی دەکەن لەئاستی دنیادا، ئاشکرایان کردوە کەئەم چەک و تەقەمەنیانە بەرەسمی ئەمریکاو سعودیە لەوڵاتانێکی ئەوروپا کۆیوانە بەحساب بێ ئەپۆزسیۆنی پڕ ئەمریکایی لەسوریا کەدژی ڕژێمی بەشار ئەسەدن ناردراوەتە تورکیا، بەنام دیارە لەڕێگای دەوڵەتی تورکیاوە و بەپێی ڕێکەوتنی ژنێربەژنێر، بەزویی گەیەنراوەتە هێزەکانی داعش لەسوریا و عێراق. بەتایبەت بەشێکی ئەو هاوکاریانەی داعش لەتەقەمەنی کەنیوە ئامادەن بێ بەکارهێنان، مارکەکانی سەری تورکین.
هەر لەلایەکی تریەوە هێزەکانی بەشداربوونی جەنگەکە هەریەکە لەئەمریکا، تورکیا، ئێران، هێزە چەکدارەکانی بارزانی، حەشدی شەعبی و هێزی سەربازی و پۆلیسی عێراقی بەبەرنامەو بەرژەوەندی خۆیانەوە چونەتە ناو جەنگەکەو بەشداری دەکەن و ئامادەکاری بەشی خۆیان لەموسڵی دوای داعش دەکەن. بەدانپیانانەکانی ئەمریکاو حکومەتی عێراقی، لەوەی بارزانی و پێشمەرگە پارەیان وەرگرتوە بێ بەشداری لەم جەنگەدا، بەتایبەتی ئەمە بەدوای قسەکانی مەسعود بارزانیدا لەبەعشیقەدا دێت، کەوتی دوای دەکردنی هێزەکانی داعش

لەموسڵ ئەمە هێزی پێشمەرگە ناکشێنیەوە، ئەوەبوو یەکسەر وەڵامدانەوەی عەبادی و تاکیداتی ئەمەریکای لێکەوتەوە کەپشتر ڕێکەوتوون لەسەری ئەوەی کەهێزی پێشمەرگە بەشداری ئەم جەنگە پێدەکەن بەدوای دەرکردنی داعش لەموسڵ دەبێ بکشێننەوەو لەبەرامبەردا بڕی 415 ملیۆن دۆلاریان داوەتە بارزانی. هەر بۆیە بارزانی زوو لەقسەکانی پاشگەزبۆوە.
هەروەها بەجیا لەوەی کەهەرزوو هێزەکانی هاوپەیمان تاکیدیان لەهێشتەوەی ڕێگا بێ دەرچوونی هێزەکانی داعش کردوەو هەواڵەکان ئەمەیێ پشت ڕاستەکەنەوە کە 200 داعش بەرەو سوریا دەرچون پەیوەندیان بەداعشەکانی سوریاوە کردەوەو لەوی دەجەنگن، ئەمە بەجیا لەو داعشانەی کەدەوترێ لە ڕێگای هێزەکانی حکومەتی تورکیاوە کەلەدەوری موسڵ بەڵکراون و نەجاتدراون.
هەموو ئەمانە کەگۆشەیەکی بچوکن لەتێپەڕاندنی ئەم ماوەیەی جەنگدا کەئاشکرابوون، بەڵام زۆری تر ماوەکە لەدریژماوەی جەنگەکەو دوای جەنگەکەدا لەهاوکاری داعش و بەگەنامەو پێشێلکاریەکان دەردەکەون. بەڵام ئەوەی دەبێ سەرنجی بدرێ ئەوەیە بەپێی سیاسەت و بەرنامەیەکی پێشوەختی و بەگەنامەکان لەهاوکاری لایەنەکانی دژە تیرۆر لەئەمریکاو هاوپەیمانانی لەم جەنگەدا نەک دژە ئیسلامی سیاسی، سەرەتاکانی دیارە کەدوای دەرکردنی هێزەکانی داعش لەموسڵ، دەبێ خەڵکی موسڵ چی بەڵایەکی خراپتری بەسەربێت لەوەی کەئێستا هەیانە، بەدەست دەستەجاتی ئیسلامی سیاسی ترو هێزی قەومی و تایفیەوە لەجەنگ و کوشتارو هەژاری و بیخانەو لانەیی و چەندبەرەکی کەبەسەریاندا دەسەپێت. کە کاریگەری ئەوانە هەموو خەڵکی موسڵ و کوردستان وعێراق و ناوچەکەش دەگرێتەوە. ئەمە ترسێکەو واقعیەو دەبێ بەجدی وربگیرێت، کە تەنیا بەهێزی خەڵکی کرێکارو زەحمەتکێش، کۆمۆنیستەکان و بەرەی ئازایخواز دەتوانرێت بەری پێبگیرێت.

27/11/2016

دۆ بۆتە پشیلە ...

عەبدولـموتەڵیب عەبدوڵڵا

لە راستیدا باوەڕم بە هیچ نییە
تازە دنیا خۆش ناکاتەوە
بەڵام وا خۆم نیشان دەدەم
وازم لە خەمان هێناوە
ئەوە منم
رۆك پێچەوانەی مردن دێم چاوەڕوانی دەیبا
بەڵام باوەڕم بە هیچ نییە
دەزانم دێ نائارامە
وەك ئەوەی کەسێ لە دەرگا بدا و بڕۆ
لە خەو هەڵسە دنیا دەڕوا
قاچەکانم لە هیچ دەئاڕۆن
دەرگا دەکەمەوە پشیلەیەك دەمیاوێنێ
گوێ لە پشیلە دەگرم
وەك ئەوەی گوێ لە دێ بگرم
دەڕۆم هیچ نییە
تازە دێ خۆش ناکاتەوە
دەزانم ناتوانم واز لە خەمان بێنم
دەگەڕێمەوە وا خۆم دەردەخەم هیچ نەبووە
دێ لەبن خەمان دەناڕۆ
چاوی پشیلە لەبن تاریکی دەتروسکێ
تازە خەیاڵ خۆش ناکاتەوە
وەك ئەوەی بڕۆم بڕۆام بە هیچ نییە
خەو دەمباتەوە
لە خەونمدا دنیا دەڕوا
رووم لە تاریکی وەرگێڕاوە
نازی پشیلە دەکێشم
دەرگا دەکەمەوە
رۆك پێچەوانەی تاریکی دێ دەمیاوێنێ
دەڕۆم هیچ نییە
دێم بێتە پشیلە

16/10/2016

مرگی کاستر و هوستی کمنیستکان !! … سردار عبدوا حمم

ئایا کاستر کمنیست بوو؟کاستر دیکتاتر بوو ؟ کوبا سشیالیست بوو ؟پروپاگندی ئیمپریالیزم و دستکانی لـ جیهاندابـ ناساندنی کاستر چند استـ ؟ئایا کوباییـ پر غربیکان بـ ئاهنگیان گا بـ مرگی کاستر؟ کمنیستـ ئنتی ئمپریالیستکان کن ؟ ئایا بچی زرک لـ هاوریانی کمنیستی کرکاری وک چپی ئنتی ئیمپریالیست باسیان لـ مرگی کاستر کرد؟. ئمانـ زر پرسیاری تر لـ دوای مرگی کاستر وام درانو . منیش لـ وانگی خمو وامی ئم پرسیارانـ ددمو.

مرگی کاستر بـ من جگای نیگرانیـ وک ئینسانک . کسانک لـ فلوریدای ئمریکا بـ ناوی برهستکارانی کوبا ناسنران هاتنـ سر جادـ و خشحای خیان بـ مرگی کاستر در بی دیار اسیستکانی ئمریکا لـ پشتی ئمو بوون ، بـ بوای من خشحای در بین بـ مرگی هرکسک سرچاوکی فاشیزمـ ، ئوش برهمی دیموکراتیکی ئمریکایـ . ئگر مرگی هرکسک بـ ئاوات بخوازی نیشانی بتوانایی خت لـ سلماندنی بیرو راکانی خت لـ برانبریدا ،تـ ئگر دژی کسکی فاشیست و دیکتاتریش بیت دبـ هو بدی عقلـ فاشیکی ودساتـ فاشیکی بکوژی نک خاونکی. ئو شادی دربینـ ئوندـ شرم هنر بوو سرکی گورترین هزی ئوپزسینی کوباش دژی اوستا.

ئگر بمـ سر کمنیست بوونی کاستر و سشیالیست بوونی کوبا دم ئگر پوری ابی کمنیست ئو بت وک پشوی چینی کرکارو سازماندانی ئم چینـ بـ شرشی کمایتی وسشیالیزم چاو ی لـ بکین ، و هزی سرکی شرش چینی کرکار بت ابری کردنی ئم چینش بـ شرش ئرکی ابی کمنیستی بت ئو کات ناتوانین بین کاستر ئو رابـ کمنیستـ بوو چونکـ هزی سرکی شرشکی توژی وورد بورژوازی بوو بـ ادی سرکیش رشنبیران بوون ولـ شرشی کوبادا چینی کرکار و تنانت جوتیارانیش هزی

سەرکی نەبوون و سیاسەتی ئەو شەش کرەکاری نەبوو. ئەو سەشیالیزمەی کە کاسترە وجەنگاورەانی کوبا کە ئەو کاتە چیکڤاراشیان لە گەدا بوو لە سەرەتای شەشدا بانگەوزایان بە دەکرد جگە لە سەشیالیزمی یەتەپی ووردە بورژوازی هیچی تر نەبوو بەیە سیستەمەکە لە دوای سەرکەوتنی شەش نەیتوانی ببەتە سەشیالیستی و نەیتوانی لە سەرمایەداری دەوەتی زیاتر بەوات . بە پاراستنی ئەم جەرە سیستەمەو بە مانەوەی خەی لە بەرانبەر هەزە بەرژوازیەکانی لایەنگری بازاری ئازاد چ لە ناوخە و چ لە دەرەوە پەویستی بە سەرکوت بووە و جەرەک زەبروزەنگ کە یەکسانە بە دیکتاتەریەت

هەر لە ساەی ١٩٥٩ وە کە شەرش سەرکەوتنی بە دەست هەنا تا ئەستاش لە کوبا سەشیالیزم دانەمەزراوە لەم ووەاتەدا بەچی؟ یەکەم لە هەر وەاتیکدا کە شەرشی سەسیالیشتی تەدا ئەنجام بدرە ئەرکی شەش هەوەشاندنەوەی کاری بە کرە و خاوەنداریەتی تایبەتیە تەنانەت بە خاوەنداریەتی دەوەتیشەوە ئەم کارە نەکراوە لە کوبا، دووەم هەبژاردن لە ەگای کەبونەوە گشتیەتەکان و شوراکانەوە نەکراوە لەو ووەاتەدا ، نەدەبوو سەرەک کەماریش خودی کاسترە بەت بە ماوەی ٤٧ ساە بە بە هەبژاردن.

ئەگەر کوبا سەشیالیشت نیە ئەی چیە؟ بە بەوای من کوباسەرمایەداری دەوەتیە ،سەرمایەداری دەوەتی وەک مارکس دەەت هەنگاوەک لە پەشترە ، ئەمە بە وایە چونکە ئابوری لە دەست دەوەت بەت باشترە تا لە دەست چەند دەوەمەندەک بەت ،چوکە دابەش کردنی سامانی ووەات زەر ناعادیلانە تر دەبە. لە سەرمایەداری دەوەتیدا بەشەک لە سامان تەرخان دەکرە بە خەکی کەم دەرامەت کەمەیک دەسکەوت هەیە کە زەربەی خەک سوودی لە دەبینەت وەک خەایی کردنی خزمەتگوزاری تەندروستی وخوەندن و بیمەی بەکاری و بیمەی پەککەوتەو بە ساەاچوەکان وخانە نشینی لە سەرمایەداری دەوەتیدا دەسەات ئەریستەکراتیە ،هەزی سوپاو پەلیس ودەزگا هەوالگریەکان و ئەمن لە خزمەتی مانەوەی ئەم دەسەاتەدایە ، کوبا وابوو.

جا ئەگەر لایەنەک دەیەوە ئەم بارودەخە تەک بدات وبیەوە سیستەمی بازاەی ئازاد لەجیاتی سیستەمی سەرمایەداری دەوەتی دا بنە ئەوا زەبرو زەنگەک پەویستە ئەم زەبروزەنگە لەلایەک بەقازانجی مانەوەی دەسەاتە کە چینی بورژوازی ئەریستەکراتی سودی لە دەبەنیت لە لایەکی تریش بە قازانجی زەربەی خەک چونکە ئەو دەسکەوتانە لە دەست دەدەن کە سەرمایەداری دەوەتی بەی دابین کردوون ،لە هەمان کاتدا سیستەمی سەرمایەداری دەوەتی دەکرە بە ناوی سەشیالیزم و کەمەنیستیەوە بەت یا بە ناوی قەومی ونیشتمانیەوە بە ، وەک

دەوڵەتەکەی جەمال عەبدولناسر لە میسر و بەعس لە عێراق سوریا وقەزافی لە لیبیا ،(ئەوەش لە بەر چاو بگرن کە کاسترۆ دەستی سەدام و قەزافیش بوو بەڵام وەک ئەوان دژبەندە وفاشیست نەبوو) .
لە سەرمایەداری بازاری ئازاددا ئەو خزمەت گوزاریانە وەک تەندروستی و خوێندن وئاو وکارەبا هەمووی دەبنە کاڵاو خزمەتگوزاری دەبێ بە پارە بیانکڕێ جا ئەوەی پارەی نەبێ یا کاری نەبێ لە یان بەبێش دەبێ ئەمەیە جیاوازی نێوان سیستەمی بازاری ئازاد وسیستەمی سەرمایەداری دەوڵەتی ، ململانێی هێزی دژبەکیش بۆ تایبەتی ئەمریکاو ووڵاتانی ڕۆژئاوا لە گەڵ کوبا هەر لەسەر ئەم بنچینەیە ، واتە کوبا چەک دانادا بە سیستەمی بازاڕی ئازاد کە کەیانوێ کوبا و ئەو ووڵاتانەی لە ژێر کاریگەری کوبان بکەنە بازارێک بۆ خەیان وهەژموونی خۆیان بۆ سەریاندا بسەپێنن قازانج و سوودیان بۆ بەرەو باشتر ببێن لە کاتێکا سەرمایەداری دەوڵەتی لە یەکێتی سوڤیەت و بلۆکی بۆ ناو سۆشیالیشتی ئەورپا چەکی دادا بۆیان.
کۆمۆنیستەکان ناتوانن بۆ کوبا وێکڕای سۆڤیەتی جاران بگەڕێنن دەوڵەتی سۆسیالیستی لە بەرانبەر پڕوپاگەندەی سەرمایەداری بازاری ئازاد و دیمکراسیەکەیدا ناکرێ وەک دەوڵەتێکی سۆشیالیست دیفاع لە کوباش بکەن وە ناتوانن وەک ئابڵۆقەی کۆمۆنیشتیش دیفاع لە کاسترۆ بکەن . وەک ئەرکی کۆمۆنیستەکان دژبە پشتیوانی بکەن لە کوبا سۆبارەت بە ریفۆرمکانی نێک بە ستراتیجیەکەی چونکە ستراتیجیکەی سۆشیالیزم نیە ، ستراتیجی کۆمۆنیستەکان سۆشیالیزمە نێک ریفۆرم .
کۆمۆنیستەکان زۆر بە شەفافیانە دژبە بیرو ڕای خەیان ڕابگەیەنن وئەو چرایەی هەیان گرتوە بە ڕۆشنایی بیری کۆمەڵانی خەڵکی ستەم دیدە نەهێن کز بێت ،دژبە هەمیشە ڕووناک بێت. کاتێک دیفاع لە کوبا وکاسترۆ دەکەن وەک خۆی بیکەن زیاتر نا ، هەمیشە ئەو پرسیارە لە بەردەم خەیان دابنێن ئایا کوبا سۆشیالیست بوو یا سەرمایەداری؟ ئەمە بکەنە پێوانە بۆ دیفاع کردنکەیان .
بەڵام ئەوەی من بینیم لەم ماوەیدا و بۆ دوای مەرگی کاسترۆ پشتیوانی و دیفاع لە کاسترۆ و لە کوبا لە ئاستی خۆی زیاتر بوو بۆ ئەو کەسانەی خەیان بە ڕابەری کۆمۆنیستی کرێکاری دەزانن .
کۆمۆنیزمی کرێکاری دژبە دیفاع بکات لەو دەسکەوتە ریفۆرمانەی لە کوبا بۆ خەڵکی ستەم دیدە بۆ دەست هاتون ولە دژی ئەو گەمارۆی ئابوریەی ئەمریکاو ڕۆژئاوا بن دژبە شەڵگیرانەلە بەرانبەریدا ڕابوەستن ، دژبە ئەوە بووترێ کە ئەمە دڕاندانە ترین سیاستێکە کە ئەمریکاو سەرمایەداری بازاری ئازاد ئەنجامی دەدەن لە دژی کوبا وخەڵکەکەی.

دەبی دیفاع لەخەڵکی کوبا بکرێ هەوڵ بدرێ لەوەدا شکستی سۆشیالیستی ئەنجام بدرێ نەک لەوەی کۆتایستا دەسەڵاتدارێ هەرووک چۆن لە بەرانبەر سەرمایەداری بازاری ئازاد تەنها ئەلتەرناتیف سۆشیالیزمێ بە ئاویش هەروایە وە لەبەرانبەر پروپاگەندەی دیکتاتۆر بوونی کاسترۆ ئاو داستیایش بکەین کە ژمەی ئەمریکاو لایەنگرانی بازاری ئازادیش دیکاتۆرن ، هەڵبژاردنی داسیستەکی وەک ترامپ وفاشیستەکی وەک ئوردوغان و ئاو هەموو دیکتاتۆرەی کە دیموکراتی و بازاری ئازادەکەی ئەمریکا هەر لە لە سعودیە وخەلیج و پاکستانەوە بگرێ تا دروست کردنی قاعیدە و داعیش بەرهەمی هێناوە ، دیکتاتۆریەکەی کاسترۆ هەر هیچ نیە لە چاو ئەوانەی ئاودا .ئەگەر کاسترۆ ٤٧ ساڵ سەرکۆ لە ئەمریکاش هەر ٤ ساڵ جارێک سەرکۆکێک هەڵدەبژێن جیاوازیان نیەهیچ کامیان سۆشیالیزمیان دانەزراندووە بە خەڵکی ووتاکەیان بە جیهان ، لە کاتیکا ئەمریکا ڕیژەی تاوانیشی زۆر زیاترێ ،هەر لە هیرۆشیماو ناکازاکی وجەنگی ڤیەتنامەوە بگرێ تاجەنگی عێراق و سوریا و لیبیا ویەمەن بە سەدان ملیۆن بوونە قوربانی سیستەمی دیمکراتیکەی ئەمریکا. لە ئەمریکا دیموکراتی بە خەڵکەکەی نیە بە ئەقلیەتێکی بورژوازیە هەر کاتێ کرێکار توانی هێزی کاری خۆی نەفرۆشت و کاری بە کرێ ی نەکرد بە ئاوەی بژی ئاوە دیموکراتیە.

هەموو دەوڵەتێکی سەرمایەداری ئەگەر چی سەرمایەداری دەوڵەتی بێت یا سەرمایەداری بازاری ئازاد بێت دیکتاتۆریە ئەگەر لەڕو لەوە هەندێک دەسکەوت و ئەفەرم هەیە ئاوە بەرهەمی خەبات و ئەنجی هێزی چینی کرێکار وچەپ و ئازادیخوازەکان ورادیکالیزمی کەمەگایە نابە مەرکی دەوڵەتە بورژوازیەکانی لە بدرێ ببێتە خەسڵەت سیفاتی ئەم دەوڵەتانە وە وەها نیشان بدرێ دەسکەوتی دیموکراتیەکەی ئاوانە .

نابە کەمۆنیستەکان وەک چەپەکانی ئەنتی ئیمپریالیست هەڵویست بگرن لە سەر کوبا، چەپی ئەنتی ئیمپریالیست جگە لەوەی کوبا بە سۆشیالیست ناو دەبات هەر هیزێکی تریش لە دژی ئیمپریالیزمی ئەمریکا بجەنگێ بە شەڕشگێڕ ناوی دەبات بە ئیسلامی سیاسی جۆری ئێران وحزب اللەو تەنانەت هەندێکیان القاعدە و داعشیش بە شەڕشگێڕ ناو دەبەن. دەبە کەمۆنیستە کرێکارەکان خۆیان لەم جۆرە هەڵوەست گرتنە بپارێزن کە بەداخەوە ئاوەی بینم لە تەڕە کەمەایە تیەکان هەندێ لە کەمۆنتی کەمۆنیستەکان ناشۆفاف بوو ، زۆر تر کوبایان وەک سیستەمێکی سۆشیالیست ناساندووە لە باشترین حالەتیاندا هەندێکیان دەڵێن کوبا سۆسیالیشت نیەو و کاسترۆش کەمۆنیست نەبوو بەڵام لەوەدا ناشۆفاف بوون کە نابین بۆچی وایە ؟ کە زیاتر لە هەڵوەستی چەپەکی ئەنتی ئەمریکایی و ئەنتی ئەمپریالیستی دەچێت چونکە بە

هموو شویک وسفی کوبا دکن . ئگر هرکس چاویان لە بکات جیایان ناکاتو لە چپە ئنتی ئیمپریالیستیکان لە کاتکا کمنیزمی کرکاری لە دوای خباتکی تیری دوورودرژ توانی سنوری خی دیاری بکات لە گە ئم جرە چپە.

سردار عبدوا حم
٢٧/١١/٢٠١٦

چند سرنجك سبارت بە خپیشاندان ... کارا فاتیح

یکم: خپیشاندانی مدنییان یان نامدنییان

بو پور و تگییشتنی دساتدار و دارودست و (شنبیر!)انی چواردوریان، بە مدنیت و مدنیبوون هیان و وشکیشان خستوتە سر زاری خکی تر و کردوویانتە دمامکی کستتییکی عاقە و شنبیر و خاون فتاری شارستانییان و دوور لە هچوون و توندوتیژی، هشتا هموو فتار و سیاست و پلان و ووبووبوونوکانی دساتداران و یاسا و بنماکانی فرمانواییان نامدنییانیە، (بە گومان وك گوتمانبە پوری خیان بە مدنیت، دنا دزانین ئم بچوون دقیق نییە) لوشو بە شِربوونوی بە ژیانی تاککان، لە ئاستی زگرتن لە مندا، پیر، ژن، باند، ئاژە، زانست، زوی، ئاو، کاربا، هاتوچە و خاونی و هموو مافکی تاك و گشتی نوقمی ژیانکی نامدنین، کچی دساتدار و شنبیرانی چواردوری لە سروختی خپیشاندان، داوای خپیشاندانی مدنییان دکن، ئم ئاوازیشیان خستوتە سر زاری هموو هزە بناو ئپزسین و خوندوار و بە ناو شنبیرکان و گل و گمژکی خواروی کمگایش بە ئاگا لوی دساتداران بە چ مبستك ئم ژهرە باو دکنەو، دینو و دینو و لە واقیعیشدا پراکتیکی دکن، کسك ناپرست، ئی دساتداران کە ژیان لە ژر سایی ئودا هموو چرکیکی نامدنی و تنانت وحشیگری بت و

هەرچی گیاندار و بە گیانە لە ەز و بەها خاەی کرابنەوە، ئیتر بەچی تەنها دەتانەوەت، خەپیشاندان مەدەنی بەت، کە دیارە کاتەك دەەن با خەپیشاندان مەدەنییانە بەت، مەبەستیان ئەوەیە شتەك بە ناوی خەپیشاندان بە هیچ مەترسییەك و تەنانەت بە هیچ وەامدانەوە و حسابکردنەك بە داواکاریی خەپیشاندەران بەەوە بچەت و دەخی بادەست وەك خەی بمەنەتەوە، دەنا خە دیارە سەدان جار هیچ شتەکی وەك تەقەکردن و سوتاندن و توندوتیژی و پەلاماردانیش ەووی نەداوە، بەام دەساتداران بەردەوامن لە ەفراندن و تیرەر و ئەشکەنجە و تەقاندن و دەرکردن.
بەیە پەویستە لە ئاستی تیەری و پراکتیکدا ەووبەووی دەستەواژەی خەپیشاندانی مەدەنییانە ببینەوە و نەهەەن و لە ژەر ئەم ماسکەدا تەنها ئومەد، کە خەپیشاندانە لە بار ببرەت و خەپیشاندەران ببنە گاەتەجار و مەزەی حاکیمان و هیچ شتەك لە دەخەکە نەگەەت.
بەە دەبەت خەپیشاندان نامەدەنییانە بەت، بە ئەوەی کەتایی بە هەموو سیمای نامەدەنی و وەحشیگەریی دەساتداران بهەنەت و ژیانی مەدەنی بە هەموو کەمەگا و زیندەوەر و بەگیانان بگەەتەوە.

کەستەە... ...پشکە ناکام

....هەر وەک لە ناو خەکا باوە و باس ئەکرەت، هەر کاتەک پارتی پاترییەکەی زەعیف بوو، ئیتر کەچ ئەچەتە کەوەی خودی سەرەکی بنەماە و حیزبەکەی وئەیانەوە بە هەر شەوەیەک بەت رەی ‘ کوەی باش’ ببینن، بە تایبەتی دوای ئەو شکستانەی سەرەکی بنەماە لەسەر ئاستی هەرەم و عەاق تووشی بووە و دواتر تەوەگلانی زیاتر و زیاتری ەژمەکەی هەولەر لە گەندەیە ئابەوبەرە ئابوری و ئیداری و ئەخلاقیەکان، وەک نە بایان دی بە نە باران داوا لە حیزب و لایەنەکان ئەکات: نوقتە سەری دە ، لە ئەوەوە دەست پە بکەنەوە !لەوانەیە بنەماە و پارتی گاەتە بە ئەقەی حیزبە کلاسیکەکان بکەن، بەام گاەتە کردن بە هەست و کەرامەتی کەمەانی خەک کارەکی هەروا ئاسان نیە گەر مەحاە نەبەت ، گەانەوە بە سەری دە بئ تەوانین و موحاسەبە دادگایی کردنیش لە ەووداوەکانی دەەکانی پەشوو ناکرە و ئەو یارییە هەرزانەی دەساتی هەولەر بە باج دان گوزەر ناکات .. ئەگینا خەرە لەو هەموو هەەش و لوت بەرزی و غرورەی سەرەکی

بنماڵ و حیزبکی لپ وا عال و سال خی ئهنتت پش چاو ! گر سیری توقیتی سری دڵکی ئمجاریان بکین بۆ ئاسانی تئگین بچی جارکی تر قوان سواوکی' دانیشتن ' لۆ ئینو :

– پاش ئوی سرکی بنماڵ لۆ باشیک لدمی درچوو کۆ هزی پشمرگ لۆ دوای ئازاد!کردنی موس ناکشتو، هر زوو عڵاق و ئمریکا هنایانو هش خی کۆ ئاگادار بت لۆ ڵککوتنۆ ژر بۆ ژرکان(هرچند ئو 423 ملین دلاری پشکی لۆ بری قوربانیکانی پشمرگ خستت گیرفانکانیو) ، ئوبوو بو ناوی سرکایتی کورسییکی ڵاستی کردو و ئباڵکی خستۆ پاکی لۆ زمان و ترجمی قسکانی لۆ لاین میدیا عربییکانو..! بمش ئیتر مودایک نما سرکی بنماڵ لۆ ڵککوتنکانیا خی بدزتو کارتکانی کوتنۆ ڵوو..

– وزع و کار و باری تورکیای دستۆ ستراتیجییکی ژمکی هولر، باش نیۆ و لۆ چند لایکو تکوتو، ئمش ئوتوماتیکی کاری کردت سر خودی پارتی و تا وزعی تورکیا خراپتر بت (کۆ هیوادارین وا بت) وزعی پارتیش باش نابت بۆ تایبتی ئوی پیوندی بۆ هاوکاری ئابوری ' نوت' و سربازییکانو ' لدانی گریلاکانی باکور ' ڵو هیۆ، ئم جوڵیش هوڵکۆ بۆ دانانی دروازیک گر وزعی تورکیا زیاتر ڵوو لۆ داماین بکات تا بۆ خشپیی لوی بنۆ درو..

– دوای پینۆ و پڵڵ کردنی درژکردنوی ماوی سرکایتییکی، ئستا بۆ سرکی بنماڵ زحمت خیاتکی وک ئوانی پشوو بدزتو دستیان لۆ پینۆ کردنا هبت و جارکی تریش بیخنو سر کورسی سرکایتی هرم..

– ناڵزایتیکانی خڵک تا بت فراوانتر ئبت و گر ' گڵان' ڵگری نکردایۆ دمک چووبو فرمی بۆ گژاچوونوی چکداری، ئمش ترسکی ئوتی لای بنماڵ و ژمکی هولر دروست کردو کۆ ئایا تا کی لو فرمی ئستای ئمنتو و فرمکی تری ' ڵاپین ' ئاسا ورناگرت ؟ ئو کات پارتی وک تاکۆ هز ئکرتۆ ئامانج ، چونکۆ ئو هز و کسانی ئستاش لگڵ پارتیا سرتاتکۆ یانۆ کۆ زانیان خڵک ڵوو لۆ ڵاپین ئکات ،بپلۆ گڵ ئگڵن و ئچنۆ پاۆ خڵکی ناازی، ئو کاتش خڵک خی هڵوستی ئزانت..

– سرکی بنماڵ و حیزبکی دوو ساۆ زیاترۆ هاوار هاواری سربخیی و ڵیفراندم ئکن و بیان درکووتو کۆ کماڵانی خڵک جگۆ لۆ نوکتۆ دروست کردن لۆ سریان ، هیچ پشوازیکی تریان

نبو، چونکە مژووی بنماە و پارتی پە لو سیناریە یانە و کەس قناعەت بوە ناکات دوەت بکەس وحیزبەک دروست بکرەت کە میللەتکەی خەی برسی بکا و حسابی بنماەیەک لەسروو هەموو حساب و ئیعتیبارەکی نیشتمانی و نەتەویی و ئەخلاقی بەت..

– ئەگەر کەسەک هەندە نەفام بەت و پەی وابەت ئەو پەشنیازە بە ناوەەک کەن و بە دربەین تازەیەی سەرؤکی بنماە هەمووی لوغمە ، با باش بزانەت پەش دانانیان لە لایەن کەمەانی خەکەوە و بە تەجربەی لوغمەکانی زەمانی بەعسەوە، پووچە کراونەتەوە..

….ەنگە ئەمجارەیان بە بنماە و حیزبەکەی قورس بەت وەک هەموو جارەک و دوای هەموو بەزم و سکاندالەک ، دیسانەوە وەک هەماتەن هەر کەسە و موشەکەی خەی بەرە و ‘ کەستە ‘ .. واتا یارییەکی تازە…